Mentor
әдістемелік орталығы

Республикалық ғылыми-танымдық
әдістемелік журналы

ÜZDIK QALAM

Ақтөбе қаласы

№23(02) 2025

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

МАЗМҰНЫ
CONTENT
СОДЕРЖАНИЕ

Алмуратова Орынгуль Есенгаликызы....4
Арипова Мубарак Ибетулаевна....6
Бакбергенова Гулынур Темирхановна....8
Бахитова Асылгуль Бахитовна....10
Булекенова Гульназ Газизовна....12
Виноградова Валентина Павловна....13
Дерманова Нурша Есенгельдиевна....15
Жалгасбаева Венера Аскаровна....16
Естурлина Әсемгүл Озатқызы....19
Жарбусинова Самал Кенжегаровна....21
Жорабекова Сабира....23
Ибрагимова Жанна Мухаметбековна....25
Ивилаева Мухабат Азибуллақызы....27
Исбергенова Раушан Талгатқызы....29
Нурбаева Каргаш Жалмырзаевна....31
Казиева Нуржауган Султангалиевна....33
Кайсарханова Баян Казболатовна....35
Кайырбаева Гаухар Бауыржановна....37
Калашникова Галина Владимировна 39
Каримова Бакытханым Сагидуллакызы....40
Кенжеева Гулбану Серіққалиқызы....42
Коптенова Нурсулу Мухтаровна....44
Кукенова Нурзинаш Ергеновна....46
Кулумгарина Рахия Жарасхановна....48
Кульбаракова Эльмира Сериковна....49
Қанторе Алтынай Темірханқызы....52
Лукьяненко Надежда Ивановна....54
Өміртай Мақпал Өміртайқызы....57
Мамбетжанова Акнур Зайнуллаевна....59
Мамбетова Гульжан Бакиджановна....61
Махмудова Айнур Амандыковна 63
Махналина Кызгалдак Казбековна....64
Муса-Ахунова Заира Рахмантуллаевна....66
Мутигулина Нургуль Сагинтаевна 68
Мұхамедханова Меруерт Қайрашқызы....70
Мырзабек Салтанат Қайратқызы....72
Нүгүметжан Нұргали....74
Пазылбекұлы Әділет 76
Рахимов Азамат Амиргалиевич....78
Сатиева Самал Рахымбаевна....81
Тлеубаева Салтанат Схаховна....84
Тлеуова Багжан Абдигалиевна....86
Туякбаева Гульсезм Кулинтаевна....88
Шаукебаева Индира Актасбаевна 90
Янгереева Д.Р....94
Кененбаева Гулжайнар Бериковна 98

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ ЕРЕЖЕСІ

Мақсаты:
Педагогтердің ғылыми-танымдық әлеуетін дамыту. Басылымы Қазақстан Республикасының Мәдениет және ақпарат министрлігі Ақпарат комитетінде тіркеуге алынып, мерзімді баспасөз басылымын, ақпараттық агенттікті және желілік басылымды есепке қою туралы № KZ49VPY00083149 куәлігі 2023 жылы 04 желтоқсанында берілген, құжатқа сәйкес 2024 жылдан бастап шығарылады. Кезеңдік басылым: 1 жылда 24 рет, қазақ, орыс және ағылшын тілінде жарық көреді. Журналда Қазақстан Республикасының арнайы және жоғары оқу орындары, мектепке дейінгі ұйым, ЖББОМ педагогтерінің шетелдік ғалымдар, ғылыми-зерттеу мекемелерінің ғалымдары орындайтын (орындаған) іргелі және қолданбалы ғылыми зерттеулердің, эксперименттік әзірлемелердің нәтижелері, сондай-ақ ғылымиақпараттық материалдар және т.б. жарияланады.

ЖАУАПТЫЛАР:
Бас редактор:

Нурбергенова Сауле Турмаганбетовна
Бас редактордың орынбасары:
Жайтапова Алтынай Альбековна, п.ғ.д., профессор
Редакция алқасы:
Тихомирова Валентина Тихоновна п.ғ.к., доцент
Сулекенова Гульжан Утесиновна
Рысбекова Айнур Маратовна
Озган Мехмет
Дауметова Салтанат Турмаганбетовна
Дизайн:
Муханбедин Аружан Айбаркызы

Меншік иесі: «Mentor» әдістемелік орталығы (Ақтөбе қаласы)
Редакцияның мекен-жайы: Индексі-030000
Ақтөбе қаласы, А.Молдагулова даңғылы 66/2
Авторлар қолжазбасы, суреттер өңделмейді және кері қайтарылмайды.
Редакция авторлар мақаласының мазмұнына жауап бермейді.
Журналда жарияланған материалдары көшіріп немесе өңдеп басу үшін редакцияның жазбаша рұқсаты алынып, сілтеме жасалуы міндетті.
Журналға жинақтарыңызды kalam2025@mail.ru. почта арқылы жіберулеріңізге болады.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

ҒАЖАЙЫП КЕМЕ

Алмуратова Орынгуль Есенгалиқызы
«Ақтөбе облыстық оңалту (арнайы) орталығы» КММ
Ақтөбе облысы, Алға ауданы, Алға қаласы

Мақсаты: Түзете -дамыту әдістерін пайдалана отырып, балалардың ойлау қабілетін дамыту.
Білімділік: Ғажайып кеме жасай отырып, ойын, тапсырмалар арқылы балалардың танымдық қабілеттерін жетілдіру, сан, түс, пішін туралы алған білімдерін пысықтау. Әртүрлі тапсырмаларды орындай отырып, балалардың танымдық процестерін, ойлау қабілетін арттыра түсу.
Түзете-дамытушылық: Ойын түрлерін, дамытушы тапсырмаларды пайдалана отырып балалардың бойындағы кемшіліктерді түзету, танымдық қабілеттерін нығайту. Ойын ойнай отырып балаларды тапсырмаларды тиянақты, нақты орындауға дағдыландыру. Ой - өрісін, білімін, сөйлеу тілін дамыту.
Тәрбиелік: Берілген тапсырмаларды мұқият орындауға, тиянақтылыққа, мейірімділікке, қамқор бола білуге, шапшаңдыққа тәрбиелеу.
Әдіс-тәсілдері: ойын түрлері, сұрақ – жауап, көрнекілік, құрастыру, бекіту, пысықтау.
Көрнекіліктер: дидактикалық үлестірмелер, кеме суреті, ойын құралдары.
Ұйымдастыру бөлімі:
-Балалар, «Сөз атасы – сәлем!» дегендей өзімізді еркін ұстап, алдымен амандасып алайық.
-Сәлеметсіздерме, қонақтар!
-Сәлеметсіздерме, балалар!
-Балалар, қонақтармен амандасып алдық, енді барша жандарға және табиғатқа өз сәлемімізді жеткізейік.
Шаттық шеңбер:
Армысың, Асыл Күн!
Армысың, Жер Ана!
Армысың, Көк Аспан!
Армысың, жан досым!
Жылуыма жылу қос,
Міне, менің қолым!
-Жарайсыңдар! Балалар, бүгін бізде ерекше сабақ. Бүгін біз су жағасында серуендеп келейік. (балалар педагогпен су жағасына келе жатқанда су толқыны болып, судың ортасында қалып қойған Дымбілмес достарын көріп қалады).
-балалар, қараңдаршы, су толқынында біреу қалып қойған сияқты. Бұл кім екен? Бұл – біздің Дымбілмес досымыз ғой. Біз оған көмектесуіміз керек.
Су толқыны өте күшті екен.

Тыныс алу жаттығуы: «Су толқыны»
Барысы: ыдыста су секілді көпіршіктер болады, бала түтікше арқылы көпіршіктерді үрлеу арқылы толқын жасайды.
-Балалар, су толқыны өте күшті екен сезіп көрдік. Олай болса, досымызды су толқынынан құтқарып, жағаға шығаруымыз қажет. Оған жетіп, су жағасына шығарып алу үшін не істейміз? (баланың жауабы)
Дымбілмес досымызды құтқару үшін бізге су ортасына жететін көлік қажет деп ойлаймыз. Суда қандай көліктер жүреді? -кеме, қайық
-Дұрыс-ақ, досымызды құтқару үшін бізге кеме керек. Олай болса, балалар, бар күшімізді жинап, кеме құрастырып алайық.Олай болса, «Кеме» құрастыру ойыны арқылы өзімізге кеме құрастырып алайық.
Құрастыру ойыны: «Кеме»
Шарты: Кесілген суреттегі 1-ден 10-ға дейінгі сандарды тура қою арқылы кеме құрастыру.
-Балалар, біздің кемеміз дайын. Енді кемемізді жүргізу үшін бізге не істеу керек?
-Зәкірді жинау қажет
-Дұрыс, олай болса, «Зәкір жинау» қимылды ойынын ойнайық.
Шарты: Зәкірді жинау үшін түрлі-түсті арқанды жинау керек. Арқан жасыл және сары түсті. Әуен қосулы болады, балалар әуен аяқталғанша жасыл түсті арқанды жасыл қорапқа, сары түсті арқанды сары қорапқа жинап үлгерулері керек.
-Жарайсыңдар, балалар, өте тез, шапшаң зәкірді жинап тастадыңдар. Енді кемеміз дұрыс бағытпен жүру үшін бағыттаушымызды бағыттап алайық.
Ол үшін «Сиқырлы бағыттаушы» ойын-тапсырмасын орындайық.
Барысы: Бағыттаушы сиқырлы пішіндерден құралған екен. Бірақ, сиқырлы пішіндер жоғалып қалыпты. Бағыттаушының бос пішінді ұяшықтарына сәйкес пішіндерді орналастыру керек.
Сергіту сәті:

Бұлттарменен көктегі,
Теңізді жүздім балықтай,
Озып шығам құстарды,
Мен боламын кемедей.
-Жарайсыңдар, міне, бағыттаушы да дайын. Енді кememізді жүргізу үшін желкенімізді көтеріп алайық.
Ойын – тапсырма: «Желкен»
Барысы: Балаға түсті шегелерден жасалған желкен нұсқасы беріледі. Бала түсті шегелердің түсіне сәйкес резинкалардан желкен жасап шығады.
Саусақ жаттығуы:
Аспанды бұлт торлады,
Жаңбыр сіркіреді,
Жаңбыр жауды,
Жаңбыр қатты жауды,
Нөсер құйды.
Кемпірқосақ шықты,
Жаңбыр басылды,
Күн ашылды.
-Жарайсыңдар, балалар, міне досымызды құтқаратын кememіз дайын. Олай болса, Дымбілмес досымызды тезірек құтқарайық. Кememізге отырып, бағыттаушы көмегімен оңға жүреміз, солға жүреміз, оңға жүреміз, солға жүреміз,міне жағаға да жеттік. Дымбілмес досымызды құтқардық. Жарайсыңдар. Досымызбен қоштасайық. Сау бол!
Қорытынды:
-Балалар, біз серуендеуге қайда бардық?(су жағасына)
-Су жағасында кімді кездестірдік?(Дымбілместі)
-Дымбілмес досымызды құтқару үшін не жасадық?(кеме)
-Бүгін орындаған ойындар мен тапсырмалар ұнады ма?
-Жарайсыңдар, олай болса, қонақтармен қоштасайық.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

РОЛЬ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ОБРАЗОВАНИИ

Арипова Мубарак Ибетулаевна
средняя школа имени Валерия Чкалова

Введение

Искусственный интеллект (ИИ) стал неотъемлемой частью современного общества, и его влияние на различные сферы жизни, включая образование, становится все более заметным. В последние годы технологии ИИ начали активно внедряться в образовательные процессы, что открывает новые возможности для студентов, преподавателей и образовательных учреждений.

Цели:

1. Осветить влияние искусственного интеллекта (ИИ) на образовательный процесс: Показать, как ИИ меняет традиционные методы обучения и взаимодействия между учениками и преподавателями.
2. Анализировать преимущества и недостатки внедрения ИИ в образование: Рассмотреть как положительные, так и отрицательные аспекты использования ИИ в образовательной сфере.
3. Представить примеры успешного применения ИИ в образовательных учреждениях: Привести конкретные примеры технологий и систем, которые уже применяются в образовательных учреждениях.
4. Обсудить будущее ИИ в образовании: Прогнозировать, как технологии могут развиваться и какие изменения могут произойти в образовательной системе.

Задачи:

1. Изучить существующие технологии ИИ, применяемые в образовании: Рассмотреть системы адаптивного обучения, виртуальных помощников, автоматизированных оценок и др.
2. Оценить влияние ИИ на образовательные результаты: Исследовать, как ИИ может способствовать улучшению успеваемости и вовлеченности студентов.
3. Изучить этические и социальные аспекты использования ИИ в образовательной среде: Рассмотреть вопросы конфиденциальности, безопасности данных и возможные предвзятости алгоритмов.
4. Собрать и проанализировать мнения преподавателей и студентов о применении ИИ в обучении: Провести опросы или интервью для получения обратной связи о восприятии ИИ в образовательном процессе.
5. Разработать рекомендации по интеграции ИИ в образовательные программы: Предложить пути для эффективного внедрения ИИ в учебные заведения с учетом потребностей студентов и преподавателей.

1. Персонализация обучения

Одним из ключевых преимуществ ИИ в образовании является возможность персонализации обучения. Системы на основе ИИ могут анализировать данные о студентах, их успеваемости и предпочтениях, чтобы предложить индивидуальные учебные планы и ресурсы. Это позволяет каждому студенту учиться в своем темпе и получать поддержку в тех областях, где он испытывает трудности.

Примеры:

- Адаптивные обучающие платформы: Такие как Khan Academy и Coursera, которые используют алгоритмы ИИ для подбора материалов в зависимости от уровня знаний студента.
- Интеллектуальные репетиторы: Программы, которые помогают студентам в изучении сложных тем, предоставляя дополнительные объяснения и практические задания.

2. Автоматизация административных процессов

ИИ также может значительно упростить административные процессы в образовательных учреждениях. Автоматизация рутинных задач, таких как регистрация студентов, оценка работ и управление расписанием, позволяет преподавателям сосредоточиться на более важных аспектах обучения.

Примеры:

- Системы управления обучением (LMS): Платформы, которые автоматизируют процесс оценки и предоставления обратной связи.
- Чат-боты: Используются для ответов на часто задаваемые вопросы студентов, что снижает нагрузку на административный персонал.

3. Улучшение доступа к образованию

ИИ может помочь в улучшении доступа к образованию для различных групп населения, включая людей с ограниченными возможностями. Технологии, такие как распознавание речи и текстовые интерфейсы, делают обучение более доступным для студентов с особыми потребностями.

Примеры:

- Инструменты для обучения с нарушениями слуха: Программы, которые преобразуют речь в текст в реальном времени.
- Адаптивные технологии: Устройства и приложения, которые помогают людям с ограниченными возможностями учиться наравне с другими.

4. Анализ данных и прогнозирование

Системы ИИ могут анализировать большие объемы данных, что позволяет образовательным учреждениям выявлять тенденции и прогнозировать результаты. Это может помочь в принятии обоснованных решений о методах обучения и распределении ресурсов.

Примеры:

- Аналитика успеваемости: Использование ИИ для анализа данных о студентах и выявления тех, кто может быть подвержен риску неуспеха.
- Прогнозирование потребностей в ресурсах: Определение, какие курсы и материалы будут наиболее востребованы в будущем.

5. Поддержка преподавателей

ИИ может служить мощным инструментом поддержки для преподавателей, предоставляя им доступ к ресурсам, которые могут улучшить качество обучения. Это включает в себя создание учебных материалов, анализ успеваемости студентов и предоставление рекомендаций по улучшению методов преподавания.

Примеры:

- Инструменты для создания контента: Программы, которые помогают преподавателям разрабатывать интерактивные учебные материалы.
- Анализ эффективности преподавания: Системы, которые собирают отзывы студентов и помогают преподавателям улучшать свои методы.

Заключение

Искусственный интеллект имеет огромный потенциал для трансформации образовательной сферы. Он не только улучшает качество обучения, но и делает его более доступным и персонализированным. Однако важно помнить, что внедрение ИИ в образование должно происходить с учетом этических норм и защиты данных, чтобы обеспечить безопасность и конфиденциальность студентов. В будущем мы можем ожидать, что ИИ станет еще более интегрированным в образовательные процессы, открывая новые горизонты для обучения и преподавания.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУ ЖАҒДАЙЫНДА ТАРИХИ САНАНЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Бакбергенова Гульнур Темирхановна
Ақтөбе облысы, Хромтау ауданы, №6 Хромтау гимназиясының
тарих пәнінің мұғалімі, тарих білім магистрі

Мемлекетіміздің әрбір азаматы – ұлттық құндылық, әрбір баласы – еліміздің ертеңі екенін ескерсек, әрбір ерекше білім беру қажеттілігі бар оқушылар сапалы білім алып, азамат болып қалыптасуына жағдай жасау міндетіміз болып табылады. Сапалы білімнің барлығы үшін қолжетімді болу шартын қалыптастыруға бағытталған білім беру жүйесін түрлендіру процестерінің бірі инклюзивті білім беру болып табылады [1].

Психологияның негізін қалаушы ғалым Л.С.Выготский сөзімен айтатын болсақ «Сау бала мен кемтар бала бірдей заңдылықтарды қамтиды. Демек қалыпты және дамуында ауытқушылық бар балалардың дамуындағы факторлар бірдей. Ақыл ойы кем бала өзінің дамуында сау баланың жүріп өтетін даму кезеңдерін бастан кешіреді, тек бірқатар кешігумен және спецификалық ерекшеліктерімен өтеді».

Қазақстан Республикасындағы инклюзивті білім беру идиясының пайда болуы мен енгізілуі «Ақыл-ой және дене бітімі дауының дамуының бұзылулары бар балалармен жасөспірімдерді әлеуметтік бейімдецу және кәсіби еңбекке оңалту Республикалық ғылыми-практикалық орталығының директоры, педагогика ғылымдарының докторы, профессор Р.А. Сүлейменова «Инклюзивті білім беру – бұл балаларды бөліп қарайтын кедергілерді жоюға бағытталған, барлық балаларды олардың жасы, жынысы, этникалық, діни көзқарастарына немесе дамуында бұзылуының барлығына қарамастан отбасының белсенді қатысуы, түзету-педагогикалық кеңес беру, баланың емес, қоршаған ортаның баланың жеке ерекшеліктеріне бейімделуі негізінде, білім беру жағдайланын жасау арқылы оларды жалпыға міндетті білім беру үдерісімен қамтуды көздейтін мемлекеттік саясат» деп қарастырады.

Инклюзивті білім беру – ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды жалпы білім беру ортасына қосу үдерісі. Тарих пәнін оқытуда мұндай оқушыларға тиімді тәсілдерді қолдану, олардың қажеттіліктерін ескеру маңызды.

Оқыту әдістері мен тәсілдері

- Дифференциацияланған оқыту
- Әр оқушының жеке қабілетін, мүддесін және білім деңгейін ескеру.
- Мазмұнды жеңілдетіп немесе күрделендіріп ұсыну. Мысалы, күрделі тарихи мәтіндерді қарапайым тілге аудару.
- Тарихи мазмұнды жеңілдету: Мәтіндер мен материалдарды оқушының танымдық деңгейіне сәйкес жеңілдетіп, негізгі ойды түсінікті тілмен жеткізу.
- Қысқа және нақты тапсырмалар: Оқушылардың назарын ұзақ уақыт ұстай алатын қысқа, нақты тапсырмалар дайындау.
- Визуалды материалдарды қолдану
- Тарихи карталар, суреттер, кестелер, диаграммалар, бейнематериалдар пайдалану.
- Инклюзивті білім алушыларға тарихи оқиғаларды визуалды түрде көрсету есте сақтау қабілетін жақсартады.
- Инфографика мен схемалар: Тарихи үдерістер мен оқиғаларды инфографика арқылы көрсету.
- Бейне және аудио материалдар: Оқушылардың қызығушылығын арттыру үшін деректі фильмдер, аудио жазбалар қолдану.
- 3. Ойын технологиялары
- Тарихи викториналар, рөлдік ойындар ұйымдастыру
- Тарихи тұлғалардың рөлін сомдау арқылы оқушылар тарихи жағдайларды жақсы түсінеді.
- Тарихи қойылымдар: Театрландырылған көріністер арқылы оқиғалардың маңыздылығын сезіндіру.
- Топтық жұмыс
- Оқушыларды шағын топтарға бөліп, бірлескен жұмысқа тарту.
- Инклюзивті оқушыларды топ мүшелерінің қолдауымен белсенді қатысуға ынталандыру.
- Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (АКТ)
- Презентациялар, интерактивті тақталар, тарихты оқытуға арналған арнайы қосымшаларды қолдану.

• АКТ арқылы тарихи деректерді қызықты және түсінікті түрде ұсыну.

Тарихи сана мен тарихи түсінік – жеке тұлғаның өткенді түсініп, оның қазіргі және болашақ өмірге ықпалын бағалай алу қабілеті. Инклюзивті білім беру жағдайында ерекше қажеттіліктері бар оқушылардың бойында тарихи сананы қалыптастыру ерекше тәсілдерді, әдістемелерді және қолайлы ортаны талап етеді. Бұл процесс олардың жеке ерекшеліктері мен оқу мүмкіндіктерін ескеріп жүзеге асырылады.

Тарихи сана мен тарихи түсініктің маңызы

• Тұлғалық даму: Тарихты тану арқылы оқушының дүниетанымы кеңейіп, өзін қоғамның бір бөлігі ретінде сезіне алады.

• Құндылықтарды игеру: Отансүйгіштік, ұлттық мәдениетке құрмет, адамгершілік қасиеттерді дамыту.

• Қоғамды түсіну: Өткен оқиғаларды талдай отырып, бүгінгі қоғамның дамуын түсіну қабілетін арттыру.

Инклюзивті білім алушылардың бойында тарихи сана мен тарихи түсінікті қалыптастыру – бұл олардың тұлғалық дамуына үлкен үлес қосатын маңызды міндет. Оқушылардың қажеттіліктерін ескере отырып, бейімделген әдістер мен тапсырмаларды қолдану арқылы тарих пәні олардың қызығушылығын арттырып, өзін-өзі тануға және қоғамды түсінуге ықпал етеді. Инклюзивті оқушыға тарихты оқыту – тек білім беру ғана емес, сонымен қатар олардың тұлғалық дамуына, әлеуметтік бейімделуіне және дүниетанымының кеңеюіне мүмкіндік береді. Тиімді әдістерді қолдану арқылы тарих пәні оларды қоғамға бейімделген, саналы және білімді тұлға ретінде қалыптастыруға ықпал етеді.

ВАЖНОСТЬ ДИАЛОГА В КЛАССЕ

Бахитова Асылгуль Бахитовна
учитель русского языка и литературы

Введение

Проблема: однотипные вопросы, отсутствие беседы на языке.
Цель: развивать коммуникативные навыки через диалог и технику постановки вопросов.
Задачи:
- показать, как посредством применения заданий диалогического обучения можно активизировать самостоятельную познавательную деятельность учащихся на уроке
-Раскрыть понимание применения диалогического обучения на уроке.
-Вызвать желание применять диалогическое обучение на своих уроках.
Ключевые идеи: Обучение и преподавание на основе диалога предполагают подход, при котором диалог между учениками, между учеником и учителем помогает учащимся построить и развить своё собственное мышление. Диалог в обучении или учебный диалог – своеобразная форма общения, важнейшая сторона деятельности и учителя, и ученика, в которой царит атмосфера сотрудничества, взаимопонимания, взаимодействия. Это взаимодействие, осуществляющееся в форме речи, в ходе которого происходит информационный обмен между партнёрами и регулируются дела между ними. Диалог, неотъемлемой частью которого является беседа, способствует интеллектуальному развитию учащихся и их результативности в обучении.

Основная часть

Диалог (от греческого разговор, беседа) – форма речи, состоящая из регулярного обмена высказываниями-репликами, на языковой состав которых взаимно влияет непосредственное восприятие речевой деятельности говорящих. Основной единицей диалога является диалогическое единство – смысловое (тематическое) объединение нескольких реплик, представляющее собой обмен мнениями, высказываниями, каждое последующее из которых зависит от предыдущего.
Использование на уроках диалогового обучения способствует формированию умения определять и отстаивать свою позицию, развивает умения ораторского мастерства и лидерские качества.
Диалоговая форма обучения также является хорошим диагностическим средством и имеет большую воспитательную силу. И наша задача- взрастить высокие духовные качества в молодом поколении.
Результаты научных исследований показывают, что диалог занимает центральное место на уроке. Мерсер и Литлон (2007) в своей работе показали, что диалог в классе может способствовать интеллектуальному развитию учеников и их результативности в обучении. В исследовании подчеркивается , что интерактивное общение как со взрослыми, так и совместная работа со сверстниками способствуют обучению детей и их когнитивному развитию.
Л. Выготский характеризует детей младшего возраста как учеников, у которых когнитивное развитие происходит в процессе социального взаимодействия; иными словами , в момент, когда учеников обучают более взрослым мышления путем их общения с более способными учениками и взаимодействия с окружающей культурой и средой.
На сегодняшний день существует достаточно доказательств, которые указывают на то, что совместная беседа учеников в классе приносит большую пользу, так как:
- позволяет ученикам выражать свое понимание темы;
- помогает им осознавать, что у людей могут быть разные идеи;
- содействует аргументированию учениками своих идей;
- помогает учителям понять, на какой стадии находятся их ученики в процессе своего обучения.

Особенностью большинства обсуждений в классе является то, что учитель управляет темой разговора, уместностью и правильностью того, что говорят ученики и тем, когда и как ученики могут говорить. Ученики во многих классах имеют немного прав для разговора
Из всего вышесказанного можно сделать вывод, что диалог на уроке — это особая коммуникативная атмосфера, которая помогает ученику развивать свои интеллектуальные и эмоциональные свойства личности, это способ отношений, это форма взаимодействия, позволяющая искать истину вместе. В диалоге проявляются важнейшие формы человеческих отношений, такие как взаимоуважение, взаимообогащение, сопереживание, сотворчество. В дружественной атмосфере учащиеся обогащают друг друга новыми мыслями, раскрывают свой творческий потенциал. Использование на уроках диалогового обучения способствует формированию умения

определять и отстаивать свою позицию, развивает умения ораторского мастерства и лидерские качества.
Рекомендации учителям:
-не задавать слишком много вопросов за один раз
-не отвечайте на вопрос сами, дайте время на обдумывание
-не задавать вопросы в угрожающей форме
-следите за последствием ответов
Составить вопросы для бесед:
1-я группа: беседа – дебаты;
2-я группа: кумулятивная беседа;
3-я группа: исследовательская беседа.
Обучению учащихся диалогическому общению поможет и анализ образцов диалогов, которые содержатся в литературных произведениях. Следует отметить, что на уроках литературы диалоги литературных героев анализируются в основном с точки зрения их содержания, выявляются политические, философские, идеологические взгляды, их моральные принципы. Но «вместе с тем при анализе соответствующих эпизодов необходимо рассматривать диалоги героев с точки зрения формы, их композиционных особенностей или с позиций отсутствия диалогических отношений, взаимосвязи высказываний участников, наличия барьеров, препятствующих диалогу.
Пример. Например, для анализа диалога – спора был взят урок на тему «Кто прав: Базаров или Павел Петрович?» по роману И.С. Тургенева «Отцы и дети». Учащиеся должны были дать оценку позиций Базарова и Павла Петровича на основе проанализированного диалога. Перед ними были поставлены вопросы:
1. В чем сила и слабость позиции Базарова? Дайте оценку его доводам в споре. Состоятельны ли доводы Базарова? Докажите свою точку зрения.
2. В чем сила и слабость позиции Павла Петровича Кирсанова? Дайте оценку его доводам в споре. Состоятельны ли доводы Кирсанова? Докажите свою точку зрения.
Для современной личности необходимо быть коммуникабельным человеком, контактным в различных социальных группах, уметь работать сообща в разных областях, предотвращая конфликтные ситуации или умело выходя из них. Поэтому большинство научных исследований и психолого-педагогических рекомендаций по формированию навыков продуктивного межличностного взаимодействия посвящено именно младшему школьному возрасту, в частности, активному использованию учебного диалога в начальной школе. Ведь именно в младшем школьном возрасте происходит активное межличностное взаимодействие школьников с учителями и сверстниками.
Главная ценность наличия проблемы в учебном диалоге в том, что дети в очередной раз получают возможность сравнивать, наблюдать, делать выводы; убеждаются в том, что не на каждый вопрос есть готовый ответ, что ответ может быть неоднозначным, что каждый из них имеет полное право искать и находить свой ответ, отстаивать свое мнение. Задача учителя при этом не выуживать из массы ответов подходящий, а видеть в каждом мнении ребенка мысль. Изменения, происходящие в детях, указывают на то, что учебные проблемы создают благоприятные условия для общего развития каждого ребёнка.
Заключение
Таким образом, можем сделать вывод, что учебный диалог – особая форма обучения, с ее помощью обеспечивается движение его участников к общему для всех познавательному результату. Поэтому применение различных видов диалога и наличие в нем интересной для всех участников учебного процесса проблемы, делает процесс развития продуктивности взаимодействия младших школьников со сверстниками и взрослыми более стремительным и содержательным.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ БАСТАУЫШТА

Булекенова Гульназ Газизовна

Жасанды интеллект (ЖИ) – бұл компьютерлік жүйелер мен бағдарламалар арқылы адамның ойлау қабілеттерін, яғни танымдық процестерді моделдеу мен жүзеге асыруға бағытталған ғылым мен технологияның саласы. Бұл технология адамның ақыл-ойын, шешім қабылдауын, үйренуін, есте сақтауын және басқа да когнитивті процестерін қайталауға немесе оларға ұқсас әрекеттерді орындауға мүмкіндік береді.

Жасанды интеллекттің даму тарихы 1950-1960 жылдары басталған, ал алғашқы концепцияларын ағылшын математигі Алан Тьюринг ұсынған. Тьюринг өзінің "Тьюринг тесті" арқылы ЖИ жүйесінің адамның интеллектісіне ұқсастығын өлшеу жолдарын ұсынды.

Жасанды интеллекттің түрлері:

1. Тар немесе шектеулі интеллект (Narrow AI) – тек бір нақты міндетті орындауға арналған жүйелер. Мысалы, бет тану, дауысты тану, автокөлік жүргізу сияқты тапсырмалар.
2. Жалпы интеллект (AGI - Artificial General Intelligence) – адам сияқты жалпы интеллекті бар жүйе. Бұл әлі дамытылмаған және зерттеліп жатқан сала.
3. Жоғары интеллект (ASI - Artificial Superintelligence) – адамнан да жоғары интеллекті бар жүйелер, олар қазіргі уақытта теориялық тұрғыда ғана бар.

Жасанды интеллекттің негізгі бағыттары:

1. Машиналық оқыту (Machine Learning) – бұл ЖИ-дің бір бағыты, мұнда компьютерлер деректерді пайдаланып, алдын ала бағдарламалаусыз өз бетінше үйрене алады.
   - Қадағаланатын үйрену (Supervised Learning) – деректерде жауаптар берілген және жүйе осы деректерге негізделіп үйренеді.
   - Қадағаланбаған үйрену (Unsupervised Learning) – жүйе деректердің құрылымын өз бетінше анықтайды.
   - Қабылдаушы үйрену (Reinforcement Learning) – жүйе нақты тапсырма орындау кезінде қателіктер мен жетістіктер арқылы үйренеді.
2. Табиғи тіл өңдеу (Natural Language Processing - NLP) – адамның тілін түсіну мен өңдеуге арналған технологиялар. Мысалы, автоматты аударма, чат-боттар, мәтіндерден ақпарат алу.
3. Компьютерлік көру (Computer Vision) – объектілерді тану, бейнелер мен бейнелерден ақпарат алу саласы. Мысалы, медициналық бейнелерді талдау, бет тану.
4. Робототехника – ЖИ жүйелерінің физикалық әлеммен өзара әрекеттесуін қамтамасыз ететін технологиялар. Мысалы, автономды роботтар мен ұшақтар.

Жасанды интеллекттің қолдану салалары:

- Медицина – диагноз қою, емдеу әдістерін ұсыну, дәрілерді зерттеу.
- Білім беру – жеке оқыту бағдарламаларын жасау, білім беру платформалары.
- Қаржы – нарықтық талдау, сауда алгоритмдері, алаяқтықты анықтау.
- Автомобиль өнеркәсібі – автономды көліктер, жол жағдайын бақылау.
- Өнеркәсіп – өндірістік процестерді автоматтандыру, роботтардың қолданылуы.

Қорытынды:

Жасанды интеллект адамның өміріне көптеген мүмкіндіктер әкелуде, бірақ оның дамуы мен қолданылуының этикалық, құқықтық және әлеуметтік мәселелері де бар. Қазіргі уақытта ЖИ технологиялары тек технологиялық прогресс үшін емес, сондай-ақ адамзаттың өмір сапасын жақсарту мақсатында да пайдаланылады. Сонымен бірге, ЖИ-дің болашағы туралы пікірлер әртүрлі: кейбір ғалымдар мен сарапшылар оның адамзат үшін қауіпті болуы мүмкін деп есептейді, ал басқалары оның пайдасын болашақта көбірек сезінуге болады деп сенеді.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ИНТЕРАКТИВНЫЕ МЕТОДЫ ПРЕПОДАВАНИЯ ИСТОРИИ КАЗАХСТАНА ОТ ТРАДИЦИОННОГО ПОДХОДА К СОВРЕМЕННЫМ ТЕХНОЛОГИЯМ

Виноградова Валентина Павловна
учитель истории
КГУ «Общеобразовательная средняя школа имени Ж.Кереева»
п.Шубаркудык, Темирский район,
Актюбинская область

В последние десятилетия в педагогике наблюдается переход от традиционных методов обучения к более интерактивным, которые предполагают активное вовлечение учащихся в процесс обучения. В контексте преподавания истории Казахстана это особенно важно, так как глубокое понимание исторического процесса и культурных традиций требует не только знаний, но и активного взаимодействия с материалом. Традиционные подходы в преподавании истории Казахстана часто включают лекции, использование учебников и подготовку письменных заданий. Преподавание основывалось на передаче знаний от преподавателя к учащимся в виде монолога, что ограничивало активное участие учащихся в процессе обучения.

Преимущества традиционных методов: структурированность, возможность глубокой проработки отдельных тем.

Недостатки: низкий уровень вовлеченности учащихся, недостаток практических навыков анализа исторических событий.

В последние десятилетия образовательные технологии претерпели значительные изменения, и преподавание истории стало более гибким и динамичным. Интерактивные методы предполагают использование различных форм и приемов, которые активизируют умственную деятельность учащихся и позволяют развивать критическое мышление.

Современные образовательные технологии открывают новые возможности для преподавания истории Казахстана, превращая учебный процесс в более увлекательный и многогранный. В последние годы значительные изменения произошли в подходах к обучению, особенно в контексте использования цифровых ресурсов, мультимедийных средств и онлайн-платформ. Современные технологии помогают не только передавать знания, но и развивать у учащихся критическое мышление, способности к самостоятельному исследованию и анализу исторических событий.

Одним из важнейших направлений в внедрении современных технологий является использование мультимедийных средств. Преподавание истории Казахстана через видеофрагменты, анимации, документальные фильмы и графику позволяет создать яркую и наглядную картину исторических событий. Такие технологии помогают учащимся лучше понять хронологию событий, увидеть важные исторические моменты и погрузиться в атмосферу определенных эпох.

Презентации, включающие видеоматериалы о событиях, таких как провозглашение независимости Казахстана, строительство Байконура, или эпоха Золотой Орды, могут быть использованы для углубленного анализа с последующими обсуждениями. Интерактивные карты, показывающие историю Казахстана в разные исторические эпохи, помогают лучше понять изменения в территории и населении страны.

С появлением Интернета значительно расширились возможности для доступа к образовательным материалам. Современные онлайн-платформы предоставляют учащимся доступ к богатому контенту, который включает как текстовые, так и мультимедийные источники. Электронные учебники, базы данных архивных материалов, а также архивы онлайн-лекций позволяют преподавателю делиться с учениками уникальными источниками, которые в другом случае были бы недоступны.

Использование онлайн-курсов по истории Казахстана, таких как электронные лекции или курсы на платформах типа Coursera или Khan Academy, может дополнить традиционное преподавание.

Базы данных с документами, картами и фотографиями (например, архивы Национального архива РК) дают учащимся возможность работать с первоисточниками, изучая историю на основе подлинных свидетельств.

Одним из самых захватывающих способов использования современных технологий в преподавании истории Казахстана является

проведение виртуальных экскурсий по историческим памятникам и археологическим раскопкам. Технологии виртуальной реальности (VR) или 3D-моделирования дают возможность посетить исторические места, такие как мавзолей Ходжи Ахмеда Яссави, древние курганы или петроглифы Тамгалы на территории Казахстана, не покидая учебного заведения. Виртуальная экскурсия по Сары-Арке, где учащиеся могут увидеть старинные памятники и археологические раскопки в реальном времени, позволяет почувствовать атмосферу тех времен. Например, с помощью VR-очков учащиеся могут «погрузиться» в ключевые исторические события Казахстана, такие как восстание 1916 года или важные этапы обретения независимости на примере Декабрьских событий 1986 года, чтобы увидеть происходящее глазами участников тех событий. AR-технологии, в свою очередь, позволяют накладывать исторические объекты и сцены на реальные ландшафты, создавая таким образом инновационный подход к восприятию исторической информации.

В последние годы развиваются мобильные приложения, специально предназначенные для обучения истории. Они предлагают различные игровые и образовательные формы, что делает изучение истории Казахстана более интерактивным и доступным. Через приложения учащиеся могут пройти тесты, участвовать в квестах или исторических симуляциях, что способствует лучшему усвоению материала. Исторические квесты, созданные на основе реальных событий из истории Казахстана, например, о борьбе казахского народа за независимость в 19 веке, могут стать увлекательным способом для учащихся узнать важные факты, сопоставляя их с игровыми заданиями.

Внедрение этих технологий в образовательный процесс способствует не только расширению знаний учащихся, но и развитию их навыков в области работы с информацией, критического мышления и анализа. Современные подходы к преподаванию истории Казахстана позволяют увидеть историю не только как набор фактов, но и как живую, развивающуюся дисциплину, где каждый может стать активным участником процесса изучения.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ САБАҚТАРЫНДА ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ ҚҰРАЛДАРЫН ҚОЛДАНУ

Дерманова Нурша Есенгельдиевна
Ақтөбе облысы, Хромтау ауданы № 6
Хромтау гимназиясының
қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі

Оқу – тәрбие үрдісіне жаңа инновациялық әдіс- тәсілдерді енгізу оқушылардың білімге деген қызығушылығын, талпынысын арттырып өз бетімен ізденуге, шығармашылық еңбек етуге жол салады. Пәндерді оқытуда тиімді әдіс – тәсілдерді пайдалана отырып, сабақты қызықты да тартымды өткізу мұғалімнің шеберлігіне байланысты екені баршамызға мәлім.

Цифрлық әлем еш уақытта бір орында тұрмайды. Технологиялар қарқынды дамып келеді. Сондықтан педагогтер өз білімін үздіксіз жаңартып, жетілдіріп отыруы керек деп есептеймін. Жасанды интеллект платформаларын сабақ барысында қолдану — оқу процесінің тиімділігін арттырады. Ол бізге жеке білім алушыға бағытталған тапсырмаларды жасауға, олардың қызығушылығын арттырып, білім сапасын жақсартуға мүмкіндік береді. Жасанды интеллект (ЖИ, ағылш. Artificial intelligence, AI) -интеллектуалды компьютерлік бағдарламалар мен машиналар жасау технологиясы, әрі ғылым. Және де адамның интеллектуалды қабілетін қажет ететін тапсырмаларды орындауға қабілетті бағдарламалар мен жүйелерді құрумен айналысатын технологиялық құрал. Қазақ тілі мен әдебиеті сабағында жасанды интеллект технологияларын қолдану арқылы оқушылардың оқылым дағдыларын дамытуға болады. Осы мақсатта өз сабақтарымда D-ID, LearningApps.org, Magic School, Wordwall, Fliki, AR Studio, Gamma App, Lumio, сурет және аудио генерациясы сынды білім беру платформаларын қолданамын.

Magic School — мұғалімдерге де, оқушыларға да ыңғайлы етіп жасалған платформа. Креативті сұрақтар құрастыруға, әр білім алушымен сараптама жүргізуге, сабақ жоспарлауға үлкен көмегін тигізеді. Платформа білім алушының жас ерекшелігіне, деңгейіне қарай тапсырма жасауға өте ыңғайлы. Жасанды интеллект құралдарын пайдалану білім алушылардың оқу үлгеріміне оң әсер етіп, олардың пәнге деген қызығушылықтарын арттырады. Білім алушылар әр сабаққа белсенді түрде қатысып, өздерінің білімдерін тексеріп, жетілдіре алады. Осылайша, әр мұғалім білім беру процесін заманауи технологиялар арқылы жаңа деңгейге көтеріп, білім алушыларға сапалы білім беруде инновациялық әдістерді қолдана алады.

Ал LearningApps.org платформасында оқу модульдерін алдын ала жасап сақтап қоюға болады. Сол арқылы балаларға қызықты, әрі қабылдауларына жеңіл болатын кесте, суреттерді іріктеу, викториналық сұрақтар, бос орындарды толықтыру, аудио, видео контент, пазл, сөзжұмбақ сынды тапсырмаларды құрастырып қоямын. Мұндай тапсырмаларды бұрындары да жасадық, бірақ оған көп уақыт кететін. Енді тапсырманы тез дайындай аламыз. Тиісінше балалармен жұмыс істеуге күш-жігеріміз сақталып, жақсы нәтижелерге қол жеткіземіз деп ойлаймын.

Заманауи мұғалім LearningApps.org платформасын қолдана отырып, білім алушыларға қазақ әдебиетінің шығармаларын жаңа форматта ұсына алады. Сабақ барысында интерактивті тапсырмалар білім алушылардың білімін тексеріп қана қоймай, олардың танымдық қызығушылықтарын арттырады. Әр оқушыға жеке тапсырмалар беріліп, олардың деңгейі мен жетістіктері қадағаланады. Бұл білім алушылардың оқу мотивациясы жоғарылатып, сабаққа деген қызығушылықтарын арттырады.

D-ID қосымшасымен суреттерге жан бітіру арқылы оларды сөйлетуге болады. Бұл тәсіл тыңдау дағдыларын дамытуға және тарихи тұлғалар туралы мәліметтерді есте сақтауға көмектеседі.

Gamma - App-нейрондық желілер негізінде жасалған презентация платформасы. Кірістірілген чат-ботпен бүкіл презентацияларды немесе жеке элементтерді тез арада жасап, өңдеуге болады.

LUMIO (SMART Learning Suite Online) — интерактивті сабақтарды құрастыруға арналған онлайн-платформа. Бұл қосымша мұғалімдерге сабақтарды жоспарлап, оқушылармен интерактивти тапсырмаларды бөлісіп, олардың жұмысын қадағалауға мүмкіндік береді. Презентация жасауға тиімді платформа, Lumio- ның артықшылығы толық сабақты жасауға болады.

Wordwall интерактивті тапсырма құру сервисін қолдану төмендегідей
мақсатты көздейді: оқушылардың ақпаратпен жұмыс жасау іскерлігін
қалыптастыру арқылы коммуникативтік қабілеттерін, ақыл-ойын, танымдық және шығармашылық қабілеттерін дамыту; алған білімдерін
практикалық іс-әрекетте қолдануға үйрету. Wordwall интерактивті тапсырма құру сервисін пайдалану

үшін мынадай кезеңдерді орындау қажет: Wordwall.net тіркелу; Менің жұмыстарым бөліміне кіріп тапсырма түрлерін таңдау; Wordwall интерактивті тапсырма құру сервисін пайдалану оқушының оқуға мотивациясын арттырады.

Интерактивті оқу платформалары мен чат-боттар оқушылардың өз бетімен оқуына, түрлі әдеби шығармаларды тереңірек түсінуіне мүмкіндік береді. Сонымен қатар, жасанды интелект құралдары арқылы оқушылардың прогресін бағалап, олардың күшті және әлсіз тұстарына назар аударуға болады. Білім деңгейіне сәйкес жаңартылған ресурстарды іздеу мен ұсынудың арқасында білім алушылардың білімі мен танымын кеңейтуге болады.

XXI ғасыр мұғалімдері педагогикалық қызметтің барлық түрін меңгерген, кез-келген жағдайға бейімді, ақылды да парасатты болуы керек. Өзгерістерге дайын, жаңашыл әрі шығармашыл тұлға болуы қажет деп санаймын.

ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ НА УРОКАХ ХИМИИ И БИОЛОГИИ КАК СРЕДСТВО АКТИВИЗАЦИИ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ УЧАЩИХСЯ

Жалгасбаева Венера Аскаровна
учитель
химии и биологии КГУ
«Средней школы – гимназии №9»
г.Актобе

Под новым качеством образования понимается не только усвоение учащимися знаний, но и развитие их исследовательских навыков, критического мышления и способности к самостоятельному обучению. В условиях быстро меняющегося мира, где информация становится доступной в любой момент, важно, чтобы учащиеся могли не только запоминать факты, но и уметь анализировать, синтезировать и применять полученные знания на практике.

Актуальность данной темы обусловлена необходимостью интеграции исследовательской деятельности в учебный процесс, что способствует формированию у обучающихся навыков, необходимых для успешной профессиональной деятельности и жизни в современном обществе.

Цели и задачи

Цели: Формирование у обучающихся исследовательских компетенций.

Развитие критического мышления и способности к самостоятельному обучению.

Задачи:

Определить методы и технологии, способствующие организации исследовательской деятельности.

Изучить опыт применения инновационных подходов в обучении биологии и химии.

Методы и технологии

Проектный метод: позволяет учащимся работать над реальными задачами, что способствует развитию их исследовательских навыков.

Исследовательские проекты: учащиеся могут проводить эксперименты, анализировать результаты и делать выводы.

Интерактивные технологии: использование цифровых инструментов для создания презентаций, видеороликов и других форм представления результатов исследований.

Применение инновационных подходов

Инновационные подходы, такие как использование STEM-образования (наука, технологии, инженерия

и математика), позволяют интегрировать различные предметные области и развивать у учащихся системное мышление. Это способствует более глубокому пониманию предмета и формированию умений применять знания в различных контекстах.

Описание педагогической практики

В рамках педагогической практики важно использовать разнообразные методы и подходы, такие как:

Групповая работа: учащиеся работают в командах, что развивает навыки сотрудничества и коммуникации.

Дискуссии и дебаты: способствуют развитию критического мышления и умения аргументировать свою точку зрения.

Практические занятия: позволяют учащимся применять теоретические знания на практике, что способствует лучшему усвоению материала.

Таким образом, организация исследовательской деятельности на уроках биологии и химии является важным аспектом современного образования, способствующим формированию у обучающихся необходимых компетенций для успешной жизни и профессиональной деятельности.

Современная школа стремится не только передавать знания, но и формировать у учащихся умение самостоятельно мыслить, анализировать информацию и решать проблемы. Одним из эффективных инструментов для достижения этой цели является исследовательская деятельность. Задачей общеобразовательной школы является формирование современных ключевых компетенций, в том числе навыков самостоятельной деятельности и личной ответственности обучающихся. Включение исследовательских элементов в уроки химии и биологии позволяет сделать процесс обучения более интересным, активным и результативным.

Многообразный учебный процесс невозможно реализовать без развития познавательной самостоятельности у каждого школьника, формирования умений и навыков самостоятельного умственного труда и практического применения знаний. Этим и обусловлено применение мною исследовательской деятельности учащихся как средства развития самостоятельной познавательной активности.

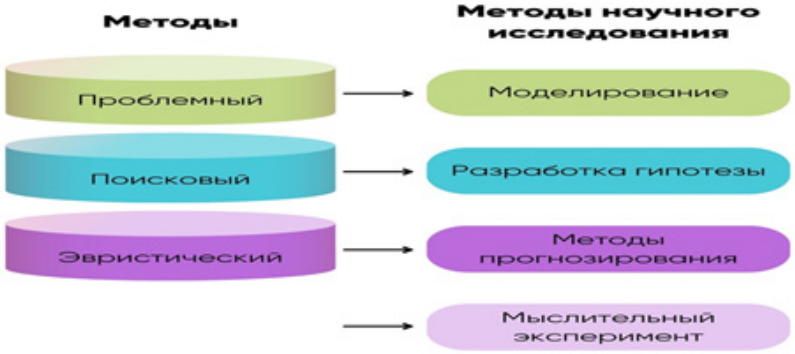
Тема исследовательской деятельности на уроках химии и биологии остается актуальной и востребованной, поскольку она способствует не только улучшению качества, но и формированию гармонично развитой личности. Ведущая педагогическая идея этого опыта заключается в том, что активное участие учащихся в исследовательской деятельности способствует глубокому и осмысленному усвоению учебного материала, развитию их творческих способностей, критического мышления и исследовательских навыков.

Исследовательская деятельность в обучении – это не просто набор практических заданий, а сложный процесс, опирающийся на определенные теоретические основания. Рассмотрим основные из них:

1. Концепция деятельностного подхода. Деятельностный подход в образовании – это педагогическая концепция, которая ставит в центр учебного процесса активную деятельность ученика. Суть этого подхода заключается в том, что знания не просто передаются ученику, а осваиваются им в процессе собственной деятельности.

2. Теория проблемного обучения. Проблемное обучение – это педагогическая технология, которая основана на создании проблемных ситуаций и активной деятельности учащихся по их разрешению. Суть этой технологии заключается в том, что ученики не пассивно воспринимают готовую информацию, а сами добывают знания в процессе решения проблем

3. Теория развивающего обучения. Теория развивающего обучения – это направление

в педагогике, которое ставит своей целью не просто передачу знаний, а всестороннее развитие личности ученика. Основная идея заключается в том, что обучение должно идти впереди развития, то есть педагогический процесс должен стимулировать и направлять развитие познавательных, эмоциональных и волевых качеств ребенка.

4. Теория познавательного развития. Теория познавательного развития изучает процессы, посредством которых человек приобретает знания о мире, о себе и других людях. Она исследует, как развивается мышление, память, внимание, речь и другие познавательные процессы от рождения до старости.

5. Теория педагогического проектирования. Педагогическое проектирование – это процесс создания и реализации планов для достижения определенных образовательных целей. Это не просто планирование, а творческий процесс, где педагог выступает в роли архитектора, строящего образовательный процесс.

Таким образом, исследовательская деятельность в обучении – это комплексный процесс, опирающийся на различные теоретические основы. Она позволяет не только передать учащимся знания, но и развить их творческие способности, критическое мышление и исследовательские навыки. Предлагаю вашему вниманию основные формы и методы организации исследовательской деятельности, используемые мною на уроках.

На уроках биологии и химии я использую методы исследования, такие как:

Экспериментальные методы: Проведение лабораторных работ, где учащиеся могут самостоятельно проводить эксперименты, наблюдать за реакциями и делать выводы.

Наблюдение: Учащиеся изучают биологические и химические процессы в природе или в лаборатории, фиксируя свои наблюдения и анализируя их.

Проектные методы: Создание проектов, где учащиеся исследуют определенные темы, собирают информацию, анализируют данные и представляют результаты.

Дискуссии и дебаты: Обсуждение актуальных вопросов в области биологии и химии, что способствует развитию критического мышления и аргументации.

Исследовательские работы: Написание научных работ по выбранным темам.

Применение форм и методов наблюдения на уроках химии и биологии является неотъемлемой частью современного образования. Оно способствует формированию у учащихся ключевых компетенций, таких как критическое мышление, умение работать с информацией и решать проблемы. Систематическое использование наблюдений позволяет сделать процесс обучения более эффективным, интересным и приближенным к реальной научной деятельности.

Работа над педагогическим опытом - это комплексный процесс, требующий системного подхода. Она проходила в пять этапов: постановка проблемы и выбор темы, теоретический анализ, практическая реализация, обобщение результатов и формулирование выводов, оформление результатов Оценка результативности педагогического опыта по внедрению исследовательской деятельности на уроках химии и биологии потребовало комплексного подхода и дал определенные результаты.

Учащиеся научились:

- проявлять большую заинтересованность в изучении химии и биологии, задавать больше вопросов, активно участвовать в обсуждениях;
- формулировать гипотезы, планировать эксперименты, анализировать результаты и делать выводы;
- повысили уровень усвоения теоретического материала, демонстрировать более глубокое понимание изучаемых процессов и явлений;
- анализировать информацию, сравнивать разные точки зрения и делать обоснованные выводы;

Кроме этого, учащиеся демонстрируют более глубокие и прочные знания, умения и навыки; проявляют инициативу, самостоятельность и креативность, стали более активными и заинтересованными в учебном процессе, приобрели навыки, необходимые для успешной учебы и работы в условиях информационного общества.

Произошли изменения и в моих методах работы, я стала:

- использовать больше практических заданий, проектов, исследовательских работ.
- активно использовать компьютерные программы, интерактивные доски и другие технические средства для организации исследовательской работы.

Литература:

1.Диагностика учебной деятельности и интеллектуального развития детей; Сб. науч. тр. / под ред. Д.Б. Эльконина, А.П. Вегнера. – М., 1981 2. Долженко Ю.А. Проблемы формирования «успешного» педагога в системе постдипломного образования/ практико-ориентированное пособие для руководителей – Барнаул: АПиППРО,2001.

3. Пахомова Н.Ю. Проектная деятельность учащихся: с чего начать // Школьные технологии. – 2007, - №6 Перейти к публикации Доклад «Особенности организации проектной деятельности».

4.https://multiurok.ru/index.php/files/organizatsiia-proektnoi-deiatelnosti-na-urokakh-bi.html «Организация проектной деятельности на уроках биологии и химии как средство активизации познавательной деятельности обучающихся».

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ РЕФЛЕКСИВТІ ҚЫЗМЕТІН ДАМЫТУҒА БАҒЫТТАЛҒАН ЛОГИКАЛЫҚ ЕСЕПТЕР ЖҮЙЕСІ

Естурлина Әсемгүл Озатқызы
Мәртөк ауданы Сарыжар ауылы
Хлебодаровка ЖОББ
мектептің бастауыш сынып мұғалімі

Бастауыш мектептегі заманауи сабаққа көптеген талаптар қойылады. Бұл тізімнің басында оқушылардың физикалық және психикалық денсаулығын сақтау тұр. Бұл оқу жүктемесін мөлшерлеу, баланың сезім мүшелерінің шаршауын және оның интеллектуалды сарқылуын тоқтату қажеттілігі. Сондықтан "рефлексия" сөзі бұрыннан жаңалық емес. Алайда, бүгінде рефлексия әртүрлі мақсаттарға жетуге бағытталған: тек эмоционалды салаға, баланың көңіл-күйіне ғана емес, сонымен қатар оқу іс-әрекетіне, процесі мен мазмұнына. Білім берудің жаңа мемлекеттік стандарттарының ерекшелігі олардың әмбебап оқу іс-әрекеттеріне бағдарлануы болып табылады, олардың кейбіреулері әмбебап рефлексивті дағдылар болып табылады. Білім алушылар оқу қабілетінің негізін құрайтын негізгі құзыреттіліктерді меңгереді. Маңызды талап – оқу іс-әрекетінің сәттілігінің/сәтсіздігінің себептерін түсіну қабілетін және тіпті сәтсіз жағдайларда да сындарлы әрекет ету қабілетін қалыптастыру. Рефлексия кезеңі сабақта даму ортасын құрудың міндетті шарты болып табылады. Рефлексия студенттерге алынған нәтижелерді тұжырымдауға, әрі қарайғы жұмыстың мақсаттарын анықтауға, кейінгі әрекеттерін түзетуге көмектеседі. Бұл жеке, реттеуші және коммуникативті әмбебап оқу әрекеттерін қалыптастырумен, сыни ойлау технологиясымен байланысты.

Сонымен, рефлексия бұл латын тілінен аударғанда - "артқа бұрылу". Шетелдік сөздердің сөздігі рефлексияны өзінің ішкі күйі, өзін-өзі тану туралы рефлексия ретінде анықтайды. Қазіргі педагогикада рефлексия деп іс-әрекетті және оның нәтижелерін интроспекциялау түсініледі. Оқушымен өзара әрекеттесу кезінде мұғалім жағдайға байланысты адам болмысының төрт саласын көрсететін оқу рефлексиясының бір түрін қолданады:

- физикалық (үлгерген-үлгермеген, оңай-қиын);
- сенсорлық (әл-ауқат: ыңғайлы-ыңғайсыз, қызықты-скучно);
- интеллектуалды (мен түсінгенімді түсіндім – Мен қандай қиындықтарға тап болғанымды түсінбедім);
- рухани (ол жақсарды – нашарлады, өзін, басқаларды жасады немесе жойды).

Рухани рефлексия нәтижелерді жарияламай-ақ тексерудің жазбаша, жеке түріне ғана мүмкіндік беретінін ескеру қажет. Көңіл-күй, эмоционалды күй, белгілі бір білім беру жағдайында болатын сезімдер мен сезімдер. Білім алушылардың іс-әрекеті, бұл оқу материалымен жұмыс істеу тәсілдері мен тәсілдерін түсінуге, ең ұтымдысын іздеуге мүмкіндік береді.

Мақсаттарға сүйене отырып, рефлексия келесідей жіктеледі:

- көңіл-күй мен эмоционалды жағдайдың рефлексиясы;
- әрекет рефлексиясы;
- оқу материалының мазмұнының рефлексиясы.

Көңіл-күй мен эмоционалды жағдайдың рефлексиясы. Көңіл-күй мен эмоционалды күйдің рефлексиясын сабақтың басында сыныппен эмоционалды байланыс орнату мақсатында және сабақтың соңында оның қолайлы нәтижесін бекіту үшін жүргізген жөн. Мұндай жағдайларда мұғалімнің құралы сезім саласына әсер ететін материал болып табылады: түрлі-түсті карталар, эмоциялар спектрін көрсететін суреттер, беттер, шартты белгілер, өлеңдер, проза, картиналар бейнеленген карталар. Рефлексияның түрлі-түсті әдістері бай.

Мысалы, "Көп гүлді гүл". Балалар өздері үшін жапырақшаны таңдайды, оның түсі көңіл-күйдің түсіне сәйкес келеді. Содан кейін барлық жапырақшалар жалпы гүлге жиналады. "Көңіл-күй күнделігі". Бұл сынып тізімі және ағымдағы айдың жұмыс күндері бар кесте. "Күнделік" сынып бұрышына орналастырылады, оның жанында түрлі түсті төртбұрыштар мен желім кесілген шыныаяқтар орналасқан. Мұғалім анықтаған уақытта балалар көңіл-күйге сәйкес келетін түрлі-түсті квадратты қажетті торға жабыстырады. Мұғалім балалардың көңіл-күйін бақылайды, жеке әңгімелер, топтық тренингтер өткізеді. Бір айда сіз керемет түсті панель аласыз. Түс мәнін анықтау үшін Макс Лютердің

түстерінің сипаттамасын қолдануға болады.
Бастауыш сынып оқушыларына көңіл-күй мен эмоционалды жағдайдың рефлексиясы жағдайында "күн" рефлексиялық әдісі ұсынылады. Нұсқаулық: сөйлемді аяқтаңыз: "менің көңіл-күйім мойынға ұқсайды": күн; бұлтты күн; бұлт; жаңбырмен бұлт; найзағаймен бұлт.
Тақтаға күннен шеңбер бекітілген, балаларға сәулелер мен бұлттар таратылады. Егер сабақ ұнаған болса, көптеген қызықты ақпарат алған жағдайда сәулелерді күнге бекіту керек; егер сабақ қызықсыз болса, бұлттармен күнді жабу үшін пайдалы ақпарат аз болды.
"Күн" Тақтаға күн сәулесінен шеңбер бекітіледі, балаларға сары және көк сәулелер таратылады. Сәулелерді күнге бекіту керек: сары – маған сабақ өте ұнады, көптеген қызықты ақпарат алды; көк – бұл қызықты емес, пайдалы ақпарат болмады.
"Күн" – Мен бәрін жасадым," күн мен бұлт " – мен бәрін жасай алмадым," бұлт " - мен ештеңе істей алмадым.
"Эмодзилер "немесе" беттер " – оқушыларға қағаз шеңберлер таратылады. Жігіттер қазір өздеріне тән эмоцияларды өздері салады. Сіз дайын түсті эмодзилер жиынтығын пайдалана аласыз.
Эмоционалды-көркемдік рефлексия. Оқушыларға пейзажды бейнелейтін екі сурет ұсынылады. Бір сурет қайғылы, қайғылы көңіл – күйге, екіншісі қуанышты, көңілді. Оқушылар өздерінің көңіл-күйіне сәйкес келетін суретті таңдайды.
Әрекет рефлексиясы.
Іс-әрекеттің рефлексиясы оқу материалымен жұмыс істеу тәсілдері мен әдістерін түсінуге, ең ұтымды әдістерді іздеуге мүмкіндік береді. Рефлексияның бұл түрі сабақтың барлық кезеңдерінде, мысалы, білімді жаңарту кезеңінде немесе сабақтың соңында оқушылардың белсенділігін бағалауға мүмкіндік береді. Сабақтың соңында рефлексияның бұл түрін қолдану әр баланың сабақтың әртүрлі кезеңдеріндегі белсенділігін бағалауға мүмкіндік береді. Мысалы, қабылдау "сәттілік баспалдағы". Баланың өзі сабақ барысында іс-әрекеттің нәтижесінде қандай сатыда болғанын бағалауы керек, яғни.қол жеткізілген нәтижелерді бағалау. Немесе рефлексивті әдіс "сәттілік ағашы", мұнда жапырақтардың белгілі бір түсі материалды игеру деңгейлерін көрсетеді - Жасыл жапырақ-қателер жоқ, сары жапырақ – 1 қате, қызыл жапырақ-2-3 қате, оған ұқсас әдіс –
"Алма ағашы" – алма ағашының кескініне жасыл және қызыл алмаларды бекіту керек, Жасыл – мен бәрін жақсы жасадым деп ойлаймын, менің көңіл-күйім жақсы; қызыл-тапсырманы орындай алмады, менің көңіл-күйім қайғылы.
Балалар бағалау кезінде "рефлексивті нысанды" толтырады
1. өз қызметін
2. мұғалімнің қызметі
3. оқушылардың қызметі.
"Термометр" Мұндай символды қолдана отырып, сіз эмоциялардың күйін, материалдың, сабақтың жаңалығын, өзіндік ерекшелігін және т. б. анықтай аласыз. "10 балл"
Сабақтағы жұмысты позициядан 10 балдық шкала бойынша бағалау:
"Мен" 0_____10
"Біз" 0_____10
"Іс" 0_____10

Жұлдыздар әдісі. "Жұлдыздар" түріндегі рәміздерде оқушылар сабақта, бір аптада, тоқсанда және т. б. жеке жетістіктерін жазып алады және оларды күнделікке, тақтаға және т. б. тіркейді.
"Идеялар себеті" әдісі. Оқушылар сабақ туралы өз пікірлерін парақшаларға жазады, барлық парақшалар себетке (қорапқа, сөмкеге) салынады, содан кейін мұғалім таңдаулы түрде пікірлерді оқып, жауаптарын талқылайды. Оқушылар парақшалардағы пікірлерін жасырын түрде айтады.
"Бағдаршам" рефлексивті қабылдауын пайдаланған жағдайда, балалар белгілі бір түсті карточканы көтереді, бұл олардың сабақтағы жұмысына қанағаттануының көрінісі. Сондай – ақ, белгішелері бар карталарды қолдануға болады. Сұрақ, леп белгісі, үш леп белгісі, қос нүкте. Бұл белгілердің нені білдіретінін болжау қиын емес.
"Бағдаршам" Оқушылар сабақтың басында түстердің бірін таңдайды: қызыл, сары немесе жасыл. Сабақтан немесе орындалған жұмыстан кейін балалар түс мәселесі бойынша өз пікірлерін білдіруі керек. Қызыл-жоқ (ұнамады, қателіктер), сары – дәл емес (күмән, қиындықтар) және жасыл – Иә (не ұнады, не болды).
"Көңіл-күй букеті"Сабақтың басында балаларға қағаз гүлдер таратылады: көк және қызыл. Сабақ соңында мұғалім:"егер сізге сабақта ұнаса және сіз жаңа нәрсе білсеңіз, онда вазаға қызыл гүлді бекітіңіз, ал егер сізге ұнамаса, көк түсті", – дейді. Балаларға түстердің кең спектрін ұсынуға болады: қызыл, сары, көк. Сабақтың соңында Гүлдерді себетке немесе вазаға жинаңыз.
"Шыршаны киіндір" – тапсырманы орындауда оқушы допты іліп қояды, қателіктер болса-доп ағаштың жанында қалады.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

USING EDUCATIONAL PLATFORMS IN ENGLISH LANGUAGE LESSONS
THE ROLE OF EDUCATIONAL PLATFORMS IN LANGUAGE LEARNING

Жарбусинова Самал Кенжегаровна
Ағылшын тілі пәнінің мұғалімі
«Алға аудандық білім бөлімі мемлекеттік мекемесі «Тоқмансай негізгі мектебі» коммуналдық мемлекеттік мекемесі

In recent years, the integration of technology in education has transformed traditional teaching methods. One of the most effective tools for modern classrooms is educational platforms. These platforms provide interactive, engaging, and personalized learning experiences for students studying English as a second or foreign language. This article explores the benefits, challenges, and best practices for using educational platforms in English language lessons.

Educational platforms offer a wide range of resources, including interactive exercises, videos, quizzes, and gamified learning experiences. They help students improve their reading, writing, listening, and speaking skills while providing teachers with tools to track progress and personalize instruction.

Some of the most popular educational platforms for learning English include:

Duolingo– A gamified language-learning app that offers vocabulary exercises and grammar practice.

BBC Learning English – A platform providing videos, articles, and audio lessons for English learners.

Kahoot! – A quiz-based learning platform that makes learning fun and interactive.

Quizlet – A flashcard-based platform that helps students memorize vocabulary.

Edmodo & Google Classroom – Platforms that allow teachers to share resources, assignments, and provide feedback.

Examples of Using Educational Platforms in Learning English

1. Duolingo – A Gamified Approach to Language Learning

How it is used:Teachers assign daily exercises to reinforce grammar and vocabulary.

Students progress through levels, earn points, and compete with peers.It can be used as homework for independent learning.

Result:Increased motivation due to the game-like format.Improved retention of new words and grammar structures.

2. Quizlet – Memorizing Words with Flashcards

How it is used:Teachers create sets of flashcards with new words, phrases, or grammar rules.

Students take quizzes, play learning games, and practice spelling.It is often used as preparation for tests or exams.

Result:Enhanced vocabulary acquisition.Development of quick memorization skills.

3. Kahoot! – Interactive Quizzes in the Classroom

How it is used:Teachers create quizzes on lesson topics (grammar, vocabulary, listening).

Students answer questions in real time using smartphones or computers.The quizzes are conducted in a competitive format, making learning engaging.

Result:Increased student engagement.Development of quick thinking and response skills in English.

4. BBC Learning English – Authentic Materials for Language Exposure

How it is used:Students watch short videos with real-life conversations and grammar explanations.Interactive tasks follow each video to reinforce learning.News, interviews, and podcasts help expose learners to authentic English.

Result:Improved listening comprehension.Development of real-world language skills rather than textbook-based learning.

5. Google Classroom – Organizing Remote Learning

How it is used:Teachers upload materials, assignments, and quizzes.Students complete tasks online and receive feedback.It allows collaborative projects, discussions, and portfolio management.

Result:Simplified organization of the learning process. Flexibility for students to learn at their own pace while tracking progress.

Using educational platforms makes learning English more engaging, interactive, and effective. Choosing the right platform based on lesson objectives and student levels is crucial. A combination of digital tools and traditional teaching methods ensures a well-rounded language learning experience.

Benefits of Using Educational Platforms

1. Increased Engagement
Gamification elements (badges, leaderboards, challenges) motivate students.
Interactive content keeps learners interested and involved.
2. Personalized Learning
Adaptive learning technologies adjust the difficulty level based on student performance.
Students can learn at their own pace and focus on areas that need improvement.
3. Accessibility and Flexibility
Learning platforms are available 24/7, allowing students to practice anytime and anywhere.
Mobile-friendly applications make learning more accessible.
4. Instant Feedback and Progress Tracking
Many platforms provide immediate feedback on quizzes and exercises.
Teachers can monitor student progress through analytics and reports.
5. Collaborative Learning
Platforms such as Google Classroom and Microsoft Teams enable group discussions, peer reviews, and collaborative projects.
Students can engage in virtual classrooms and communicate with peers from around the world.
Challenges of Using Educational Platforms
Despite the advantages, there are some challenges associated with using educational platforms:
Technical Issues – Not all students have access to reliable internet or devices.
Teacher Training – Some educators may struggle with integrating digital tools into their lessons effectively.
Distraction Risks – Students may use online tools for non-educational purposes.
Content Quality – Not all platforms provide accurate or level-appropriate material.
Best Practices for Implementing Educational Platforms
To maximize the benefits of educational platforms, teachers should:
1. Choose the Right Platform – Select platforms that align with the learning objectives and student proficiency levels.
2. Blend Digital and Traditional Methods – Use online tools as a supplement rather than a replacement for traditional teaching.
3. Monitor Student Activity – Ensure that students stay focused and use the platforms effectively.
4. Encourage Interactive Learning – Use discussion boards, virtual classrooms, and group activities to enhance engagement.
5. Provide Training and Support – Offer guidance to students and teachers on how to use platforms effectively.
Educational platforms have revolutionized English language teaching by making learning more engaging, flexible, and accessible. When used effectively, these platforms can enhance language acquisition and provide students with valuable skills for real-world communication. However, educators must carefully select platforms, integrate them thoughtfully into lessons, and ensure students remain engaged in meaningful learning experiences.
By embracing digital tools, teachers can create a dynamic learning environment that caters to diverse learning needs and prepares students for the challenges of the modern world.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ЕРЕКШЕ БІЛІМ АЛУДЫ ҚАЖЕТ ЕТЕТІН БАЛАЛАРДЫҢ СӨЙЛЕУ ТІЛІН ДАМЫТУДА ҚОЛДАНЫЛАТЫН ЛОГОПЕДИЯЛЫҚ ӘДІСТЕР ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Жорабекова Сабира
мұғалім- логопед
Педагог- сарапшы

Жоспар

1. Ерекше білім алатын балалардың сөйлеу тілін дамытуда жиі қолданылатын әдіс- тәсілдер.
1.1. Дыбыс қою әдістері
1.2. Артикуляциялық гимнастика және массаждың маңыздылығы.
1.3. Байланыстырып сөйлеуін дамытудағы әдіс-тәсілдер .
2. Қорытынды.

Ерекше білім алатын балалардың сөйлеу тілін дамытуда жиі қолданылатын әдіс- тәсілдер.

Бала тілін дамытудағы логопедиялық жұмыстың ең тиімді түзету- дамыту әдісі : артикуляциялық жаттығулар, массаж, тыныс алу жаттығулары, дыбыс қою, сөздік қорын кеңейту, сөйлеудің лексикалық және грамматикалық құрылымымен жұмыс және байланыстырып сөйлеуін дамыту әдіс-тәсілдері.

Дыбыстарды түзету жұмысы кезең- кезеңмен өткізіледі. Әдетте төрт негізгі кезеңдерді бөліп қарауға болады: дайындық кезеңі, дыбысты қою кезеңі , дыбысты дұрыс айтуға машықтандыру кезеңі (бекіту) және бір дыбысыты ұқсас дыбыстармен алмастырған немес оларды шатастырған жағдайда – дифференсациялау немесе ажырату кезеңі.

Артикуляциялық аппарат мүшелерінің қимылдарын қалыптастыру жұмысы негізінен артикуляциялық гимнастика арқылы іске асырылады. Ол сөйлеу мүшелернің қозғалысы мен ауысымдылығын жаттықтыру ; барлық дыбыстарды сондай –ақ тиісті бір топтағы дыбыстарды дұрыс айтуы үшін еріндердің, тілдің белгілі бір қалпын пысықтауға керекті жаттығуларды қамтиды. Әр жаттығуға орындалатын қимылдарына сәкес өз атаулары бар: «ат шауып келеді», «саңырауқұлақ» , «баян», «кесе», «бақа», «әткеншек», «сағат», «сылақшы» , «піл тұмсығы» тағы да басқа. Артикуляциялық жаттығулармен тығыз байланыста тыныс алу жаттығулары жүйелі түрде жасатылып отырады. Тыныс алу жаттығулары ойын түрінде балаларға орындатқан тиімді. Мысалы: «футбол», «күлте ұшыру», «шар үрлеу», тағысын тағы басқа .

Артикуляциялық жаттығулар түрлері дыбыстардың айтылу ерекшеліктерін қарай жасатылады.

Логопедиялық массаж- сөйлеу тілі аппаратына , нервке , бұлшық еттің жағдайына белсенді механикалық ықпал жасайтын тәсіл.

Логопедиялық массаж – сөйлеу бұзылыстарынан зардап шегетін адамдардың сөйлеу жағы мен эмоционалды жағдайын қалыпқа келтіруге ықпал ететін логопедиялық әдістердің бірі.

Дыбысты қоюға дайын болғанда дыбыс қою кезеңіне өтеміз. Дыбыс қою кезеңінің мақсаты- жеке дыбысты дұрыс , анық айтуға үйрету.

Дыбысты қоюдың үш негізгі тәсілі ерекшелінеді.

Бірінші тәсіл- еліктеу. Баланың назарын артикуляциялық аппарат мүшелерінің қимылдарына , қалыптарына аудару . Мұнда көріп бақылауды пайдаланамыз.

Екінші тәсіл- механикалық. Құралдардың (шпатель, зонд) көмегімен сөйлеу мүшелеріне механикалық ықпал жасауды көздейді. Ол баланың көріп, естіп қабылдау және тактильді- тербелістік бақылауы жеткіліксіз болғанда қолданылады.

Үшінші тәсіл- аралас. Түпкі мақсатқа – жеке дыбысты қоюға арналған барлық тәсілдерді қолдану. Дыбыс қойылған соң дыбысты машықтандыру кезеңі жүргізіледі.

Бұл кезеңнің мақсаты- дыбысты фразалық сөйлеуінде дұрыс айтқызуға қол жеткізу. Жұмыстың мазмұны- қойылған дыбыстың жеке айтылуын , кейін біртіндеп , кезектілікпен буындарда сөздерде, сөйлемдерде (өлең, жаңылтпаш, әңгімелер) байланыстырып сөйлеуінде және баланың өзіндік сөйлеуіне енгізу.

Дыбысты ажырату кезеңі . Мақсаты: балалар шатастырып немесе алмастырып айтатын дыбыстарды ажыратуға үйретіп, өзіндік сөйлеу тілінде оларды дұрыс қолдануға дағдылану.

Осы кезде айта кететін жәйт , балалар дыбыстың артикуляциясымен жақсы танысқан соң олар жест арқылы да түсіне бастайды , дыбыстың жасалуын біліп әріпін тани бастайды. Мысалы: «ш» дыбысын айтқанда қолын шар тәрізді ұстап , жылы ауа үрлеп еріні дөңгелектетіп. «К» дыбысын айтқанда астыңғы жақтың астынан тіл түбірін көтеру. Т. Б.

Байланыстырып сөйлеуін дамыту үшін келесі әдістерді белсенді қолдануға болады.

- Пекс картасы

- Ойын технологиялары
- Музыкотерапия
- Изо- терапия
- Мнемоәдісі • Логоритмика
- Саусақ ойындары
- Ертегі терапия
- Құм терапиясы
- Абай өлеңдері әдістері

Мұнда ерекше айтуға болатын әдістің бірі Пекс картасының да рөлі айтарлықтай Пекс картасы аутизм диагонозы бар балалар мен зерде бұзылыс бар балаларға арналған. Пекс картасын қоладана отырып сөздерді бір – бірімен байланыстырып , сөздерден сөйлемдер құрап дағдыландыруға болады.

- Ойын технологиялары – балалар үшін қызықты әдістердің бірі. Ойын түрлері өте көп: дидактикалық ойындар, рөльдік- мазмұндық ойындар, сюжеттік ойындар, қазақтың ұлттық ойындары, логикалық ойындар.

Оны әр түрлі ойындардың : «қызықты қоржын» , «бақшадағы жемістер», «көліктер» , «мен кіммін?», «қу түлкі» тағы басқа түрде ұйымдастырып жүргізуге болады. Мысалы: «Мен кіммін?» ойыны баланың өзі туралы, өзінің дене мүшелері туралы, мінезі, отбасы туралы білімін сөздік қорын жетілдіреді. Баланың көңіл– күйі көтеріліп , қызығып ойнап шығады.

- Музыкатерапия – әуен арқылы , ән айту арқылы , би қимылдарын қолмен немесе аяқпен орындау арқылы жүргізіледі. Даун Синдромы бар балалар үшін де қызықты болып табылады. Мысалы, «Бақа бақа балпақ» тақпағын жаттату үшін әуен қоссақ , би қимылдарын қолымызбен жасап қоссақ балалар қайталап қызықтап жаттығуларды орындап шығады.
- Изо- терапия әдісі- сөйлеу тілін дамытуда қолданамыз. Саусақпен сурет салу, әйнекке сурет салу, дәндер (күріш, тары, бұршақтар, сұлы) арқылы сурет салуғ алақан арқылы сурет салу.
- Мнемоәдісі (мнемотехника) - мен жиі және үнемі қолданатын әдістің бір маңызды түрі. Бұл есте сақтауды жеңілдететін және қосымша ассосациялар құру арқылы есте сақтау қабылетін арттыратын әдістер жүйесі. Өз тәжірибемде мен сурет дәптер арнап, оған суретін салып, сол суреттегі бейнені бояту немесе ермексазбен жабыстыру, немесе саусақ арқылы сурет салғызу арқылы сөйлем құрауға және де тақпақтар жаттатуға жиі қолданамын .
- Логоритмика – логопедиялық түзету мақсатында жүргізілетін музыкалық- моторлы сөйлеу моторлы және музыкалық сөйлеу ойындары мен жаттығулар жүйесі.
- Саусақ ойындары – қолдың ұсақ моторикасын дамытуға бағытталған.
- Түйреуіш массажы
- Жаңғақтар мен каштанмен массаж жасау
- Қарындаштармен массаж жасау,
- Арнайы сенсорлы доп, шарлармен массаж жасау
- Ертегі терапия - халықта танымал ертегілерді қолдану арқылы сөйлеу тілін жетілдіру. Ертегі кейпкерлерін рөльдерін сомдау арқылы балалармен қызықты , әрі түсінікті етіп атынмдық процестерін жетілдіруге болады. Мысалы: «Бауырсақ» , «Үш жалқау», «Мақта қыз бен мысық» ьағы басқа.
- Құм терапиясы- балалардың құм терапиясында балалар қиял, көрнекі –бейнелік ойлауды, сөздік-логикалық ойлауды, көрнекі іс-әрекеттік ойлауды, шығармашылық және сын тұрғысынан ойлау қабілеттерін дамытады.
- Абай өлеңдері терапиясы – бұл терапияны мен өзім кіргізіп қойдым. Өйткені, мен өз тәжірибемде үнемі қолданамын. Біз қазақ болаған соң, Абай өлеңдерін білу міндетті деп санаймын. Балаларға Абай өлеңдерін жаттату арқылы олардың сөйлеу тілін дамыту, ойлау, қабылдау, еске сақтау, сезінулерін жетілдіруге де болады.

Қорыта келгенде айтарым, ерекше білім алуды қажет ететін балалар білімді меңгеруі үшін ұзақ уақыт пен жүйелі түрде үнемі қайталап отыру қажет ! Сол кезде ғана балалар нәтиже бере бастайды.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Ибатова Г.Б. «Дыбыс айтуды түзетудегі машықтандыру кезеңіндегі логопедиялық жұмыс» Оқу құралы Алматы 2014ж.

2. Қ.Қ. Өмірбекова, Г.С.Оразаева, Г.Н.Төлебиева, Г.Б.Ибатова «Логопедия» Алматы 2020ж.

3. К.К.Омирбекова, Г.Н.Тулебиева, Г.Н.Коржова, Г.С.Оразаева «Логопедия негіздері» Алматы 2009ж.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ РАБОТА С ПОДРОСТКАМИ С АСОЦИАЛЬНЫМ ПОВЕДЕНИЕМ

Ибрагимова Жанна Мухаметбековна
психолог, КГУ СК «Жануя»

Введение. Асоциальное поведение — это поведение, уклоняющееся от выполнения моральнонравственных норм, непосредственно угрожающее благополучию межличностных отношений.

Тема актуальна потому, что делинквентное, противоправное поведение детей и подростков является мощным фактором риска асоциального развития личности в целом, фактором, отрицательно влияющим на всю их дальнейшую жизнь.

Цель: Проанализировать причины и последствия асоциального развития личности детей и подростков, рассмотреть теоретические исследования, посвященные профилактике асоциального поведения и преступности несовершеннолетних, безнадзорности и беспризорности, а также реабилитации и ресоциализации таких детей и подростков.

Результаты исследования. Показано, что психологическая деформация семьи и системы отношений в ней оказывают непосредственное влияние на формирование девиантного, асоциального поведения подростков.

Выводы. Подчеркивается значимость совместной деятельности школы и семьи, которая может быть эффективным инструментом предупреждения подростковой агрессии.

Основная идея программы - формирование гармонично развитой, здоровой личности, стойкой к жизненным трудностям и проблемам.

Цели:

- привлечь внимание учащихся к проблемам вредных привычек;
- оказать помощь детям и подросткам в осознании ответственности за выбор здорового образа жизни, в решении личностных и социальных проблем.

Основные задачи:

- предоставить учащимся объективную информацию об асоциальном поведении и о влиянии на человека;
- сориентировать учащихся на выбор правильного жизненного пути, на здоровый образ жизни (ЗОЖ) ;
- помочь овладеть учащимся определенными навыками поведения, которые помогут следовать ЗОЖ;
- способствовать раскрытию потенциала личности ребёнка через научно-методическую, воспитательную, профориентационную работу школы.
- оказать педагогам и родителям помощь в приобретении специальных знаний и навыков, а также предоставлять семьям социальную и психологическую поддержку.

Но на сегодня обозначились новые проблемы, это буллинг и его разновидности. В основе буллинга, моббинга, кибербулинга, кибермоббинга лежит агрессивное поведение. Агрессивное поведение рассматривается как разновидность асоциального поведения. Агрессивное поведение – это проявление агрессивности, выражающееся в деструктивных действиях, целью которых является нанесение вреда. У разных людей она выражается по-разному: физически или вербально, активно или пассивно, прямо или косвенно, но реальность такова, что не существует людей, у которых бы она полностью отсутствовала.

Школьный буллинг – социальное явление, широко распространенное сегодня в России, США, Канаде, Японии, Индии и практически во всех странах Европы. Дэвид Лейн и Эндрю Миллер определяют буллинг как длительный процесс сознательного жесткого отношения, физического и (или) психического, со стороны одного или группы детей к другому ребенку (другим детям).

Мотивацией к буллингу могут выступать зависть, месть, чувство неприязни, восстановление справедливости, борьба за власть, подчинение лидеру, нейтрализация соперника, самоутверждение и др., вплоть до удовлетворения садистических потребностей отдельных личностей.

В качестве существенного фактора, влияющего на проявления буллинга и физической агрессии, указывается стиль общения в семье. Слабый контроль над детьми со стороны родителей, использование грубых физических наказаний — верные предпосылки развития в ребенке склонности к насилию в подростковом возрасте и в зрелости. Насилие в подростковом возрасте и в зрелые годы имеет также тесную связь с конфликтами между родителями в течение первых лет жизни ребенка, а также с недостаточным общением родителей и детей.

В последние годы становится все более опасной еще одна сравнительно новая форма это моббинг в интернете. Пользователи социальных сетей выбирают себе жертву, угрожают ей или распространяют о ней

преднамеренную ложь. В худшем случае публикуются компрометирующие или подделанные фотографии. Кибермоббинг - такое название получила травля во всемирной паутине. Его последствиями могут быть серьезные психические проблемы и даже самоубийство. Моббинг - психологическое давление одноклассников при помощи насмешек, придирок, бойкота, травли и откровенных издевательств.

Известно давно, дети жестоки своей непосредственностью. А, объединившись в группы и направив свое отрицательное отношение на конкретного человека, могут нанести неисправимые психологические травмы объекту своих издевательств.

Основным результатом проведения профилактической работы по предупреждению насилия в школе является формирование безопасной среды, то есть таких условий, при которых максимально снижено влияние факторов, провоцирующих насилие, и сведена до минимума потребность проявления агрессии любого рода. В этом смысле особое значение имеют мероприятия, направленные на сплочение коллектива школы.

Анализ мирового опыта ведения профилактики насилия позволяет выделить три основные группы методов профилактики:

1) методы, ориентированные на конкретных детей и подростков;

2) методы, ориентированные на семейные отношения;

3) методы, ориентированные на ближайшее окружение ребёнка (микросоциум).

Для правильного понимания проблемы и борьбы с насилием следует учитывать множество факторов, а не ограничиваться упрощенными представлениями о жестоком преследователе и о его беспомощной жертве. В каждом конкретном случае необходимо тщательнейшим образом выяснять причину и общественный фон, на котором развивается это явление. Следует оценивать интенсивность, продолжительность издевательств, цель, число участников и мотивацию каждого из них. Позиция педагогов школы и правильно организованное общение с детьми во многом определяют здоровый дух межличностных отношений.

Литература

1. Всероссийский центр изучения общественного мнения (ВЦИОМ): Драки в школах: кто виноват и что делать? данные исследования, посвященного теме детской жестокости в школах. № 3922 от 03.04.2019 [Электронный ресурс]. – URL: https://wciom.ru/index.php?id=236&uid=9636

2. Глазман О.Л. Психологические особенности участников буллинга // Известия Российского государственного педагогического университета им. А.И. Герцена, 2009. – № 105. – С. 159–165.

3. Гусейнова Е.А., Ениколопов С.Н. Влияние позиции подростка в буллинге на его агрессивное поведение и самооценку / Электронный журнал «Психолого-педагогические исследования». – URL: http:// psyedu.ru/journal/2014/2/Guseinova_Enikolopov.phtml

4. Дахин Н.А Буллинг в школе и не только…/ Сибирский педагогический журнал, 2015. – № 6. – С. 208–214.

5. Европейский портал здравоохранения. Статистика ВОЗ «Жертвы травли (буллинга) 11, 13, 15 лет. – URL: https://gateway.euro.who.int/ru/ indicators/cah_57-being-bullied-11-13-15-years-by-family-affluence-quintile/

6. Насилие и жестокое обращение с детьми: источники, причины, последствия, решения: учебное пособие / под ред. Е.Н. Волковой. – СПб.: ООО «Книжный Дом», 2011. – 384 с.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНА АРНАЛҒАН МАТЕМАТИКАЛЫҚ САУАТТЫЛЫҚТЫ ДАМЫТУ, ЛОГИКАЛЫҚ ЕСЕПТЕР МЕН ҚОЛДАНБАЛЫ ЕСЕПТЕРДІ ШЫҒАРУ

Ивилаева Мухабат Азибуллақызы
Алматы қ., Алмалы ауданы,
«КММ №90», бастауыш пәнінің мұғалімі

Кіріспе

Қазіргі білім беру жүйесінде бастауыш сынып оқушыларының математикалық сауаттылығын дамыту – өзекті мәселелердің бірі. Оқушылардың логикалық ойлау қабілетін арттыру, есеп шығару дағдыларын жетілдіру және олардың өмірлік жағдайларда математиканы қолдана білуі маңызды. Бұл баяндамада математикалық сауаттылықты дамыту жолдары, логикалық және қолданбалы есептерді шешу әдістері қарастырылады.

Мақсаты: Бастауыш сынып оқушыларының математикалық сауаттылығын арттыру арқылы олардың логикалық ойлау дағдыларын қалыптастыру, есептерді дұрыс шешу тәсілдерін меңгерту және математиканы күнделікті өмірде қолдана білу қабілетін дамыту.

Өзектілігі: Математикалық сауаттылық – тек есеп шығарумен шектелмейтін, адамның күнделікті өмірінде маңызды рөл атқаратын дағды. Бүгінгі таңда оқушылардың логикалық ойлауын дамыту, есеп шығару барысында түрлі әдістерді қолдану қажеттілігі артып отыр. Сонымен қатар, халықаралық зерттеулер (PISA, TIMSS) бастауыш сынып оқушыларының математикалық сауаттылығын ерте жастан қалыптастырудың маңыздылығын көрсетеді. Сондықтан логикалық есептер мен қолданбалы тапсырмалар арқылы оқушылардың математикалық қабілеттерін дамыту өзекті мәселеге айналып отыр.

Тапсырмалары:

1. Математикалық сауаттылықтың мәнін түсіндіру – Оқушыларға математиканың күнделікті өмірде қолданылуын көрсету.
2. Логикалық есептерді қолдану – Оқушылардың логикалық ойлауын дамытатын есептерді сабақ барысында тиімді пайдалану.
3. Қолданбалы есептерді шешу дағдыларын қалыптастыру – Математиканы өмірлік жағдайларда қолдануға бағытталған тапсырмаларды енгізу.
4. Оқыту әдістерін жетілдіру – Интерактивті, ойын түріндегі және проблемалық оқыту әдістерін пайдалану.
5. Оқушылардың математикалық ойлау қабілеттерін бағалау – Түрлі диагностикалық жұмыстар, тесттер және шығармашылық тапсырмалар арқылы оқушылардың білім деңгейін анықтау.

Математикалық сауаттылық – оқушының математикалық білімін күнделікті өмірде қолдана алу қабілеті. Бұл дағды оқушының:

- логикалық ойлауын дамытуға;
- танымдық белсенділігін арттыруға;
- талдау және қорытынды жасау қабілетін жетілдіруге көмектеседі.

Логикалық есептер оқушылардың сыни ойлау қабілетін дамытып, күрделі мәселелерді шешуде шығармашылық тұрғыдан қарастыруына ықпал етеді. Оларды шешудің бірнеше әдістері бар:

1. Графикалық әдіс – есепті сурет немесе диаграмма арқылы көрсету.
2. Талдау әдісі – есептегі шарттар мен сұрақтарды біртіндеп сараптау.
3. Шығару арқылы тексеру әдісі – берілген шарттарға сәйкес бірнеше мүмкін шешімді қарастыру.
4. Алгоритмдік тәсіл – белгілі бір логикалық тізбекпен шешу.

Қолданбалы есептерді шешу жолдары Қолданбалы есептер күнделікті өмірде кездесетін мәселелерді шешуге бағытталған. Олар оқушылардың математиканы өмірде қолдану қабілетін арттырады. Оларды шешудің негізгі тәсілдері:

1. Тірек сөздер мен негізгі идеяларды анықтау – есептің мәнін түсініп, негізгі ақпараттарды бөліп көрсету.
2. Формула мен ережелерді қолдану – математикалық заңдылықтар мен формулаларды пайдалану арқылы шешім табу.
3. Практикалық мысалдармен байланыстыру – есепті шынайы өмірмен ұштастыру.
4. Қарапайымнан күрделіге көшу әдісі – есепті бірнеше қадамға бөліп, жүйелі түрде шешу.

Практикалық ұсыныстар: Логикалық ойындар мен басқатырғыштарды жиі қолдану, математикалық сауаттылықты дамытуға арналған интерактивті әдістерді енгізу, оқушылардың өз бетімен шешім қабылдауына мүмкіндік беру, есептерді өмірлік жағдайлармен байланыстыру арқылы қызығушылығын арттыру. Бастауыш сынып

оқушыларына арналған күрделі есепті құрастырып көрейік. Мұндай есептер оқушылардың логикалық ойлауын дамытып, математикалық сауаттылықтарын арттырады:

Есеп:
Мектеп ауласында ағаш отырғызу акциясы өтіп жатыр. Бір ағаштың бағасы 1500 теңге. Мектептің 3 сыныбы, әр сыныпта 25 оқушыдан, ағаштар сатып алмақшы. Егер әр оқушы 1 ағаштан сатып алса, мектеп қанша ақша жұмсайды? Бірақ акцияда жеңілдік бар: егер ағаштың бағасы 1500 теңге болса, онда 5 ағаш сатып алса, бағасы 10% арзан болады.
Шешуі:
1. Әр сыныпта 25 оқушыдан болғандықтан, 3 сыныпта барлығы 25 × 3 = 75 оқушы болады.
2. Әр оқушы бір ағаш сатып алса, барлығы 75 ағаш сатып алынады.
3. Алғашқы 5 ағаштың бағасы 1500 теңге. Егер 5 ағаш сатып алса, баға 10%-ға төмендейді.
1500 × 5 = 7500 теңге.
10%-дық жеңілдік 7500 × 0.1 = 750 теңге.
Сондықтан, 5 ағаш үшін төленетін ақша 7500 - 750 = 6750 теңге.
4. Қалған 70 ағаш үшін 1500 теңге төленеді: 1500 × 70 = 105000 теңге.
5. Құны барлығы: 6750 + 105000 = 111750 теңге.
Жауабы: Мектеп ағаштарға 111750 теңге жұмсайды.
Бұл есеп оқушылардың санды көбейту, проценттерді есептеу және күрделі есептерді шешу дағдыларын дамытуға көмектеседі.

Қорытынды
Бастауыш сынып оқушыларының математикалық сауаттылығын дамыту олардың жалпы ойлау қабілетін, шығармашылық және аналитикалық дағдыларын жетілдіруге ықпал етеді. Логикалық және қолданбалы есептерді тиімді пайдалану арқылы оқушылардың математикаға деген қызығушылығын арттырып, олардың өмірде кездесетін мәселелерді шешу қабілетін нығайтуға болады. Сондықтан математикалық сауаттылықты дамыту – білім беру үдерісіндегі басты басымдықтардың бірі болуы тиіс. Әртүрлі әдістерді қолдану арқылы оқушылардың математикалық ойлау қабілетін жетілдіруге, олардың пәнге деген қызығушылығын арттыруға және өмірлік жағдайларда есептерді шеше алуына көмектесуге болады. Мұндай тәсілдер бастауыш сынып оқушыларының математикалық білімдерін тереңдетіп қана қоймай, олардың жалпы интеллектуалдық дамуына да оң әсерін тигізеді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:
1. Әбілқасымова, С. Т. (2024). Бастауыш сынып оқушыларына арналған математика пәнін оқыту әдістемесі. Алматы: Атамұра.
2. Ергалиева, Р. К. (2023). Бастауыш сыныпта математикалық сауаттылықты дамыту жолдары. Қарағанды: ҚарМУ баспасы.
3. Математика пәні бойынша әдістемелік нұсқаулар (2024). Математика оқытуда тиімді әдіс-тәсілдерді пайдалану. Астана: Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы.
4. Төлеубекова, А. Б. (2023). Математика сабағында проблемалық тапсырмалар мен есептерді қолдану. Алматы: Мектеп.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

МАТЕМАТИКА САБАҚТАРЫНДА ОЙЫН ӘДІСІН ҚОЛДАНУ

Исбергенова Раушан Талғатқызы
математика пәнінің мұғалімі

Кіріспе

Жаңа мемлекеттік білім беру стандартын енгізу қазіргі білім беру жүйесінің жаңаруын және оның жаңа бағыттарын талап етеді. Қазіргі білім беру үдерісінде оқу процесінің гуманизациясына, жеке тұлғаны қалыптастыруға, оның интеллектуалдық, коммуникативтік, зерттеу қабілеттерін, әлеуметтік белсенділігін дамытуға ерекше көңіл бөлінеді. Аталған міндеттерді жүзеге асыратын инновациялық педагогика әдістерінің бірі — дидактикалық ойын.

Мақсаты: математика сабақтарында оқушылардың танымдық белсенділігін арттыру, олардың пәнге деген қызығушылығын және терең танымдық қызығушылығын ойын арқылы дамыту.

“Ойынсыз толыққанды ақыл-ой дамуы мүмкін емес. Ойын – бұл қызығушылық пен ізденісті оятатын ұшқын.”

— В.А. Сухомлинский

Математика ерекше дамытушы әсерге ие. Оны оқу арқылы есте сақтау қабілеті, сөйлеу, қиял, эмоциялар дамып, табандылық, шыдамдылық және шығармашылық қасиет қалыптасады.

Математика санаудан басталады деп ойлау қалыпты жағдай, алайда ол шын мәнінде жұмбақтар мен мәселелерден басталады. Оқушының шығармашылық ойлауын дамыту үшін оны таңдандырып, қызықтыру қажет. Оқушы адамзаттың таным жолындағы қадамдарын қайталап, қиындықтарды жеңу, мәселелерді шешу арқылы ғана шығармашылық әлеміне енеді.

Математиканы оқу баланы жалықтырмауы керек. Себебі, балалардың есте сақтау қабілеті таңдамалы. Олар тек қызықтырып, таң қалдырған, қуантқан немесе қорқытқан нәрсені ғана есінде сақтайды. Балаларға қызықсыз материалды, тіпті ересектер талап етсе де, есте сақтау қиын.

Ойын – балалардың ақыл-ой және моральдық дамуының маңызды құралы. Бұл баланың жеке тұлғасына ауыр немесе тыйым салынған эмоцияларды жеңілдететін тәсіл.

Ойындар шығармашылық және ережеге негізделген болып бөлінеді. Шығармашылық ойындарға театрландырылған, сюжеттік-рөлдік және құрылыс ойындары кіреді. Ал ережеге негізделген ойындарға дидактикалық, қозғалмалы, музыкалық ойындар мен көңілді жаттығулар жатады.

Ойынның маңызы қандай?

Ойын барысында балаларда назарын шоғырландыру, өз бетінше ойлану әдеті қалыптасып, зейіні мен білімге құштарлығы артады. Ойынға беріліп кеткен балалар оқып жатқанын байқамайды да: жаңа нәрселерді танып, жаттап, ерекше жағдайларға бейімделіп, білімін, ұғымдарын толықтырып, қиялын дамытады. Тіпті ең енжар балалар да ойынға үлкен қызығушылықпен қосылып, командасын ұятқа қалдырмау үшін бар күшін салады.

Дидактикалық ойындар оқу үдерісінде

Ойын түрлерінің ішінде дидактикалық ойындар білім беру үдерісімен тығыз байланысты. Олар бастауыш сыныптағы түрлі пәндерді оқыту әдістерінің бірі ретінде қолданылады, соның ішінде математика сабақтарында ерекше орын алады.

Дидактикалық ойын (оқыту ойыны) – балалар ойын ойнау барысында үйренетін іс-әрекет түрі. Дидактикалық ойын кез келген ойын сияқты балалардың дербес немесе топтық іс-әрекеті болып табылады. Бұл ойын балалардың белсенділігін арттыратын, психикалық процестерді жандандыратын, танымдық үдерістерге қызығушылық тудыратын құнды құрал.

Мұндай ойындарда оқушылар қиындықтарды жеңуге ынтамен кірісіп, өз қабілеттерін шыңдайды, дағдыларын дамытады. Дидактикалық ойындар кез келген оқу материалын қызықты етіп көрсетіп, оқушыларға қуаныш сезімін сыйлайды, сабақтағы көңіл-күйді көтеріп, білім алу үдерісін жеңілдетеді.

Дидактикалық ойындарда бала заттарды бақылап, салыстырып, сәйкестендіріп, белгілері бойынша жіктеп, қол жетімді талдау мен синтез жасайды, қорытынды шығарады.

Дидактикалық ойындарды өткізудің психологиялық-педагогикалық ерекшеліктері

Ойын барысында мұғалім сыныпта сенім атмосферасын қалыптастырып, оқушылардың өз күштеріне деген сенімін арттырып, қойылған мақсаттарға жетуге ықпал етуі қажет. Бұған мұғалімнің мейірімділігі, әдептілігі, оқушылардың іс-әрекеттерін қолдауы мен мақтауы негіз болады.

Мұғалім ұсынатын кез келген ойын мұқият ойластырылып, дайындалуы тиіс. Ойынның қарапайымдылығы үшін көрнекілікті қолданудан бас тартуға болмайды, егер ол қажет болса.

Мұғалім оқушылардың ойынға, әсіресе шығармашылық ойындарға қаншалықты дайын екенін мұқият бақылауы керек, себебі бұл ойындарда

балаларға үлкен дербестік беріледі.

Ойынға қатысушы топтардың құрамына назар аудару қажет. Әр топта әртүрлі деңгейдегі оқушылар мен бір көшбасшы болуы керек.

Ойындар барысында мұғалім көшбасшылар арасынан жетекшілерді тәрбиелеуі тиіс, ал қарапайым ойындарда жетекшілік рөлді әртүрлі оқушыларға кезекпен беріп отыру ұсынылады.

Оқушыларды әр сабақта жаңа ойындар немесе ертегі кейіпкерлерін күтуге дағдыландырудың қажеті жоқ. Сабақтағы ойынға толы жағдайлардан бірте-бірте жұмысқа ынталандыру мақсатында қолданылатын ойындарға көшу қажет.

Математикалық ойындарды ұйымдастыру қағидаттары: Ойын ережелері қарапайым, нақты құрастырылған және бастауыш сынып оқушылары үшін түсінікті болуы тиіс. Егер материал тек жекелеген оқушыларға ғана қолжетімді болса, ал қалғандары ережелерді түсінбесе немесе ойынның мазмұнын қабылдай алмаса, ол балалардың қызығушылығын оята алмайды және тек формальды түрде ғана өткізіледі.

Ойын педагогикалық мақсаттарға жетуге көмектеспейді, егер ол тек эмоциялық реакция тудырып, ойлау белсенділігін дамытуға жеткілікті негіз бермесе, математикалық байқампаздық пен назарды арттырмаса.

Командалық жарысқа негізделген ойындарды өткізу барысында нәтижелерді бақылау ұжымдағы барлық оқушылардың қатысуымен ашық және әділ түрде жүргізілуі керек. Есептеулердегі қателіктер немесе түсініксіздіктер жеңімпаздарды анықтауда әділетсіздікке және қатысушылардың наразылығына әкелуі мүмкін.

Ойын қызықты болуы үшін әр оқушы оның белсенді қатысушысы болуы қажет. Ұзақ уақыт кезегін күту балалардың ойынға деген қызығушылығын төмендетеді.

Тақырып: Тригонометрия

Ойын-сайыс түріндегі тапсырма

Мақсаты: Тригонометрияның негізгі формулалары мен ұғымдарын пысықтап, оқушылардың білімдерін тексеру.

1. «Тригонометриялық дуэль»

Оқушылар екі командаға бөлініп, әртүрлі тригонометриялық тапсырмаларды шешеді. Әр дұрыс жауап үшін ұпай беріледі.

Тапсырмалар:

$\sin 30^\circ = ?$

$\cos 45^\circ = ?$

$\tan 60^\circ = ?$

$\sin 90^\circ = ?$

$\cot 45^\circ = ?$

Ереже: Әр команда кезекпен тапсырма шешеді. Егер команда жауап бере алмаса, қарсылас командаға бір ұпай беріледі. Ойын соңында ең көп ұпай жинаған команда жеңімпаз атанады.

2. «Карталармен есеп»

Оқушыларға үш түрлі тригонометриялық формулалардан карталар таратылады:

Пифагор теоремасы

$\sin^2\theta + \cos^2\theta = 1$

Тригонометриялық тік бұрышты үшбұрыштың негізгі қатынастарын пайдалану

Тапсырма: Әр команда осы карталармен жұмыс жасап, берілген тапсырмаларды шешеді.

Мысалы:

Егер гипотенуза 10 см, ал бір катет 6 см болса, екінші катетті табыңыз.

Егер бұрыштың синусы 0,6 болса, косинусын табыңыз.

3. «Құпия сан»

Тақтаға үш сұрақ жазылады:

$\sin x = 0{,}5$, x-ті табыңыз.

$\cos x = -0{,}8$, x-ті табыңыз.

$\tan x = 1$, x-ті табыңыз.

Әр сұрақтың дұрыс жауабын табу үшін, оқушылар тригонометриялық функцияларды пайдаланып, бұрыштарды анықтайды.

Әр дұрыс жауап үшін ұпай беріледі.

5. «Шығармашылық тапсырма»

Оқушыларға бір-біріне үш тригонометриялық есеп қойып, оларды шешуді сұрайды. Әр оқушы өзінің есептерін шығарып, нәтижелерін дәлелдейді.

Ойынның қорытындысы: Тапсырмаларды дұрыс орындап, ең көп ұпай жинаған команда жеңімпаз болады.

Сабақ соңында барлық жиналған балл санын жинақтап, оқушыларды бағалауға болады.

Дидактикалық ойын: “Тыңда және сана”

Дидактикалық мақсаты:

Бірінші ондықтағы сандар құрамын бекіту.

Оқу құралдары:

Сандар жазылған карточкалар.

Ойын мазмұны:

Әр оқушыда 1-ден 10-ға дейінгі сандар жазылған карточкалар жиынтығы болады. Мұғалім дабыл таяқшасымен белгілі бір затқа, мысалы, үстелге, нақты ретпен соққы жасайды. Балалар естіген дыбыстар санына сәйкес келетін санды көтеруі тиіс.

Ережелер түрленуі мүмкін:

Соққылар санына жетпейтін санды көрсету;

Соққыларға сәйкес келетін екі көрші санды көрсету;

Бір затқа 8 рет соғып, басқа затқа 3 рет соқса, оқушылар 8-ден 3-ті алып тастап, 5 санын көрсетуі қажет.

Ойын тыныштық пен зейінділікті талап етеді.

Математика сабағындағы ойын мазмұны белгілі бір деңгейде шектелуі керек. Шектен тыс ойынға бейімделу балалардың бәрін ойын деп қабылдауына алып келуі мүмкін.

Қорытынды

Ойын әрекетін білім беру үдерісінде қолданудың көптеген артықшылықтары бар. Ойын технологияларының әртүрлі түрлері оқу материалын байытып, білімді тереңірек меңгеруге ықпал ете

отырып, әртүрлі пәндік салаларда сәтті қолданылуы мүмкін. Дегенмен, ойындық жағдайларды тиімді пайдалану үшін әрбір пәннің ерекшеліктерін ескеру және ойын тапсырмаларын оқушылардың деңгейі мен қажеттіліктеріне бейімдеу қажет. Жалпы алғанда, ойын әрекеті қазіргі білім беруде белсенді және тиімді оқытуға ықпал ететін маңызды құрал болып табылады.

ГЕОГРАФИЯ САБАҒЫНДА ОҚУШЫЛАРҒА КАРТОГРАФИЯЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ

Нурбаева Каргаш Жалмырзаевна
№4 Ембі қалалық ЖББОМ
География пәнінің мұғалімі

Картографиялық білім география сабағында өте мағызды болып табылады.Білім беру бағдарламасының негізгі мақсаты – білім мазмұнының жаңаруымен қатар, критериалды бағалау жүйесін енгізу және оқытудың әдіс-тәсілдері мен әртүрлі құралдарын қолданудың тиімділігін арттыру болып табылады.Білім бере отырып, тиімді жолмен жаңа заман тұлғасын қалыптастыру әр ұстаздың мақсаты екені анық. Білім мазмұнын жаңартудың ғылыми негізіне оқушы белгілі бір қажетті біліктер мен дағдылардың иесі, оқу әрекетінің субъектісі, әртүрлі мәдениеттер мен өз көзқарасы тұрғысынан білімді, сауатты, өз ойын дұрыс әрі шебер жеткізе білетін, мәдениетті тұлға.

Білімдіден шыққан сөз,талаптыға болсын кез», - деп ұлы Абай айтқандай, ұстаз әрқашан ілім мен ізгілікті алға қоятын тұлға. Қазіргі заман талабына сай білім беру көп тәжірибені, мұғалімнің көп ізденуін талап етеді. Сондықтан оқу барысында жаңа технология элементтерін, әдістерін көп қолдану керек. География сабағын сыныптар бойынша жүйені жүргізу. Бастауыш сыныптардағы «Дүниетану», орта буындағы «Физикалық география», жоғары сыныптағы «Экономикалық география» арасындағы байланыс сақталып талап бірдей жүйелі болғанда ғана өзара сабақтастық орнайды, географиялық білім жетіледі. Мысалы: Дүниетанудан судың қасиетін білмеген оқушы, гидросфера тарауында үлкен кедергіге ұшырайды.Оқушының географиялық білімін жетілдірудің бір жолы оқушының өз бетімен ізденуі мұғалімнің әдістемелік көмек көрсетуі. Оқушы кітап көмегімен шектеліп қана қалмай қосымша білім көздеріне сүйенуі керек немесе географиялық жаңа басылымдар жинақтау, теледидар арқылы берілетін хабарларды бейне таспаға түсіру, аудандық, облыстық білім сайыстарына қатысу, басқа мектеп оқушыларымен байланыста болу.Білім беру саласы қызметкерлерінің алдына қойылып отырған міндеттердің бірі – оқытудың әдіс тәсілдерін үнемі жетілдіріп отыру және қазіргі заманғы педагогикалық технологияларды меңгеру. Қазіргі таңда оқытушылар жаңа технологиялар және интерактивтік әдістемелерін сабақ барысында пайдалана отырып сабақтың сапалы әрі қызықты өтуіне ықпалын тигізуде.Бұл тығырықтан шығудың бірден-бір жолы оқу-тәрбие процесінде жаңа технолгиялардың әдіс-тәсілдерін енгізу, әрбір білім алушылардың білімге деген қызығушылықтарын, талпынысын арттырып, өз бетімен ізденуге, шығармашылық еңбек етуге жол ашу. Жаңа технологиялық процестің негізі – жаңалықтарды қалыптастырып жүзеге асырудың тұтастық қызметі. Ғылым мен техниканың жедел дамыған, ақпараттық мәліметтер ағыны күшейген заманда ақыл - ой мүмкіндігін қалыптастырып, адамның қабілетін, талантын дамыту білім беру мекемелерінің басты міндеті болып отыр. Сондықтан да әрбір оқушының қабілетіне қарай білім беруді, оны дербестікке, ізденімпаздыққа, шығармашылыққа тәрбиелеуді жүзеге асыратын жаңартылған педагогикалық технологияны меңгеруге үлкен бетбұрыс жасалуы қажет. Өйткені мемлекеттік білім стандарты деңгейінде оқу үрдісін ұйымдастыру жаңа педагогикалық технологияны ендіруді міндеттейді. Географияның пән ретіндегі ерекшелігі-ол материалдың үлкен көлемін қамтиды. Бұл ретте ақпарат көлемі жыл сайын артып келеді. Сыныпта мұғалім оқушылармен интерактивті тілдесу арқылы тиімді әңгіме үлгісін жасай алатын, оқыту үшін зерттеуге және өзара ынтымақтастыққа

ықпал ететін жағдай жасауға міндетті.Оқыту дегеніміз – баланы субъект ретінде оқу ісіне қызықтыратын, соған сай қабілетін арттыратын жағдайлар тудыру болып табылса, қызықтыру, зейініне әсер ету, сезіміне әсер беру мұғалімнің басты мақсаты болуы тиіс. География сабақтарында ақпараттық компьютерлік технологияларды қолданып картографиялық білімдерін артырып, пәнге деген зерттеушілік қызығушылықтарын дамыту қазіргі білім берудің негізі болып саналады. Сын тұрғысынан ойлау – өз алдына сұрақтарға жауап іздеп, жан - жақты пікірлесу, талдау жасап отыру, яғни оқушы санасын сол тақырыпқа байла- нысты ояту, ой шақыру, ойын жеткізу оны дәлелдей алу. Сонымен қатар қасындағы оқушының пікірін тыңдау, сол пікірлерді салыстыру.Сын тұрғысынан ойлау жобасы мынадай үш құрылымнан тұрады: Қызығушылығын ояту. Мағынаны тану. Ой толғаныс.Ал соңғы кезеңде оқушы өз шығармашылығынан қабілетін таныта алады.Оқу сапасын арттыру үшін күнделікті сабақта жаңа технологияларды, жасанды интеллект элементтерін пайдалану, картографиялық білімдерін жетілдіру,дамыту үлкен жетістікке жеткізері сөзсіз.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

БІЛІМ АЛУШЫНЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ІС-ӘРЕКЕТТЕ ЖҮЗЕГЕ АСУЫ

Казиева Нуржауган Султангалиевна
№3 Хромтау орта мектебінің
қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі

Табиғат адамға жаңаны аша алатын, шығармашылық шабытта ғана түрлі сезімдерге бөлене алатын керемет қабілет дарытқан. Адамның жаңаны ашу қабілеті тектен тек емес. Ол демалу, тамақтану, ұйықтау т.б. сияқты генетикалық тұрғыдан дарыған даму құралы.

Барлық табиғи қасиеттер сияқты адамның бір нәрсені ашу, зерттеу қабілетін бағыттап отыруға: дамытуға немесе көңіл бөлмеуге, өсіруге немесе керісінше шектеуге болады.

Ал осы тұлғаның шығармашылық қабілеттерін қазіргі мектеп шынайы ашып, дамыта ала ма? Бұрынғы философтар кез келген ұжымдық білім беруді адамзаттың өз даму жолында қойған қақпаны деп атайды. Мектеп қабырғасынан шыққан түлектерді 3% ғана жоғары сападағы шығармашылық білімділік өнім шығаруға қабілетті екені дәлелденген. Дайын білімді беру арқылы мектеп тұтынушына ғана, барлығын тек жатқа білетін энциклопедияшыны ғана қалыптастырады. Ал жасаушы, ойлаушы ,құрушы шығармашыл дарынды тұлға шығару мәселесі әлі де зерттелуде.

Білім беруді әдетте өскелең ұрпаққа өткеннің тәжірибесін табыстау деп санаймыз. Алайда жылдам өзгеріп жатқан әлемде, өзін- өзі іске асыру қажеттілігі туындаған уақытта табысталған білім жеткіліксіз болып отыр. Қазіргі заман адамынан таңдау жағдайында дұрыс әрекет ету, өз мақсаттарыңды дұрыс қойып, оған жету жолдарын дұрыс ойластыру, жеке, кәсіби, білім саласында жемісті қызмет ету,ерекшелену талабы күннен күнге өсуде.

Сондықтан қазіргі мектеп оқушылардың жеке шығармашылық жүзеге асуы мен адамзатты тарихи-мәдени аналогтарының үйлесімділігін қарастыратын дидактикалық жағдайларды анықтайды. Дәстүрлі оқытуда оқушы алдымен «білімді алады», сосын кейін оны қолданады, оның ішінде шығармашылықпен қолданады деп есептеліп келді. Қазіргі креативті типті білім беруде оқушы алдымен білімді өз бойындағы бар білім мен жемісті қызмет жасау арқылы құрады. Ол алған білімділік өнім (шығарма, болжам, модель,жоба т.б.) кейін мұғалімнің көмегімен салыстырылады. Оның нәтижесінде барлық әрекет талданады.

Бұл білім беру Сократ әдісінен бастау алып, әңгімелесіп отырған адаммен арнайы сұрақтар арқылы жаңа білімнің пайда болуына алып келетін әдістерді қолдану.

Адам бойындағы жасырын білімді шығару тек әдіс қана емес, оның білім алуының принципі деп те қарағанымыз дұрыс болады.

Бұл жағдайда оқушыға әр оқитын пәні бойынша білім алудың өз траекториясын құру ұсынылады. Оқушы білім ғана емес, сабақтың жеке құрылымын, білім алу бағдарламасын, бағалау әдістерін өзінше құрады. Мұғалімнің мақсаты — әр оқушыға білім алудың жеке траекториясын құруда шығармашылдықпен жұмыс жасауға көмектесу.

Шығармашылыққа бағытталған білім беруде адамзаттың мәдени-тарихи жетістіктерінің орны мен маңызы,оның ішінде білім беру стандарты өзгереді. Сөзсіз жаңашыл - инновациялық технологиялардың көбі оқушының шығармашылық қабілеттерін дамытуды көздейді. Дегенмен қазіргі педагогика ғылымы құндылықтар мәселесі мен білім беру мақсаттарын жеделдетіп құрастырғанымен, оларды толық түсінбеу- қазіргі педагогиканың проблемасы болып отыр. Дәстүрлі оқулықтағы дайын білімнің оқушы санасына құйылып қана қойылуы, қоғам сұранысындағы тұлға қалыптастыруға жеткіліксіз екендігін уақыттың өзі дәлелдеді.

Шығармашылық қызмет жасауға жасалатын жағдай қандай? Американдық психолог К.Р. Роджерстің айтуынша « Шығармашылыққа ұмтылдыратын ,соған түрткі болатын нәрсе- адамның өзін -өзі жүзеге асыру, өз мүмкіндіктерін көрсетуге деген ұмтылысы» дейді..

Шығармашылық табиғатын зерттеген ғалымдар шығармашылық қызметке сәйкес соған ұқсас қабілеттерді қазір креа¬тивтілік деп атауды ұсынды. Педагогика ғылымында креативтілікке түрлі қабілеттерді: проблеманы шеше алу, құрастыра алу, өзгелерден ерекше орындау т.б. жатқызады.

Педагог В.С. Шубинский шығармашылық процестер кезеңіне сәйкес оқушылардың шығармашылық қасиеттері жүйесін ұсынады:

1) Шығармашылық жағдаяттың туу кезеңі — жаңаны сезіну, ерекшілік,өзгешілік, қарама-қайшылықтарды тез сезіну,сыншылдық, шығармашылық күдікке жақын болу, (барлық

нәрседен күдіктену) , ішкі арпалысты сезіну қабілеттілігі, ақпараттық аштық (тануға қанбау)

2)Шығармашылық шабыт кезеңі -шығармашылық елес, сұлулықты сезіну, ой ұшқырлығы, ұқсасты ашуға қабілеттілігі, «қанат біту», шабыттану, ойлау ерекшелігі, батылдық, шығармашылық жағдайда эмоциялық қозушылық;

2) Аяқталу кезеңі — өзін-өзі сынау, істі аяғына дейін жеткізуге деген талпыныс, дәлелдеудің түрлі формаларын қолдана алу , шығармашылық нәтижесін түсіндіріп,дәлелдей білу, білімділік, тәжірибе, біліктілік тереңдігі;

Креативтілік — жан-жақты ойлауға, сезінуге, әрекет етуге ұмтылыс,бағыттылық.

Креативті қасиеттер жалпы білім беру процесінде оқушының шығармашылық өнім шығаруын қамтамасыз етеді:

— эмоциялық- бейнелік қасиеттер: шабыттану, шығармашылық жағдаяттарда эмоциялық көтерілу,жоғарлау; бейнелілік ,қиялдау,армандау,қиялдауға жақын болу,

— елестету,жаңаны, ерекшені сезе білу, қарама-қайшылықтарды сезіну, шығармашылық күдіктенуге даяр тұру, ішкі күресті сезіну, эмпатияға қабілеттілік, белгі,символдармен жұмыс жасау қабілеті;

— белсенділік, өзгелерден бұрын ниет білдіруге жақындығы, ойдан шығару, ойдан шығаруға даярлық, өз жеке ерекшелігінің болуы,өзгелерге ұқсамауы, ассертивтілік;

— идеяларды генерациялау қабілеті, мәтінмен, т.б. таным обьектілерінен жеке,немесе өзге оқушылармен бірігіп өнім шығару қабілеті;

— мектеп, отбасы, немесе өзге әулеметтік ортада ұстанатын тәртіп нормаларын бұзбай, еркін ойлау, сезіну, әрекет ету қабілеті;

— білуге деген құштарлық, таныс емес заттан таныста көре білу немесе керісінше, проблеманы шешу барысында стериотиптерді жеңіп, өзге аяда,өзге кеңістікке шыға білу қабілеті, ;

— оқылатын обьектімен таныса білу, оны тану әдістерін меңгеру, құрылымы мен құрылысын анықтай алу,ұқсас обьектілермен байланысын табу, обьектінің құрылымына қарай оны танудың жаңа тәсілдерін шығару;

— болжам айта алу, гипотезалар құрай алу, қосымша ой айту, заңдылықтар, формулалар, ержелер құрастыра алу;

— дәстүрлі емес эвристикалық әдістер : интуиция, инсайт, медитацияны меңгеру;

— тәуелді болмау, білім беру стандартынан тереңдігімен, тақырыбымен, мағынасымен, жалпыдан ерекшілігімен өзгешеленетін жеке білім нәтижелерін құрау,ұсыну;

— тәуекелге (риск) жақын болу;

- Сайыстарға, олимпиадаларға қатысу, жоба орындау және оны қорғау формаларында өзінің шығармашылық қабілетерін жүзеге асырудағы тәжірибесінің болуы;

Креативті әдістер .Креативті әдістер оқушылардың жеке білімділік өнім шығаруына бағытталады.

Ойдан шығару әдісі— оқушылардың ойлау қызметі нәтижесінде бұрын белгісіз білімділік өнім құруы. Ол төмендегі тәсілдермен іске асады: а) бір обьектінің қасиетерін басқа обьектімен ауыстыру ,сол арқылы жаңа обьект құру б) обьектінің құрамын өзге ортадан іздеу в) зерттелетін обьектінің элементтерін өзгерту, одан шыққан обьектіні суреттеу

«Егер де .....» әдісі Оқушыларға егер әлемде бір нәрсе өзгерсе, не болатындығын суретке салу немес ауызша айту ұсынылады. Мысалы : жердегі гравитацияның күші 10 есе күшейсе не болады, сөздердегі жалғаулар жоғалып кетсе, жыртқыш жануарлар шөп жейтін болса, т.б. Бұл әдіс бойынша оқушылардың қиялы ғана дамып қоймайды, олар шынайы әлемнің құрылымын жақсы түсініп,ондағы тіршіліктің байланысын ұғынуға көмектеседі.

Бейнелі суреттеу әдісі. Бұл әдіс бойынша оқушыларға зерттелетін обьектінің тұтас суреттелуі мен салынуы ұсынылады. Мысалы оқушы түсінігіндегі космос, әлем, ата-ана,отбасы, білім алу, Бұл әдісті жылына 2-3 рет жүргізу арқылы оқушының әлемді қабылдаудағы өзгерістерін қадағалауға болады,сол арқылы оқу процесін реттеуге мүмкіндік бар.

«Миға шабуыл » (А.Ф. Осборн). Әдістің негізгі мақсаты—оқушыларды ойландыру арқылы барынша көп идеялар алу, жинау. Миға шабуыл сергітуден басталады – жаттықтыру түріндегі жеңіл сұрақтарға жауап күтіледі. Талқыланатын сұрақ қайта айтылып, миға шабуыл басталады

Әр оқушы өз ойын айтып, толықтыра алады. Әр топтан эксперт сайланып, ол идеяларды жазып отырады. Шабуыл 10-15 минутқа созылды. Миға шабуыл жасауға дәстүрлі емес шешімге келетін сұрақтар қойылады.

Оқушы бойындағы жасырын шығармашылдықты ашып, оның дамуына жағдай жасап,ықпал еткенде ғана мұғалімнің шынайы қабілеті ашылады. ЮНЕСКО-ның «XXI ғасырдағы білім беру философиясы » симпозиумында «Адам білім беру аясында өзін - өзі білімді ету жолына , өмірді, табиғатты, мәдениетті сақтауда септігін тигізетін ойлау мен әрекет ету тәсілдерін саналы да жауапкершілікпен таңдау жолына түсуі керек ...» деп айтылған ой қазіргі білім берудің бағытына сай келеді.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

АХМЕТ БАЙТҰРСЫНҰЛЫНЫҢ ТІЛТАНЫМДЫҚ МҰРАСЫ

Кайсарханова Баян Казболатовна

Кайсарханова Баян Казболатовна
Шығыс Қазақстан облысы білім басқармасы
Өскемен қаласы бойынша білім бөлімінің
«Сағадат Нұрмағамбетов атындағы
№4 орта мектебі» КММ
Қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі
Кайсарханова Баян Казболатовна

Аңдатпа

Мақалада еліміз Қазақстанның тәуелсіз ел болып қалыптасуына үлес қосқан, қайталанбас тұлға-Ахмет Байтұрсынұлының қазақ әдебиетіндегі орны мен бүгінгі ұрпақтың білімінің шамын жағуға қосқан үлкен әсері жайлы, әдебиет туралы ойлары туралы жазылған. Ақынның шығармашылық зертханасының ерекшеліктерін, көркем шығармалар жайлы жазған сипаттамаларына анықтама берілген. қалыптасуы, әдебиеттануда теориялық ұғымдардың зерделенуі Ахмет Байтұрсынұлының еңбектерімен тікелей байланысты, бұған қоса оның ғылыми – педагогикалық, ағартушылық және ғылыми – ұйымдастырушылық қызметі саналы да білімді ұрпақ тәрбиелеуде ерекше рөл атқарған. Ұлы ғұлама ғалым, аса көрнекті қоғам және мемлекет қайраткері Ахмет Байтұрсынұлының қазақ тілі білімінің қалыптасуына ұйытқы болуы, оның орасан зор еңбегі жайлы, бүгінгі ұрпақ оның еңбектерін оқи отырып, таниды.

Ыбырай Алтынсариннан кейінгі еңбегі ерекше ағартушы - педагог, сөз құдіретін танытқан тамаша ақын еліміз Қазақстанның тәуелсіз ел болып қалыптасуына үлес қосқан, қайталанбас тұлға, мәдениет қайраткері Ахмет Байтұрсынұлы 1873 жылдың 28 қаңтарында сол кездегі Торғай уезіне қарасты Тосын болысының 5-ші ауылында, Сарытүбек деген жерде дүниеге келген.

Әдебиет зерттеушісі Ахмет Байтұрсынұлы қазақ әдебиетінің даму кезеңдерін ғылыми негізде топтау жасаған. Әдебиет тарихының мұрасын, ауыз әдебиеті үлгілерін жинаған Ахмет Байтұрсынұлының жекелей ғалымдығына келсек, ірі лингвист, осы күнгі қазақ тіліндегі барлық терминдердің атауы қазақ тілінде Ахаң аударған терминдер, біз сол атаулармен атаудамыз. Әдебиет зерттеушісі, тюрколог, дарынды ақын-аудармашы, біздің дәуірдегі қоғам қайраткері, болашқ халқының қамын - бітпейтін жүрегімде бар бір жара" деп, өмір бойы ойлап, ақырғы демі біткенше халқы үшін еңбек еткен алып тұлға екен.

Бала кезінде әкеден, ағадан тірідей айрылып, жауыз патша жендеттерінің қолынан қаза тапқан қадірлі адамдарының жазықсыз жандарды қорғаймын деп, халқы үшін өмірлерін қиған ардақты екі азаматтың опат болғаны жас Ахмет жүрегіне жазылмас жара салған еді. Жас сәбидің жүрегі сол жылдарда - ақ патша заманының зұлымдығына мұз болып қатып, жүрегіне жара болып жабысқан еді.

Алғаш-ақ қазақтың еркін жайлаған жерін таптап, ғасырлар бойы мекендеген жерін алып, орыс переселендеріне беріп, халқын қараңғыда ұстап, езіп-жаншып отырғанын ең алғаш көрген де Ахаң еді.

Әдебиеттану саласында Абай шығармаларының халықтық сипаты, түрлі жанрлары, поэтикалық ерекшеліктері, текстологиясы, жаңашылдығы тарау-тарау, сала-сала сараланып талданады. Алаш зиялылары Әлихан Бөкейханов, Ахмет Байтұрсынов, Жүсіпбек Аймауытов, Мұхтар Әуезов, Мағжан Жұмабаев, Султанмахмұт Торайғыров, Ілияс Жансүгіров тұғырын тұрғызып дәстүр бастаған абайтану ғылымы бір ғасырдың ішінде қанатын кеңге жайып тереңдеп кетті.

Жалпы қазақ тіл білімінің қалыптасып, зерттеліп, танылуында Ахмет Байтұрсынұлы жазған «Оқу құралы» және «Тіл құралдарының» еңбектерінің маңызы айрықша.

Ахмет Байтұрсынұлы қазақ әліппесі және қазақ тіліне байланысты оқулықтарды жазуды 1910 жылдан бастап қолға алған болатын. Сонымен бірге қазақ тілінің графикасын да жасауға ұмтылды. Қазақ графикасына негіз ретінде қазақ мәдениетіне де өзге туыстас халықтардың дүниесіне де жақын араб тілі таңбаларын пайалана отырып, оны қазақ фонетикасына икемдеп, қазақ дыбыстары жоқ таңбаны алфавиттен шығарып, араб таңбалары жоқ дыбыстарға таңба қосып, қазақ тіліндегі жуанды әрі жіңішкелі үндестік заңына сай етіп жазуға ыңғайлы дәйекші белгілерін жасайды. Солай, 24 таңбадан құралған жазуды «қазақ жазуы» деп атап, өзгелер «Байтұрсынов жазуы» деп атап кеткен қазақтың тұңғыш ұлттық графикасын жасап шығарады. Одан соң осы жазуды үйрететін әліппе құрастырып шығарады. 1911-1912 жылдары осы еңбегі Уфа

мен Орынбор қалаларында басылып шыққан әліппесі «Оқу құралы» деген атпен 1912-1925 жылдардың арасында жеті рет қайтадан басылып, оқыту істерінде ұзақ түрде пайдаланылып келді. 1926 жылдары ғалым «Әліп-бидің» жаңа түрін жазуға ниеттенді. Ал оның осы талпынысы, қазақ тілін пән тұрғысында оқытатын оқулықтар жазумен ұласып, «Тіл – құрал» атты үш бөлімнен құралған, шағын үш кітабының жарыққа шығуына алып келді. «Тіл-құралы» еңбегі тек қана мектеп оқулығы реінде емес, қазақ тілін ана тілі ретінде тануына негіз болған еңбек болды десек қателеспейміз.

Алашымыздың ардақтысының И.А.Крыловтың мысал өлеңдерінен аударылған бір топ өлеңнің «Қырық мысал» атымен кітап болып басылуы XX ғасырдың басында болған үлкен шоқтығы биік жеңістеріміздің бір болғандығы даусыз. «Қырық мысал» тағлымдық мәні жоғары әрі көркемдік мәні биік асыл мұра. Ахаңның осы бір еңбегі көп жылдар бойы қапаста жатып, халқына оралғаннан кейін де құнын жоймай, халықтың рухани қажетін өтеуде. Ал Ахаң А.С.Пушкиннің аударған «Балықшы мен балық», «Алтын әтеш», «Ат», «Данышпан Аликтің ажалы» шығармалары және И.И.Хемницердің «Атпен есек», орыстың ақыны С.Я.Надсоннан аударған өлеңдері бір төбе. Сонымен бірге Т.Шонанұлымен бірігіп жазған «Оқу құралы» еңбегіндегі авторлары берілмеген аудармалары да қалың көпшіліктің қызығушылығын тудырады.

Ахаңның тағы бір ғалым ретінде қазақ тіліне қосқан үлесі- осы салалардағы терминдерді жасай білуі. Осы кндері қолданылып келе жатқан, зат есімдер мен сын есімдер, есімдік, шылау, бастауыш, баяндауыш, жай сөйлемдер мен құрмалас сөйлемдер секіді сан алуан лингвистикалық атаулардың барлығы Ахаңдікі екендігі даусыз.

Жалпы сөзімізді қорытындылай келе, «Қазақ тілі мен кітабын жазған, қазақ тілінің негізін жасап, қазақ мектебінің іргетасын қалаған алғашқы адам-Ахмет » -деп өзінің түйінді пікірін айта кеткен Сәбит Мұқановтың пікірімен келіспеске амалымыз қалмайды. Иә, Ахаң түрлеген ана тіліміз бен оның еліне қалдырған асыл мұрасына мұқият үңілген сайын тағы да байып, түрлене түсетіндігіне еш күмәніміз жоқ. Ахмет Байтұрсынұлының әрбір еңбегі халықтың асыл мұрасы, әрбір жазған шығармасы елдің ертеңі. Ендеше, «Білімдіден не пайда білгенін көпке айтпаса, үйреткеннен не пайда қайырымы қайтпаса» деп Ахаң айтқандай, оның әрбір туындысын бойымызда берік сақтап, жас ұрпаққа үйреткенде ғана еліміздің ертеңі жарық болмақ.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. А.Байтұрсынов. Бес томдық шығармалар жинағы. Бірінші том. Алматы: "Жібек жол" баспа үйі, 2002.
2. Қазақ әдебиеттанушы. Алматы: "Елтаным баспасы",-2015. Ісімақова А.С
3. Қазақ әдебиетінің тарихы. Он томдық. 5-том. Алматы. ҚАЗақпарат-2006
4.Қазақстан жазушылары: Анықтамалық/ Құрастырушы: Қамшыгер Саят, Жұмашева Қайырниса – Алматы: "Ақ арыс" баспасы, 2009

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ БІЛІМ БЕРУ САЛАСЫНДА

Кайырбаева Гаухар Бауыржановна
№4 Хромтау орта мектебі
Педагог-сарапшы

Қазіргі заманда білім әр халықтың, әрбір жеке тұлғаның болашағын айқындайтын негізгі факторлардың біріне айналды. Білімнің жоғары деңгейін ұстап тұру – әрбір қоғамның өзінің ғылыми-техникалық прогресін, экономикалық дамуын және азаматтардың әл-ауқатын қамтамасыз етуге ұмтыла отырып, алдына қоятын міндеті. Осы тұрғыда заманауи технологияларды, атап айтқанда жасанды интеллектті (ЖИ) пайдалану білім беру үдерісін өзгертуде басты рөл атқара бастады.

Жасанды интеллект – адамның интеллектуалдық қабілетін талап ететін тапсырмаларды орындауға қабілетті компьютерлік жүйелерді құрумен айналысатын информатика саласы. Соңғы онжылдықтарда ЖИ медицина мен өндірістен көлік пен ойын-сауыққа дейін адам өмірінің көптеген салаларына мықтап енді. Бірақ жасанды интеллект қолданудың ең перспективалы және маңызды бағыттарының бірі білім беру болып табылады.

Білім берудегі жасанды интеллект анықтамасы.

Алдымен білім берудегі жасанды интеллект дегеніміз не және осы салаға қандай технологиялық компоненттер кіретінін анықтайық. Көптеген зерттеушілер әртүрлі аспектілерге, соның ішінде машиналық оқытуға, нейрондық желілерге және деректерді өңдіруге, олардың білім алушылардың қажеттіліктеріне бейімделе алатын интеллектуалды жүйелерді құрудағы рөліне назар аударды.

Білім берудегі жасанды интеллект анықтамасы оқу процесін жақсарту және білім беру мүмкіндіктерін байыту үшін адамның интеллектіне еліктеп, арттыруға арналған технологиялық әдістер мен жүйелерді пайдалануды қамтиды.

Мектептерде жасанды интеллектті қолдану. Мектептерде жасанды интеллектті қолдану мұғалімдер үшін оңтайлы шешім болып келеді. Өйткені ЖИ мұғаілімнің жұмысын жеңілдетеді. Сабақ жоспарын құрудан бастап , кезкелген құжатты өңдеуге дейін.

Оқу үдерістерін автоматтандыру.

Жасанды интеллект мектептердегі оқу үдерісінің әртүрлі аспектілерін автоматтандыруға қалай көмектесетінін егжей-тегжейлі қарастыруға болады. Міне, жасанды интеллект білім беру процестерін автоматтандырудың кейбір нақты жолдары:

1. Оқу материалдарын басқару:
2. Электрондық тесттер мен бағалаулар:
3. Әкімшілік тапсырмаларды басқару:
4. Кері байланысты басқару жүйелері:
5. Қабылдау және қабылдау процесін автоматтандыру:

Құжаттарды және сұхбаттарды автоматтандырылған сканерлеуді және талдауды қоса, қабылдау және білім алушыларды іріктеу процесін жеңілдету үшін ЖИ пайдалану.

Білім беру үдерістерін автоматтандыру мұғалімдер мен әкімшілерге мектеп ресурстарын тиімдірек басқаруға және сапалы білім беруге көңіл бөлуге мүмкіндік береді. Сондай-ақ автоматтандырудың артықшылықтары мен міндеттерін талқылау және оқу процесінде адамдардың өзара әрекетін сақтауға назар аудару маңызды.

Виртуалды мұғалімдер және білім беру қосымшалары.

Жасанды интеллект виртуалды мұғалімдерді және оқу үдерісін байытатын білім беру қосымшаларын жасауға үлкен көмегін көрсеткенін білеміз. Міне, жасанды интеллекттің жасаған жетістіктері:

1. Виртуалды мұғалімдер:

Виртуалды мұғалімдер білім алушылармен байланысып, әртүрлі тақырыптар бойынша ақпарат бере алатын чат-боттар, виртуалды кейіпкерлер немесе дауыстық көмекшілер түрінде келеді.

Олар білім алушыларға тапсырмаларды орындауға көмектесе алады, қиын ұғымдарды түсіндіре алады және зерттеу бойынша ұсыныстар жасай алады.

2. Білім беру қолданбалары:

Жасанды интеллект көмегімен білім алушыларға интерактивті тапсырмалар, тесттер, жаттығулар мен ойындарды қамтамасыз ететін білім беру қосымшалары жасалады.

Бұл қолданбалар білім алушылардың деңгейі мен қажеттіліктеріне бейімделіп, жеке тәжірибені қамтамасыз етеді.

3. Талдау және кері байланыс:

Жасанды интеллектпен жұмыс істейтін білім беру қолданбалары оқушылардың үлгерімін талдап, үлгерім мен жақсартудың ықтимал бағыттары туралы егжей-тегжейлі кері байланыс бере алады.

Бұл білім алушыларға өздерінің күшті және әлсіз жақтарын жақсы түсінуге көмектеседі.

4. Білімге қол жеткізу:

Виртуалды мұғалімдер мен білім беру қолданбалары қашықтан оқытуда әсіресе пайдалы болуы мүмкін

көптеген білім мен оқу материалдарына қол жеткізуді қамтамасыз етеді.
Білім алушылар әр түрлі пәндер мен дағдыларды өз уақытында меңгере алады.
5. Интерактивті оқыту орталары:
Виртуалды мұғалімдер мен білім беру қолданбалары интерактивті оқу орталарын жасайды, бұл білім беруді оқушылар үшін тартымды әрі қызықты етеді.
Олар белсенді қатысуға және білімді іс жүзінде қолдануға ықпал етеді.

Білім беруде жасанды интеллекттің табысты ету мысалдары.
Жасанды интеллектті мектептегі білім беруде сәтті қолданудың нақты жағдайлары мен оқиғаларын ұсыну маңызды. Себебі жасанды интеллект кез келген саланы табысқа жеткізе алады. Соның дәлелі келесі мысалда:
1. Khan Academy:
Khan Academy – оқу материалдары мен тапсырмаларды қамтамасыз ету үшін ЖИ-ті қолданатын танымал платформа. Жүйе оқушының деңгейіне бейімделіп, математика, жаратылыстану және басқа да пәндерді оқыту үшін жекелендірілген ұсыныстар береді.
2. Duolingo:
Duolingo – үйрену тәжірибесін пайдаланушының жеке қажеттіліктеріне бейімдеу үшін ЖИ-ті қолданатын тіл үйрену қолданбасы. Жүйе тіл дағдыларын жақсарту үшін әртүрлі жаттығулар мен кері байланыс ұсынады.
3. Carnegie Learning:
Carnegie Learning - жекелендірілген оқу жоспарларын жасау үшін ЖИ пайдаланатын математикалық білім беру бағдарламаларын қамтамасыз етеді. Бұл оқушылардың математикаға деген сенімділігін және дағдыларын дамытуға көмектеседі.
4.ScribeSense:
ScribeSense – сабақтар мен дәрістерді автоматты түрде транскрипциялау үшін ЖИ қолданатын қолданба. Бұл мұғалімдер мен білім алушыларға оқу материалдарының мәтіндік нұсқаларын оңай алуға және оларды талдауға мүмкіндік береді.
Осы мысалдардың әрқайсысында ЖИ оқытуды жекелендіруде, кері байланысты қамтамасыз етуде және білімге қолжетімділікті жеңілдетуде рөл атқарады. Олар сонымен қатар әртүрлі білім беру сценарийлерінде ЖИ пайдаланудың артықшылықтары мен тиімділігін көрсетеді.
Қорытынды. Жасанды интеллект біздің өміріміздің барлық саласына еніп жатқан керемет қуатты құрал және білім де артта қалмайды. Біз ЖИ қазірдің өзінде білім беру процесіне қалай оң өзгерістер енгізіп жатқанын және білім алушылар мен мұғалімдерге жаңа мүмкіндіктер беріп жатқанын қарастырдық. Дербес оқыту, процестерді автоматтандыру, деректерді жинау және талдау, виртуалды мұғалімдер мен білім беру қосымшаларын жасау білім беру сапасын арттырады және пайда әкеледі.

Жасанды интеллект білім берудің ажырамас бөлігіне айналуда, біздің оқу және табысқа жету жолын өзгертеді. Қиындықтарға қарамастан, осы саладағы ілгерілеудің келешегі жігерлендіреді, қазіргі заманғы әлемнің қажеттіліктерін көрсететін неғұрлым қолжетімді, жекелендірілген және сапалы білім беруге жол ашады.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

РАЗВИТИЕ ЧИТАТЕЛЬСКОЙ ГРАМОТНОСТИ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ

Калашникова Галина Владимировна
учитель начальных классов, педагог -исследователь
КГУ «ОСШ №1 им И.Ф.Халипова» КГ
«Отдел образования по Талгарскому району
Управления образования Алматинской области»
г. Талгар

В современном образовательном процессе читательская грамотность занимает одно из центральных мест, поскольку она является основой для успешного усвоения знаний и формирования критического мышления у учащихся. Читательская грамотность включает в себя не только умение читать и понимать текст, но и способность анализировать, интерпретировать и взаимодействовать с различными текстовыми материалами. В условиях информационного общества, когда объем доступной информации постоянно растет, умение критически осмысливать прочитанное становится особенно актуальным. Введение в данную тему позволяет осветить важные аспекты, касающиеся развития читательской грамотности в образовательном процессе, а также выявить проблемы и перспективы, связанные с этой областью. Читательская грамотность представляет собой важный аспект образовательного процесса, охватывающий не только навыки чтения и понимания текста, но и способности анализировать, интерпретировать и оценивать информацию. В современной образовательной системе России это понятие приобретает особую актуальность, так как формирование читательской грамотности требует от учащихся активного участия и сердцее осмысления во взаимодействии с текстами, что в свою очередь способствует более глубокому восприятию информации и развитию критического мышления. В результате зарубежных исследований, таких как “PIRLS” и “PISA”, стало очевидно, что российские школьники демонстрируют недостаточные результаты в читательской грамотности по сравнению со сверстниками из других стран. Эти исследования показали, что читательская грамотность школьников включает в себя умения находить, извлекать и интерпретировать информацию из различных текстов, а также осмыслять и оценивать данные. Это подчеркивает необходимость в сильной основе читательских навыков, которая необходима для успешной интеграции в мировое образовательное пространство. Современные образовательные стандарты акцентируют внимание на том, что читательская грамотность складывается из комплекса умений, включая навыки критического анализа информации и практического её применения. В условиях быстро развивающегося информационного общества читательская грамотность становится одним из важнейших навыков, необходимых для личной и профессиональной успешности. Кроме того, чтение разнообразной литературы формирует обширный словарный запас и навыки эффективной коммуникации, что предполагает повышение общей культурной компетенции учащихся. Формирование читательской грамотности напрямую связано с развитием метапредметных умений учащихся. Этот процесс компетенции включает в себя различные аспекты, начиная от способности распознавать основные идеи текста, заканчивая навыками саморефлексии. Как показывает практика, обучение чтению на начальном этапе закладывает основы для дальнейшего развития не только учебных навыков, но и личностных качеств, таких как самосознание и способность к аргументации своей точки зрения. Учитывая все вышеизложенное, становится очевидным, что для успешного формирования читательской грамотности необходимо комплексное взаимодействие всех участников образовательного процесса. Это может быть достигнуто через согласованные усилия учителей разных предметов, что позволит воспитать у учащихся не только навыки чтения, но и устойчивую способность к критическому мышлению и оценке информации в разных контекстах. Важно отметить, что читательская грамотность влияет на успехи учащихся не только в учебной деятельности, но и в будущей профессиональной жизни, что делает её разработку актуальной задачей для современной школы.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

ТІЛ БОЛАШАҒЫ – ЕЛ ЕРТЕҢІ

Каримова Бакытханым Сагидуллакызы
№6 Хромтау гимназиясының
бастауыш сынып мұғалімі

Ана тілің – арың бұл, Ұятың боп тұр бетте. Өзге тілдің бәрін біл, Өз тіліңді құрметте!
(Қ.Мырзалиев) Ана тілі–ең басты байлығымыз. Қазақ ұлтының ана тілі және Қазақстан Республикасының мемлекеттік тілі- қазақ тілі. «Ана тілі — халық боп жасағаннан бері жан дүниеміздің айнасы, өсіп-өніп түрлене беретін, мәңгі құламайтын бәйтерегі»,- деп Жүсіпбек Аймауытов айтқандай елін, жерін сүйген әрбір азаматтың көкірегінде ана тіліне деген сүйіспеншілігі мен мақтаныш сезімі болуы керек. Тіл — ұлттың жаны.Ол халықпен бірге өмір сүріп дамиды, әр ұлттың тілі — оның бақыты мен тірегі. Елбасы Н.Ә.Назарбаев халықтың болашағы туралы тереңнен толғай отырып, «мемлекеттің ең басты дүниесі тек қана байлық емес, сонымен қатар ана тіліміздің болашағы» деген болатын.

Еліміздің әр азаматы тіл тағдыры — ел тағдыры екенін ешуақытта ұмытпауы тиіс. Біздің мемлекеттік тіліміз, ана тіліміз осы тілді жасап келе жатқан халқымыздың өткені, бүгінгісі, ертеңі. Қазақ тілі өзінің даласындай дархан, көңіліндей кең, халқымыздың қасиетті қара домбырасының үнімен үндесіп жатқан тіл. Қазақ сөзі қашанда даланың қоңыр желіндей аңқылдап, еркін есіп тұрады. Ана тіліміз – әкеміздің қанымен, анамыздың бесік тербеп салған әнімен бойымызға сіңген, туған халқымыздың небір асыл жәдігерлерін заманымызға жеткізген қастерлі тіл. Ана тіліміз – ұлтымыздың жан дүниесі. Расында қазақ халқының басында талай қиын нәубет, зұлматтың, қайғылы күндердің болғаны тарихтан белгілі. Сондай ауыр сәттерде, сын сағаттарда атамекен қонысын тастап босқан халықтың өзімен бірге алып жүрген байлығы – ана сүтімен санасына дарыған ана тілі ғана.Халқымызға сан ғасыр арман боп келген тәуелсіздіктің ең басты тірегі, белгісі де – ана тіліміз, ұлттық мәдениетіміз. Ана тілінің қадір-қасиетін біле білген халқымыз оны ұлттың рухына, баға жетпес қазынасы мен байлығына балайды. Оның себебі неде? Себебі, тіл – халықтың жаны, сәні, тұтастай кескін-келбеті, ұлттық болмысы. Адамды мұратқа жеткізетін – ана тілі мен ата дәстүрі. Біздің осындай халықтық қасиетті мұрамыз, ана тіліміз – қазақ тілі екенін ұмытпауға тиіспіз.Тас бұлақтың тұнығы да , ана сүтінің жұғымы да сенде, райхан гүлдің жұпары да, назды сұлудың нәзіктігі де, сахара даланың жазықтығы да қасиетті қазақ тілімізде!

Әр халықтың өзінің ана тілі бар. Тіл – жеке адам ойлап тапқан туынды емес, ол барша ұлтқа ортақ, соның төл перзенті. Сол халықтың мәдени әлеуметтік өмірінде өзіндік мәні бар киелі ұғым, атадан балаға мирас болып қалып отыратын баға жетпес мұра, еліміздің іргетасы, яғни «ұлттың қуаты — тілінде». «Тәрбие басы — тіл» деген осы күнге дейін мән-мағынасын жоғалтпаған қанатты сөз XI ғасырдың ұлы ойшылдарының бірі Махмұд Қашқаридың есіміне қатысты.

Үзілмей келе жатқан осындай даналық дәстүрінің жалғасын біз бүгінгі ұрпақтан да көреміз. Ана тіліміздің айтып жеткізуге болмайтын асыл қасиеттерін тап басып танып, қанатты сөздерге айналдырған зиялыларымыз да баршылық.Бүгінгі қазақ тілінің тағдыры мен болашағы елбасымызды аз толғандырып жүрген жоқ. Сондықтан да болар елбасының «Қазақстанның болашағы – қазақ тілінде», «Ана тілі – бәріміздің анамыз, өйткені ол – ұлтымыздың анасы» деген сөзі бар. Ал кейінгі Қазақстан халқына жолдауында айтылған «Біз барша Қазақстандықтарды біріктіруші басты факторлардың бірі – еліміздің мемлекеттік тілін, барлық қазақтардың ана тілін одан әрі дамытуға бар күш-жігерімізді жұмсауымыз керек» деген уәжінде қазақ тілінің Қазақстан халықтарының басын біріктіруші ұйытқы болуын көздеп отыр.

Қазақстанда қазақ тілі –мемлекеттік тіл. «Ұлттың тілі – ұлттың діні» демекші, қандай ұлт пен ұлыс болмасын ең басты байлығы – ана тілі. Тілін жоғалтқан халықтың жеке мемлекет болып басқа елдермен терезесі тең дәрежеде тұра алмайтындығы тарихтан белгілі. Сондықтан сан ғасырлар бойы арман болған тәуелсіздігімізге қол жеткізіп, егеменді ел болып жатқан сындарлы кезеңде мемлекетіміздің нышаны ана тілімізді бүкіл тіршілігіміздің түп қазығына айналдыру – әрбір ұлтжанды азаматтың басты міндеті.
Ата-бабамыздан қалған асыл қазына тілімізді сақтаудың тиімді жолы – отбасында ана тілінде сөйлеп, айналадағы дүние туралы сол тілде айтып, сол тілде қуаныш ренішіңді бөлісіп, өзіңді, өзгені жұбату болып табылады. Бұл — ана тілінің қадір-қасиетін арттыра түсері даусыз. Ақын Оразақын Асқар «Тәуелсіздік тартулары» жинағына енген өлеңінде: Көрінесің көзге шыққан сүйелдей, Сұрақтар да шаншу болып тиер кей. Құтылмайсың барлық тілді білсең де, Өз тіліңнің

көмегіне сүйенбей… Ана тілінде ата-баба сыры бар, Аудармадан түпнұсқадай кім ұғар. Өсе келе құстың тілін білсең де, Ана тілсіз оның қандай құны бар, — деп өлең жолдарында өз тілің өзге тілді үйренуге де басты тірек екенін баяндаған. «Тілден асқан байлық жоқ» тон-торқа, мал-мүлік, алтын-күміс байлығы түпкілікті емес. Күндердің күнінде сарқылады, тозады. Халықпен бірге мәңгі жасайтын тіл байлығы екенін ұмытпайық. Сөзімнің соңын өзімнің ана тілге арналған жыр жолдарымен түйіндегім келеді. Ана тілім — аяулы үнім, ардақтым, Өзіңменен күллі әлемге тіл қаттым. Нар бабамның көзіндей боп сақталған, Нұрлы жұлдыз туған тілім қымбатсың.

Ана тілім–бақ-қазынам, айбыным, Сенсіз менің өтіп жатыр қай күнім?! Тұғыры биік туған тілім тұрғанда, Өзге тілде сөйлер болсам қайғы-мұң.

Ана тілім – тірегім, ар намысым, Бар қазақтың қастерлер ардағысың Әр жүректе ұран болып жырланар, Жарқырап шығатұғын таңда нұрсың.

Жаса мәңгі, жасай берші тілегім, Бір өзің деп соғар менің жүрегім. Сенсің менің болашағым, өткенім, Сенсің менің енді жасар көктемім.

Қазыналы, қастерлі ана тілім, Талмауын мен тілейін қанатыңның. Бойымда қазақ деген қаным барда, Өзің ғана көтерер дара туым.

назды сұлудың нәзіктігі де, сахара даланың жазықтығы да қасиетті қазақ тілімізде!

Әр халықтың өзінің ана тілі бар. Тіл – жеке адам ойлап тапқан туынды емес, ол барша ұлтқа ортақ, соның төл перзенті. Сол халықтың мәдени әлеуметтік өмірінде өзіндік мәні бар киелі ұғым, атадан балаға мирас болып қалып отыратын баға жетпес мұра, еліміздің іргетасы, яғни «ұлттың қуаты — тілінде». «Тәрбие басы — тіл» деген осы күнге дейін мән-мағынасын жоғалтпаған қанатты сөз XI ғасырдың ұлы ойшылдарының бірі Махмұд Қашқаридың есіміне қатысты.

Үзілмей келе жатқан осындай даналық дәстүрінің жалғасын біз бүгінгі ұрпақтан да көреміз. Ана тіліміздің айтып жеткізуге болмайтын асыл қасиеттерін тап басып танып, қанатты сөздерге айналдырған зиялыларымыз да баршылық.Бүгінгі қазақ тілінің тағдыры мен болашағы елбасымызды аз толғандырып жүрген жоқ. Сондықтан да болар елбасының «Қазақстанның болашағы – қазақ тілінде», «Ана тілі – бәріміздің анамыз, өйткені ол – ұлтымыздың анасы» деген сөзі бар. Ал кейінгі Қазақстан халқына жолдауында айтылған «Біз барша Қазақстандықтарды біріктіруші басты факторлардың бірі – еліміздің мемлекеттік тілін, барлық қазақтардың ана тілін одан әрі дамытуға бар күш-жігерімізді жұмсауымыз керек» деген уәжінде қазақ тілінің Қазақстан халықтарының басын біріктіруші ұйытқы болуын көздеп отыр.

Қазақстанда қазақ тілі –мемлекеттік тіл. «Ұлттың тілі – ұлттың діліі» демекші, қандай ұлт пен ұлыс болмасын ең басты байлығы – ана тілі. Тілін жоғалтқан халықтың жеке мемлекет болып басқа елдермен терезесі тең дәрежеде тұра алмайтындығы тарихтан белгілі. Сондықтан сан ғасырлар бойы арман болған тәуелсіздігімізге қол жеткізіп, егеменді ел болып жатқан сындарлы кезеңде мемлекетіміздің нышаны ана тілімізді бүкіл тіршілігіміздің түп қазығына айналдыру – әрбір ұлтжанды азаматтың басты міндеті.

Ата-бабамыздан қалған асыл қазына тілімізді сақтаудың тиімді жолы – отбасында ана тілінде сөйлеп, айналадағы дүние туралы сол тілде айтып, сол тілде қуаныш ренішінді бөлісіп, өзіңді, өзгені жұбату болып табылады. Бұл — ана тілінің қадір-қасиетін арттыра түсері даусыз. Ақын Оразақын Асқар «Тәуелсіздік тартулары» жинағына енген өлеңінде: Көрінесің көзге шыққан сүйелдей, Сұрақтар да шаншу болып тиер кей. Құтылмайсың барлық тілді білсең де, Өз тіліңнің көмегіне сүйенбей… Ана тілінде ата-баба сыры бар, Аудармадан түпнұсқадай кім ұғар. Өсе келе құстың тілін білсең де, Ана тілсіз оның қандай құны бар, — деп өлең жолдарында өз тілің өзге тілді үйренуге де басты тірек екенін баяндаған. «Тілден асқан байлық жоқ» тон-торқа, мал-мүлік, алтын-күміс байлығы түпкілікті емес. Күндердің күнінде сарқылады, тозады. Халықпен бірге мәңгі жасайтын тіл байлығы екенін ұмытпайық. Сөзімнің соңын өзімнің ана тілге арналған жыр жолдарымен түйіндегім келеді. Ана тілім — аяулы үнім, ардақтым, Өзіңменен күллі әлемге тіл қаттым. Нар бабамның көзіндей боп сақталған, Нұрлы жұлдыз туған тілім қымбатсың.

Ана тілім–бақ-қазынам, айбыным, Сенсіз менің өтіп жатыр қай күнім?! Тұғыры биік туған тілім тұрғанда, Өзге тілде сөйлер болсам қайғы-мұң.

Ана тілім – тірегім, ар намысым, Бар қазақтың қастерлер ардағысың Әр жүректе ұран болып жырланар, Жарқырап шығатұғын таңда нұрсың.

Жаса мәңгі, жасай берші тілегім, Бір өзің деп соғар менің жүрегім. Сенсің менің болашағым, өткенім, Сенсің менің енді жасар көктемім.

Қазыналы, қастерлі ана тілім, Талмауын мен тілейін қанатыңның. Бойымда қазақ деген қаным барда, Өзің ғана көтерер дара туым.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

МАТЕМАТИКА САБАҒЫНДА ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЕКТТІ ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Кенжеева Гулбану Серіккалиқызы
Ақтөбе облысы,
Шалқар ауданы,
«Қарашоқат жалпы орта
білім беретін мектебі» КММ,
математика пәнінің мұғалімі

Кіріспе

Математика – білім беру жүйесінің маңызды бөлігі. Ол оқушылардың логикалық ойлауын, проблемаларды шешу қабілетін және аналитикалық дағдыларын дамытады. Қазір жасанды интеллект білім беру саласына үлкен өзгерістер әкелуде. Математиканы оқытуда ЖИ технологияларын пайдалану оқу процесін жеңілдетіп, олардың дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді.

Мақсаты: Жасанды интеллект технологияларын математика сабақтарында пайдалану арқылы оқытудың әртүрлі әдістерін көрсету. Жасанды интеллекттің математика сабақтарындағы тиімділігін зерттеу және көрсету.

Өзектілігі: Қазіргі заманғы білім беру жүйесінде ЖИ қызметін түсіну мен қолдану қажеттілігі. Математика сабақтарында оқушылардың үлгерімін арттыру және оқыту әдістерін жаңарту қажеттілігі.

Тапсырмалары:

1. Жасанды интеллекттің математика сабақтарында қандай функцияларды атқаратынын зерттеу
2. Оқушылардың нәтижелеріне әсерін анықтау
3. ЖИ негізіндегі оқу әдістерін әзірлеу.

Математика сабағында жасанды интеллектті қолдану білім беру процессі үшін жаңа мүмкіндіктер ашады. Әрбір оқушының жеке қабілеттері мен қызығуларына сәйкес математикалық білім беру тәсілдерін еселеу үшін жасанды интеллектті интеграциялау сұранысқа ие болып отыр. Бұл технология презентациялар, тапсырмалар мен тестілерді автоматты түрде дайындаумен шектелмейді, сонымен қатар, ол оқушылардың білімін бағалаудағы инновациялық шешімдерді ұсынуға мүмкіндік береді.

Жасанды интеллект қолдану әдістемесі математиканы оқытуда интерактивті элементтерді енгізу жолымен жұмыс істейді. Оқушыларға қамтылған векторлар, графиктер және визуализация құралдары арқылы күрделі математикалық принциптерді нақты түсінуге көмектесетін бағдарламалар жасалды. Мысалы, оқушылар геометриялық формаларды немесе функциялардың графиктерін визуалды түрде көре отырып, олардың қасиеттерімен танысуды жеңілдетеді. Жасанды интеллектке негізделген платформалар мен бағдарламалар, тек оқу процесін жеңілдетіп, түсінікті ете бермейді. Олар сонымен бірге мұғалімдерге де көмек көрсетіп, сапалы білім беруді қамтамасыз етеді. Мұғалімдер сабақтың барысында оқушыларды бақылап, олардың қажеттіліктерін талдап, сабақ жоспарын оңай өзгерте алады. Бұл инновациялық жүйе мұғалімдерге өздерінің тәжірибелері мен біліміне сүйене отырып, сапалы әрі негізделген шешімдер қабылдауға мүмкіндік береді.

Сонымен қатар, жасанды интеллектті енгізу оқу процесінде уақытты тиімді пайдалануға да ықпал етеді. Оқушылар математиканы үйренген кезде, академиялық жүктемені жеңілдету мен белгілі бір жастағы оқушыларға сәйкес бағдарламалар әзірлеу басты міндеттердің бірі болып табылады. Ол оқу процессіне жедел және тиімді жауап бере алатын автоматтандырылған жүйелер арқылы мүмкін болады. Оқушылар ұзақ уақыт бойы орындалатын стереотиптік тапсырмалардан алып тасталып, көңілдері қалаған қиялдары мен шығармашылығына көмектесетін жаңа әдістерге ауысуға мүмкіндік алады. Осылайша, математика сабағында жасанды интеллекттің енгізілуі, инновациялық оқыту әдістері мен жаттығулары арқылы оқушылардың білім алу процесін едәуір жақсартуға ықпал етеді. Бұл технологиялар оқушылардың жеке қабілеттері мен жоғары деңгейлі дағдыларын дамытуға, олардың сапалы білім алудағы мотивацияларын жоғарылатуға, сонымен бірге, мұғалімдер үшін жұмысын жеңілдетуге жол ашады. Жасанды интеллект – қазіргі заманғы білім беру жүйесіне жаңаша көзқарас танытады.

Жасанды интеллектті математика сабағында қолданудың әдістемелері мұғалімдер мен оқушылардың оқу процесін тиімді ұйымдастыруға мүмкіндік береді. Бұл әдістемелер білім беру ортасын технологиялық тұрғыдан байыта отырып, білім алушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырып, оларды белсенді қатысуға шақырады. Мұғалімдер жасанды интеллект құралдарын пайдалана отырып, оқу материалдарын интерактивті

және қызықты түрде ұсынуға мүмкіндік алады. Сабақ барысында жасанды интеллектті қолданудың бірнеше жолдары бар. Біріншіден, адаптивті оқу жүйелері әрбір оқушының жеке қабілеттеріне сәйкес оқу жолдарын ұсына алады. Мысалы, оқушылар тест тапсырмаларын орындаған соң, жүйе олардың нәтижелеріне қарай алдағы сабақтарда қандай тақырыптарды қайталау немесе тереңдету керектігін анықтайды. Бұл әдіс оқушылардың оқу прогресін бақылауға және қажет болған жағдайда қосымша ресурстар ұсынуға көмектеседі. Екіншіден, виртуалды ассистенттер арқылы оқушыларға өз бетінше тапсырмаларды орындауға көмектесуге болады. Мысалы, ChatGPT немесе басқа да лингвистикалық модельдер сұрақтарға жауап беріп, қиын есептерді шешуге нұсқау беруі мүмкін. Бұл оқушылардың өздігінен жұмыс жасауға, білімдерін тереңдетуге және нақты уақыт режимінде кері байланыс алуға ықпал етеді. Сонымен қатар, визуализация құралдарын қолдана отырып, математикалық ұғымдарды түсіндіру тәсілдерін жақсартуға мүмкіндік береді. Анимацияларды немесе графиктерді пайдалану арқылы мұғалімдер абстрактілі математикалық концепцияларды нақты, түсінікті түрде көрсетуі мүмкін. Мысалы, геометриялық фигураларды динамикалық түрде көрсету арқылы оқушылар фигуралардың қасиеттерін жан-жақты зерттеуге мүмкіндік алады.

Жасанды интеллект білім алушылардың оқу мотивациясын арттыруда да пайдалы. Ойын элементтерін интеграциялай отырып, математика сабағын ойын форматында өткізу арқылы оқушылардың белсенділігін арттыруға болады. Мұнда оқушыларға математикалық есептерді шешуге арналған ойын платформаларын пайдалану ұсынылады. Бұл әдіс білімді меңгеру процесі қызықты әрі тартымды болуына жағдай жасайды. Топтық жұмыстарды ұйымдастыру кезінде жасанды интеллектті қолдану тағы да бір тиімді әдіс болып табылады. Оқушылар топтық жобаларды орындау барысында AI құралдарын қолдана отырып, бірлесе отырып жұмыс істейді. Топ мүшелері арасында тапсырмаларды бөлу, идеяларды генерациялау және зерттеу жүргізу барысында жасанды интеллект білім алушылардың ынтымақтастығын нығайтады. Сондай-ақ, математикалық білім беру процесінде оқу нәтижелерін талдау үшін аналитикалық құралдарды қолдану маңызды. Жасанды интеллект оқу бағдарламасының, тапсырмалардың және тесттердің тиімділігін бағалауға көмектеседі. Нәтижелерді жинақтау және визуализациялау арқылы мұғалімдер сабақтарда келесі қадамдарды нақты жоспарлай алады. Сыныпта жасанды интеллект құралдарын қолдану – мұғалімдер мен оқушылар үшін жаңа мүмкіндіктер ашатын процесс. Математика сабағында ИТ-технологияларды тиімді пайдалану арқылы білім берудің дәстүрлі тәсілдерін толықтырып, оқыту сапасын арттыруға болады. Оқушылардың талдау, синтез жасау, критикалық ойлау сияқты дағдыларын дамыту маңызды аспектілердің бірі болып табылады. Келесі қадам – мұғалімдердің әдістемелік тәсілдерін жаңарту. Оқыту әдістемелерінің жаңартылуы, яғни сабақ жоспарын әзірлеу, ресурстарды таңдау, оқушыларға кері байланыс беру процесін жаңаша ұйымдастыру, педагогикалық нәтижелікті арттыруда маңызды рөл атқарады. Білім беру ұйымдарында жасанды интеллект құралдарын тиімді іске асыру үшін мұғалімдерге арнайы оқыту бағдарламалары мен семинарлар ұйымдастырылу қажет. Жасанды интеллекттің тиімділігін математика сабағында қолдану – білім беру саласында инновациялық өзгерістер мен педагогикалық әдістемелерді дамытуға ықпал ететін жаңа paradigma. Іс-әрекетке негізделген әдістер, заманауи технологияларды белсенді пайдалану, студенттердің білім сапасын арттыруда қолдау көрсетеді.

Қорытынды. Жасанды интеллектке негізделген оқу әдістері – бұл білім беру саласындағы жаңа парадигма. Оқушылардың жеке ерекшеліктерін ескере отырып, ЖИ технологиялары әрбір оқушыға өз қарқынымен оқу мүмкіндігін береді. Бұл әдістер оқушылардың өздігінен жұмыс істеу қабілетін дамытуға, сондай-ақ, олардың логикалық ойлау дағдыларын жетілдіруге ықпал етеді. Жасанды интеллекттің логикалық ойлауға әсері, әсіресе, математикалық есептерді шешу барысында айқын көрінеді. Оқушылар ЖИ көмегімен күрделі есептерді шешу тәсілдерін үйреніп, өз білімдерін тереңдетеді. Жасанды интеллектті пайдаланудың әдістемелері білім беру процесін жаңартуға, оқушылардың білім сапасын арттыруға және оқу әдістерін жетілдіруге бағытталған. Оқытушылар ЖИ технологияларын қолдана отырып, сабақтарды интерактивті және қызықты ете алады, бұл оқушылардың белсенділігін арттырады. Қорыта айтқанда, ЖИ технологиялары оқушылардың білімін бағалау мен мониторингтеуді жеңілдетеді, бұл оқытушыларға оқу процесін тиімді басқаруға мүмкіндік береді.

Пайдаланылған әдебиет тізімі:

1. Ахметян А.Ш. Жасанды интеллекттің білім беру жүйесінде қолданылуы // Педагогика және психология. – 2020. – Т. 3. – № 1. – С. 10–18.

2. Нурбаев Т.Ж. Математика сабағында ақпараттық технологияларды пайдалану // Қазіргі білім беру. – 2019. – № 4. – С. 25–30.

3. Сеитова А.Г. Жасанды интеллект және оқыту әдістемесі // Оқыту технологиялары. – 2021. – № 2. – С. 45–51.

4. Даулетов А.Е. Жасанды интеллект пен математика: жаңа мүмкіндіктер // Математика және ғылым. – 2022. – Т. 5. – № 3. – С. 15–20.

5. Әлжанова Р.Б. Білім беру процесінде жасанды интеллекттің рөлі // Инновациялық білім беру ведомствосы. – 2023. – № 1. – С. 33–40.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

БИОЛОГИЯ ПӘНІН АҒЫЛШЫН ТІЛІНДЕ КІРІКТІРІП ОҚЫТУДЫҢ ӘДІС - ТӘСІЛДЕРІ

Коптенова Нурсулу Мухтаровна
Ақтөбе облысы, Хромтау қаласы
№3 Хромтау орта мектебінің
биология пәнінің мұғалімі

Қазіргі заман талаптарына сай білім беру жүйесі де жетіліп, жаңа қырларын ашуда. Демек, бұл орта білім берудің мазмұнын жаңарту болып табылады. Бұл оқытудың құзыреттілікке бағдарланған оқыту моделіне біртіндеп өтуге жағдай жасайтын білім беру жүйесін дамыту бағдарламасын әзірлеуді, жүзеге асыруды және оқытуды ұйымдастырудың дәстүрлі емес әдістері мен түрлерін, сондай-ақ түрлі пәндерді кіріктіріп оқыту сабақтарын қолдануды талап етеді. Кіріктіріп оқыту дегенде ең алдымен сабақта пәнаралық байланыстарды дамытуды қарастыру маңызды екені ескеріледі. Тіл мен пәнді пәнаралық байланысты жүзеге асырып оқыту танымдық міндеттерді, ұсыныстар жасауды, оқушының шығармашылық әлеуетін жүзеге асыруға көп жағдай жасалады.

8,9 сыныптарда биология пәні ағылшын тілі пәнінің элементтері кіріктіріліп оқытылады. Көптілді оқу ортасын құруда әр пәннің қосқан үлесі үш тілде білім беру саясатын іске асыруды қамтамасыз ету болып табылады. Қазіргі заман талабына сәйкес жаратылыстану пәндерін үш тілде оқыту туындап отырған қажеттілік. Себебі, бірнеше тілде еркін сөйлей де, айта алатын тұлғаны оқытып, тәрбиелеу жаратылыстану пәндер мұғалімдеріне жүктелген міндет болып табылады.

Үш тілде оқытудың негізгі мақсаты - бірнеше тілді меңгерген, әлеуметтік және кәсіптік қабілетті мәдениетті тұлға қалыптастыру. Қазіргі уақыттағы ғылымның дамуы адамдардың көп тілді білу қажеттігін туындатып отыр. Ең алғаш биология пәнін ағылшын тілінде оқыту тәжірибесі 2018 жылы қолға алынды. Енді биылғы оқу жылынан бастап, жаратылыстану пәндерін ағылшын тілінде оқыту мәселесі 8,9 кластар бойынша оқыту жоспарға қойылды. Сондықтан 9 сыныптарға CLIL әдісі арқылы биология пәнін ағылшын тілінің элементтері кіріктіріліп оқытылады. 2019 жылы «Астана» баспасынан шыққан «Bioloqy» қостілді оқулық бойынша жүргізіледі. Bioloqy оқулығының ерекшелігі – оның көптілділігінде. Терминдердің аудармалары үш тілде: қазақ, орыс және ағылшын тілінде берілген. Сабақты жоспарлаған кезде сабақтың оқу мақсаттарын да, тілдік мақсаттарын да негізге ала отырып, құрылады. Bioloqy оқулығында terminology, key terms тапсырмалары бойынша жұмыстар жүргізіледі. 8,9 кластар бойынша сабақта тек көбіне терминдер қолданылады. Сабақта жаңа ақпаратты оқушылардың меңгеруі үшін қолданатын әдістерге тоқталсам, алдымен тақырыпты тақырыпшаларға бөліп, оны игергеннен кейін, сөздіктердің көмегімен берілген мәтін аударылады. Мәтін ішіндегі негізгі терминдерді жинақтап, аудармасын анықтайды. Сабақты бекітуде қалдырылған сөздерді орнына қою, мәтінмен жұмыс, термин сөздерді ағылшын тілінде анықтау, суреттен құрылымын табу, кестемен жұмыс тапсырмаларын оқушылар сыныпта орындайды. Топтарға бөлінген тақырыпшалар бойынша түйінді ой жасалады. Мысалы, «Mitosis» тақырыбында митоз фазаларын анықтауда мәтінмен жұмыс берілді. Оқушылар осы мәтіннің аудармасын таба алды. Terminology тапсырмасында оқушылар терминдерді үш тілде жазып, аудармасын тауып, дәптерге жазды. Митоздың фазаларын сипаттауда атауларын аудармасын тауып, қазақша сипаттама берді. Сонымен қатар, сабақта «Bioloqy» қостілді оқулығы бойынша Key terms тапсырмалары арқылы да жұмыстар орындалады. Митоздың фазаларына байланысты зертханалық жұмыс орындалды. Пияз тамыр үшындағы жасушалардан митоз мысалында митоз фазаларын зерттеу мақсатында зертханалық жұмыс жүргізілді. Дайын микропрепараттан митоз фазаларын анықтай алды.

Мысалы, «Neurohumoral regulation» тақырыбында жүйкелік және гуморалды реттелуді салыстыру үшін мәтінмен жұмыс берілді. Оқушылар осы мәтіннің аудармасын таба алды. Terminology тапсырмасында оқушылар терминдерді үш тілде жазып, аудармасын тауып, дәптерге жазды. «Терминдер сөйлейді» тапсырмасында Neuron, neuroglia, synapse, axon, dendrite терминдерінің аудармасын тауып, қазақша сипаттама берді. Сонымен қатар, биологияны ағылшын тілінде оқыту кезінде сыни тұрғыдан ойлау т.б. әдіс-тәсілдерді қарапайымнан күрделіге қарай өз орнымен қолданылады. Сыни тұрғыдан ойлау көбінесе қарсы пікір айтуға, баламалы

шешімдерді қабылдауға, ойлау және іс-әрекетімізге жаңа немесе түрлендірілген тәсілдерді енгізуге дайын болуға, ұйымдастырылған қоғамдық әрекеттерге және басқаларды сыни тұрғыдан ойлауға баулиды. Бір қолайлысы, биологиялық терминдер ағылшын және орыс тілінде де ұқсас келеді.

Кіріктірілген сабақтарды әзірлеу және өткізудің бірнеше кезеңдері бар:

1.Пәндерді оқу кезінде жалпы ұғымдарды түсіндіруде пән бойынша оқу бағдарламаларын қиыстыру. Оқу бағдарламаларын талдау, ғылыми-әдістемелік әдебиеттерді ұсыну барысында мұғалімдермен оны зерделеу, пысықтау, жинақтау және бақылау кезінде оқушылар білімін кіріктіруді талап ететін материалдар іріктеп алынады.

2.Пән бойынша өзара байланысқан тақырыптардың кіріктірілген мазмұнын қарастыру, пәнаралық байланысы бар сабақтың тақырыбы мен мақсаттарын таңдау.

3. Кіріктірілген сабақтың түрін таңдау. Сабақтың жоспарын құру, бақылау әдістері және оқушылардың оқыту әдістері мен тәсілдерін бағалауды анықтау.

Сабақты жоспарлаған кезінде пән мұғалімі сабақтың оқу мақсаттарын да, тілдік мақсаттарын да тұжырымдай алуы керек. Тілдік мақсаттарды белгілегенде, пән мұғалімі көмек алу үшін тілдік пәндер мұғалімдеріне жүгіне алады. Мұғалімдердің мұндай серіктестігі сыныпта қолайлы білім беру ортасының құрылуына мүмкіндік туғызады. Ең бастысы – сабақты жоспарлау барысында мұғалімдер «барлық мұғалімдер тілді үйретеді» деген жаһандық тұжырымды ұстануы тиіс .

Пәнді-тілдік кіріктірілген сабақта пәнді-тілдік кіріктіре оқытудың түбегейлі амалдарның бірі мәтінмен жұмыс істеу болсада, сабақта сөйлеу іс-әрекеттерінің барлық түрлері болуы керек. Оқу материалын таңдап алғанда оқушылардың жас ерекшеліктеріне және тілдік дайындық деңгейіне жауап беретіндей, стилі жағынан алуан түрлі түпнұсқалық мәтіндерді таңдау қажет.

- мәселені белгілеу: сұрақ-жауап, анықтама-термин;
- қалып қойған жерлерін толтыруға жататын тапсырмалар (көбіне сұрақтары бар парақшалар таратылады);
- нақты ақпаратты іздестіруге бағытталған тапсырмалар;
- сөзді табуды көздейтін ойындар;
- мәтін бойынша сұрақ қойып, әр түрлі сұрақтар сызба түрінде болуы мүмкін;
- бекітілген жұмыстың ауызша талдауы.

4. Мәтіннің пәндік бағдарлануы, яғни ағылшын тіліндегі мәтіндер пәндік және тілдік құзыреттіліктің дамуы пайда болады.

Оқушылар сабақта ағылшын тілінің элементтерін кіріктіріп оқытуда нені үйренді?

- Берілген мәтінді оқып, аударма жасау;
- Суреттерден құрылымдарды атау және табу;
- Терминдерді түсініп оқуы;
- Терминдерді аудара алуы;
- Кестелермен жұмыс жасау;

Биология пәнін ағылшын тілімен үндестіре отырып, меңгерту үшін стандарттық бағдарламаны игеруде оқушынының дүниетанымын қалыптастырып, оны қызықтыру үшін тілді игертудің оңай жолдарын, тәсілдерін табу қажет. Пәнді ағылшын тілінде оқыту үшін мектеп оқушылары ағылшын тілі пәнін де жақсы меңгерулері керек. Барлығы бірдей ағылшын тілін қажетті деңгейде игерді деуге сену қиын. Оқушылардың тілді меңгеруде алдарына қойған мақсаттары маңызды құрал болып табылады. Биология пәнін ағылшын тілінде өткізу үшін өтетін тақырыпты күнделікті қарапайым өмірден алатын тәжірибемен салыстыру керек. Өтетін тақырыпты ықшамдап алып, ағылшын тілінде түсіндіру үшін әрі қарапайым сөздермен берілуі керек. Пән аралық байланыс арқылы оқушылардың ойлау, есте сақтау, қайта жаңғырту, сөйлеу, шығармашылық қабілеттерін дамыта отырып, әр пәннің мақсатына сай көздеген жеңіс тұғырына жетуге болады.

Биология сабағын ағылшын тілінде кіріктіре оқыту арқылы сабақ барысында қосымша берілетін терминдер сөздігімен оқушының ағылшын тілін меңгерудегі сөздік қорын қалыптастыруға болады. Егемен еліміздің ең басты мақсаты өркениетті елдер қатарына көтерілу болса, ал өркениетке жетуде жан – жақты дамыған рухани бай тұлғаның алатын орны ерекше. Қазіргі білім берудің басты мақсаты да сол жан – жақты, бәсекеге қабілетті жеке тұлға қалыптастыру болып отыр.

Пайдаланған әдебиеттер:

1.Ы.Алтынсарин атындағы ұлттық білім академиясы Кіріктілген пәндерді оқыту бойынша әдістемелік құрал Астана 2016

2. Коптенова Н.М. «Жаңартылған білім беру бағдарламасы негізінде жасалынған биология пәнінен 8 класқа арналған сабақ жоспарларының үлгісі» 2019ж.

3. Мейірманқұлова Т. «Білім берудегі инновациялық технология» 2005ж.

4. «Биология және салауаттылық негізі» журналы №5 2018ж.

5. «Биология анықтамалығы» журналы №1/81/ 2021ж.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ АҚПАРАТТЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫ МЕН МӘДЕНИЕТІН ДАМЫТУ

Кукенова Нурзинаш Ергеновна
Хромтау қаласы
№3 Хромтау бастауыш
сынып мұғалімі

Балаларды ақпараттық қоғамда өмір сүруге дайындау үшін бастауыш сыныптан-ақ оларды логикалық ойлауға, талдау жасай білуге, ақпараттық технологиялардың негізіне, ақпараттық сауаттылық пен мәдениетке тәрбиелеу қажет.Осының негізінде оқытуды төменгі сыныпқа көшіру тиімділігі практика жүзінде дәлелденген. Себебі кез келген мектеп жасына дейінгі баланың танып-білуге, оқуға қатысты қызығушылығының өте жоғары болатыны белгілі. Ал психологтардың айтуы бойынша, баланың негізгі логикалық ойлауы 5-11 жаста қалыптасады екен.

Бастауыш мектепте оқушылардың ақпараттық сауаттылығын дамыту елесі мақсаттарға жетуге бағытталған:

- ақпараттық мәдениеттілігін, сауаттылығын, алгоритмдік ойлауын қалыптастыру;
- интеллектуалды тұлғалық және эмоциялық - жігерлік сапаларын, қабылдау түрлерін және есте сақтауын дамыту;
- оқушыны азаматтыққа және дүниетанығыштыққа тәрбиелеу.

Сондай-ақ негізгі білім бағдарламасы мазмұнының міндетті минимумы «Логика және алгоритм бағыты» және де «Компьютер және ақпараттық технологиялар бағыты» деген мазмұндық бағытта берілген. Осы минимумға орай қазіргі кездегі информатика пәнін оқытудың әдістерінің күн сайын жаңарып отыруына қарамастан бастауыш сыныптарда информатика курсын оқытудың мақсатын төмендегідей түрде сараптауға болады:

- компьютерлік сауат ашудың бастау негізі;
- ойды логикалық түрде дамыту;
- алгоритмдік білімді жетілдіру мен мақсатты шешудегі жүйелілік;
- компьютерді үйренудің оңай жолдарын іздеу.

Жоғары сыныпта информатиканы оқыту жеке бағдарламамен жүзеге асуда. Ал бастауышта бұл жеке пән ретінде ғана емес, басқа негізгі пәндерді қолдаушы пән ретінде жүргені тиімді. Өйткені, компьютерді үйрену кезіндегі мәтін теру, қате түзету, сурет салу, есептің немесе әрекеттің алгоритмін құру сияқты практикалық жұмыстар мен тапсырмалар қазақ тілі, орыс тілі, бейнелеу және математика пәндерімен сабақтасады.

1) ақпаратты игеруде балалардың жас ерекшеліктерін ескере отырып, оқытудағы пәннің мақсаты мен міндетін, қажеттілігін түсіндіру керек. Мысалы: Сендер ақпарат әлеміне саяхатқа аттанатын боласыңдар. Бұл саяхат мектептегі оқудың барлық кезеңдерінде жүріп жатады. Сол сияқты мектепті бітіргеннен кейін де жалғасатын болады. Бұл тамаша әлем өте кең, сондықтан онда адасып кетуің де мүмкін. Сондықтан, мұндай қауіптен құтылу үшін осы әлемдегі саяхатқа қажетті тәртіп ережелерін үйреніп алуың қажет.

2) Ақпараттық мәдениет негіздерін игеру

Енді бізді қоршаған тамаша әлемге қарап, жан-жағымызға зер салайық. Айналамыздағы түрлі заттарға назар аударайық: гүлдер жайқалады, құстар сайрайды, күн шығып тұр, жаңбыр жауып тұр, ыстық жаз өтіп, күз келеді де, ол қарлы қысқа ұласады. Біз ақпаратты гүлдің иісін сезу, сіркіреп жауған жаңбыр тамшысының тырсылын есту, күннің шыққанын көру сияқты әрекеттер арқылы аламыз. Оны кітап оқу, теледидар көру арқылы алу мүмкіндігіміз бар. Ал теледидардан көрген ертегіңді досыңа айтып беретін болсаң, онда сен досыңа ақпарат бересің. Ертегіні бейнемагнитофонға жазу арқылы бұл ақпаратты сақтай аласың. Ақпараттық қоғам жағдайында сендер оны ғаламтор арқылы алуларыңа және электрондық пошта арқылы алыстағы туыстарыңа хат жазуларыңа болады. Сондықтан осы айтылғандардың барлығын біз біртіндеп үйренуіміз керек. Ақпараттық қоғам жағдайында кез келген адам ақпарат көздерімен жұмыс жасай білуді, оны сақтауды, өңдеуді және дұрыс қолдана білу сияқты әрекеттерді үйрену арқылы ақпараттық мәдениетін қалыптастыра алады. Ақпарат – бұл қоршаған орта туралы мәлімет болса, ал ақпараттық мәдениет – бұл ақпарат көздерін (анықтамалармен, сөздіктермен, энциклопедиямен, ұшақ кестелерімен және теледидар бағдарламаларымен) қолдана білуді үйрену. Ақпараттық мәдениет - бұл дұрыс сөйлей білу, теледидарды орынды көре білу, компьютермен жұмыс тәртібін игеру және достарыңмен жақсы қарым-қатынаста болу сияқты әрекеттерді қамтиды.

Тапсырмалар:

1.Компьютердің қайда қолданылатынын әңгімелеп бер. Суреттерді боя.
2.Компьютермен не істеуге болады?
а) сурет салу
ә) ойнау
б) есептеу
в) ақпаратты сақтау және тарату.
3.Оқушылармен талқылай отырып, суреттерді боя.
3-4. «Сатылар» және «Батырмалар» сияқты жаттығу ойындары оқушылардың компьютерде жұмыс жасау жылдамдығын дамытуға арналған. Ойын тәртібі бойынша батырманы қанша рет басу ұсынылса, саусақты сонша рет басу керек. Жаттығу, ең алдымен, бір қолмен орындалса, содан кейін екі қолмен бірге орындалады. «Сатылар» және «Батырмалар» жаттығу ойындарын әрбір сабақтың соңында қайталап ойнауға болады.
«Батырмалар» ойыны. Батырмаларды алдымен, бір қолмен, содан кейін екінші қолмен, соңынан екі қолмен бірдей бас. Батырмаларда қандай сан жазылса, саусақтарыңмен сонша рет бас.
«Сатылар» ойыны. Саусақтарыңды перне сатыларымен жоғары және төмен жүргіз. Батырмаларда қандай сан көрсетілсе, оны саусақтарыңмен сонша рет бас.

Пән барысында техника қауіпсіздігі ережелерін сақтау
Сабақ басталмас бұрын мұғалім компьютерлік сыныпта жұмыс істеу тәртібі мен техника қауіпсіздігі ережелерін оқушылардың есіне салып, көздің шаршағандығын басу жаттығуларын қайталауды ұсынады. Оқушылардың жаңа тақырыпты меңгеру деңгейі мен оны қорытындылауы мына тәртіппен жүргізіледі.
Ақпаратты қабылдау психологиясы
- Адам қоршаған ортадағы барлық ақпаратты сезім мүшелері көмегімен қабылдайды, мысалы, көру және есту.
- Егер біз ақпаратты көру арқылы қабылдасақ, онда ол – көру ақпараты.
- Егер біз ақпаратты есту арқылы қабылдасақ, онда ол – дыбыстық ақпарат.
Адам қоршаған ортадағы барлық ақпаратты сезім мүшелері көмегімен қабылдайды: көру, есту, иіс сезімдері, сезіну, дәм арқылы.
Балалар, біз теңіздің жағалауында тұрғанымызды көз алдымызға елестетейік. Не естідіңдер? Егер ауа райы ашық, күн шығып тұрса, онда толқындар жай тербеледі. Ал егер аспанды кішкене бұлттар қаптап, қатты жел тұрса, онда теңізде толқындар қатты тербеледі және теңіз жағасында толқынның дыбыстары естіледі. Бұл екі жағдайда да біз көру және дыбыстық ақпараттарды алдық.
Ал егер біз гүл отырғызатын ыдысқа гүлдің тұқымдарын сеуіп отырғызсақ, оны бірнеше күн су құйып күтетін болсақ, онда не байқауға болады? Бірнеше күн өткеннен кейін дәндердің қалай бүршік атқанын байқайсыңдар, яғни бұл жағдайда көру ақпараты арқылы ақпараттарды аламыз. Ал көктем айында құстардың көңілді сайрауынан және сіркіреген жауын тамшыларынан көктемнің келе жатқанын байқаймыз. Бұлардан көктемнің жақындағаны туралы дыбыстық ақпарат аламыз.
Тапсырма 1:
1.Терезеге қарап, күннің жарқырап атқанын көрді. Қандай ақпарат аласың?
2.Біз таудағы су ағынының дыбысын естідік. Біз қандай ақпарат алдық?
3.Ас үйде қайнап жатқан сүт тасып кетті, сен оны қалай байқадың?
4.Егер біз қолымызды отқа жақындатсақ, онда қандай ақпарат аламыз?
5.Мерекелік торт пісірілді. Оның дәмінің тәтті екендігін қалай байқайды?
6.Дыбыстық және көру ақпараттарына өздерің мысалдар келтіріңдер.
Тапсырма 2:
1. Қай жануарға қандай үн сәйкес келеді? Аңдарды шығаратын дауыстарына қарап, бір-бірімен жалға және ол суреттерді боя.
2. Суретте жасырынған бейнелерді тап. Олар қандай үн шығарады? Бейнелердің кескінін ажыратып, айналдыра сыз. Суретте мысық, ит, қаз жасырынып қалған.
3. Сурет бойынша ауызша әңгіме құрастыр. Боя. Әңгімені құрастыру барысында олардың қандай дыбыстар шығаратын және қандай түспен боялатынын да ескер.
Оқушыларға ақпарат және оның түрлері материалдарын қайталату ұсынылады. Жаңа тақырыпты меңгерту мен оны сынып оқушыларымен бірге қорытындылау мына түрде өткізіледі:

Әдебиеттер

1.Оқу¬шы¬лардың функционалдық са¬уат¬¬тылығын дамыту жөніндегі
2012-2016 жылдарға арналған ұлт¬тық іс-қимыл жоспары (Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 25 маусымдағы № 832 Қаулысы).
2.Оразахынова Н., Кенжебаева Г. М. - «Оқушылардың функциональдық сауаттылығын қалыптастыру жолдары» ғылыми мақаласы, 2012. - Б. 42-47.

РУХАНИ БАЙЛЫҚ ПЕН МӘДЕНИЕТТІҢ ҚАЙНАР КӨЗІ

Кулумгарина Рахия Жарасхановна
Ақтөбе облысы , Хромтау қаласы
№3Хромтау орта мектебінің
қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі

Әдебиет – ұлттық мәдениеттің басты құрамдас бөлігі. Әдеби шығармаларда халықтың салт-дәстүрі, әдет-ғұрпы, дүниетанымы көрініс табады. Мысалы, жыр-дастандар мен шешендік сөздер халықтың шешендік өнері мен сөзге деген құрметін бейнелесе, романдар мен әңгімелер тарихи оқиғалар мен ұлттық құндылықтарды ұрпақтан-ұрпаққа жеткізеді. Қазіргі кезде әдебиет халықтың мәдениеті мен тіліне қатысты мәселелерді көтеріп, жаһандану дәуірінде ұлттық бірегейлікті сақтауға үлес қосып келеді. Жазушылар мен ақындардың шығармалары жастарды өз мәдениетін құрметтеуге, ұлттық құндылықтарды дәріптеуге баулиды.

Қазақ әдебиеті – халқымыздың сан ғасырлық тарихын, мәдениеті мен дүниетанымын бейнелейтін рухани мұра. Әдебиет арқылы ұлт өзінің өткенін танып, болашағына бағдар жасайды. Ол – халықтың рухани болмысының айнасы, ұлттық мәдениеттің негізін құрайтын маңызды қазына.

Қазақ әдебиеті өз бастауын ауыз әдебиетінен алады. Бабаларымыздың ауыздан-ауызға тараған эпостық жырлары, ертегілері, шешендік сөздері мен мақал-мәтелдері ұлттың рухани мұрасын сақтап қалды. “Қобыланды батыр”, “Алпамыс батыр”, “Қыз Жібек” секілді жырлар халқымыздың ерлікке, махаббат пен әділдікке деген көзқарасын көрсетті. Кейінгі дәуірлерде қазақ жазба әдебиеті қалыптасып, көркем ойдың жаңа кезеңіне аяқ басты. Абай Құнанбайұлының терең философиялық өлеңдері мен қара сөздері, Мұхтар Әуезовтің “Абай жолы” эпопеясы, Мағжан Жұмабаевтың нәзік лирикасы – қазақ әдебиетінің шоқтығы биік туындылары. Бұл шығармалар ұлтымыздың рухани дүниесін байытып қана қоймай, әлемдік әдебиет қазынасына қосылған асыл мұралар болып табылады.

Қазақ әдебиеті тек тарихи дереккөз ғана емес, сонымен қатар адамның ішкі жан-дүниесін байытатын рухани тәрбие құралы. Әдеби шығармалар арқылы ұрпақ адалдық, ерлік, сүйіспеншілік, әділдік сияқты құндылықтарды бойына сіңіреді. Мысалы, Абайдың өлеңдері мен қара сөздерінде адамгершілік, білімге ұмтылу, елге қызмет ету туралы құнды ойлар айтылған. Бұл идеялар бүгінгі күнде де өзектілігін жойған жоқ. Сол сияқты Мұқағали Мақатаевтың поэзиясы мен Ілияс Есенберлиннің тарихи романдары халықтың болмысын, ұлттық рухын терең түсінуге мүмкіндік береді.

Қазақ әдебиеті – халқымыздың өткенін бейнелейтін, болашағына жол көрсететін рухани байлықтың қайнар көзі. Әдебиет арқылы біз ұлттық болмысымызды сақтап, өзімізді әлемдік аренада таныта аламыз. Сол себепті қазақ әдебиетін оқып, оны насихаттау – әрбір азаматтың міндеті.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

PBL ТЕХНОЛОГИЯСЫ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ КЕШЕНДІ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМЫТУ

Кульбаракова Эльмира Сериковна
Ақтөбе қаласы №1 орта мектебінің
биология пәнінің мұғалімі

Білім беру – оқытудың, тәрбие мен дамытудың үздіксіз процесі. Оқу-тәрбие процесіндегі өзекті проблемалардың бірі – оқушылардың өз бетінше ойланып, әрекет етулерінің жеткіліксіздігі. Бұл проблемаларды шешу үшін, мұғалім білім үрдісінде инновациялық технологияларды оқып үйреніп, өз іс-әрекетінде оны енгізу қажет [1]. Проблемалық оқытудың өзектілігі – оның оқушылардың өзіндік зерттеуіне, ақыл-ой операцияларын орындап, ойлануына, пікір алмасуына және шығармашылық идеяларын еркін білдіруіне мүмкіндік беруінде. Бұл әдіс оқушылардың зерттеу, салыстыру, талдау, бағалау дағдыларын дамытып, өзін-өзі бағалау мен өзара бағалау процестеріне белсенді қатысуын қамтамасыз етеді. Бірлескен оқу ортасы арқылы оқушылар басқалардың пікірін құрметтеуді, әлеуметтік дағдыларды қалыптастыруды және жағымды эмоционалды интеллектті дамытуды үйренеді. Мұғалімнің бақылаушы және фасилитатор ретіндегі рөлі оқушылар үшін қауіпсіз және қолайлы орта қалыптастыруға ықпал етеді, бұл олардың топтық әрекетке тең дәрежеде қатысуына мүмкіндік береді. Проблемалық оқыту барысында қателіктерге жол беріліп, тиімді және негізделген шешімдер іздеуге басымдық беріледі, ал оқушылар оқу мен мәселе шешуде көшбасшылық қасиеттерін дамыта отырып, табысқа жету жолында өзіндік даму бағытын қалыптастырады. Бұл әдіс өз кезегінде алдынғы қатарлы Сингапур, Америка, Жапония сияқты дамыған елдерде кеңінен қолданылады. Проблемаға бағдарланған оқыту (PBL – Problem-Based Learning) – педагогикалық стратегия, оны мектепте қолдану дәлелді әлемдік ақпараттық ресурстарды барынша пайдалана отырып, нақты өмірлік жағдаяттарға негізделген қажетті материалды белсенді меңгеру арқылы оқушылардың нақты мәселені толық меңгеруіне көмектеседі. Проблемалық оқыту теорияны терең түсінуді қамтамасыз етеді, сонымен қатар практикалық дағдыларды, дивергентті ойлауды, жоғары дәрежелі дағдыларды және қажетті кәсіби құзыреттіліктерді дамытуға ықпал етеді [2]. PBL процесі оқушыларға дайын шешімдерді ұсынбайды, бірақ топтық өзара әрекетті, белсенді ынтымақтастықты және танымдық қарым-қатынасты пайдалана отырып, білімді өз бетінше меңгеру арқылы қажетті біліктіліктер мен дағдыларды дамытуға мүмкіндік береді. Бұл әдіс шығармашылық және жобалау жұмыстарын жасау кезінде практикалық тұрғыдан таңдауды ескере отырып, қажетті ақпаратты табуға, зерттеуге және пайдалануға көмектеседі. Мектепте PBL (Problem-Based Learning) әдістемесін сабақта/сессияда немесе бірқатар сабақтар/сессияларда қолдану процесі бірнеше кезеңнен тұрады:

Проблемалық оқыту белгілі бір мәселенің шешімін табуға назар аудару арқылы білім беру әдісі. Осы мәселелерді анализдеу және жаңа білімді шыңдау. Оқушыға жаңа білім беруден бұрын меңгеру үшін, оқушы алдымен мәселені анализден өткізіп, сұрақтар қойып, жауапты зерттеп, болжамдар жасап, шын өмірде қолдануға жарамды мәселенің шешімін табуы күтіледі.[3] Оқушылар күнделікті дайын білім алудың орнына білімді қалай алуға болатындығын үйренуден бастайды, содан кейін проблеманың шын өмірде қолдануға жарамды шешімін табуға тиіс және бұл оқушылардың алға жылжуға деген ұмтылысын тудырады. Оқушылар алған білімімен тығыз байланыста болады және болашақта ғылымды меңгеруге терең көзқараспен қарау үшін қолдануға мүмкіндік туады. Проблемалық оқытуды білім беру үдерісіне енгізу үшін пәнді оқытатын мұғалімнің үлкен жауапкершілігі мен оқушыларды оқытуда шығармашылық көзқарасы, ізденісі қажет, сонымен қатар пәнді оқытуда, оны пәндік бағдарламаға

негіздеп, проблемалық жағдаяттарды, тапсырмаларды құрастыру немесе дайын тапсырмаларды іздестіру, сонымен қатар кешенді білім беру бағдарламасының оқу мақсаттарына сәйкес жағдаяттардың жинақ банкісін құру қажеттілігі бар. Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту, яғни күнделікті өмірмен, теорияны нақты өмірде пайдалы болатын практикамен ұштастырылуы қарастырылғаны жөн. Проблемалық оқыту жағдаяттарды, процестерді салыстыру, талдау, сондай-ақ синтез, бағалау сияқты жоғары деңгейдегі білім дағдыларына оқушыларды үйретеді және оны дамытады, оқушылардың белсенді танымдық іс-әрекетіне түрткі жасайды, білім беру процесі субъектілерінің сыни және шығармашылық ойлауын дамытады [4]. Проблемалық оқыту процесінің негізгі сатылары бірнеше кезеңнен тұрады, олардың әрқайсысы оқушылардың оқу белсенділігін арттыруға және маңызды дағдыларды дамытуға бағытталған. Бірінші кезеңде мұғалім оқушыларды топтарға бөліп, топтық жұмыстың негізгі қағидаларын анықтайды, ал оқушылар өзара рөлдерін бөліседі. Екінші кезеңде проблема анықталып, оқушылар оны түсініп, талдай отырып, шешім іздеуге қажетті сұрақтарды тұжырымдайды. Үшінші кезеңде оқушылар идеяларды талқылап, миға шабуыл әдісі арқылы мәселенің шешу жолдарын ұсынады, бұл олардың шығармашылық және аналитикалық қабілеттерін дамытуға ықпал етеді. Төртінші кезеңде проблемалық оқу жүзеге асады, яғни оқушылар өз идеяларын кестелік форматта жүйелеп, білетін және білмейтін ақпараттарын нақтылап, әрі қарай зерттеуге дайындалады.Бесінші кезеңде оқушылар өз бетінше қажетті ақпаратты іздеп, алынған деректерді талдайды және мұғалім олардың сенімді ақпарат көздерін пайдалануын бақылайды. Алтыншы кезеңде талдау мен қолдану жүзеге асады: оқушылар жаңа білімді алдыңғы біліммен байланыстырып, нақты шешімдер мен олардың қолданылу мүмкіндіктерін зерттейді. Соңғы, жетінші кезеңде кері байланыс пен баға беру жүргізіледі, мұнда оқушылар өз жетістіктерін бағалап, рефлексия жасап, FILA кестесін толтырады(1-кесте).

Жоғарыда сипатталған кезеңдер проблемалық оқытумен байланысты кезеңдерді жүзеге асыру туралы тереңірек түсінік береді. Сабақта немесе PBL қолданатын кез келген пән бойынша оқу міндеттерін қою жаңа білім мен дағдыларды меңгерудің бастапқы нүктесі болып табылады және оқушылар мәселенің мүмкін болатын шешімдерін елестету жауапкершілігін алады. [5] Проблемалық оқыту әдісін қолданудың маңызды ерекшеліктері – оқушылардың жауапкершілікті өз мойнына алып, өзіндік оқып-үйренудің жоспарын құра білуінде, жаңа білімді игеру дағдыларын қалыптастыруында және рефлексиялық ойлауға белсенді қатысуында. Бұл әдіс оқушылардың мәселені шешуге бірлесіп араласуын қамтамасыз етеді, ал оқытушы олардың түсінігін дұрыс бағыттап, нәтижеге жету жолында қолдау көрсетеді, осылайша оқушылардың өзіндік оқып-үйрену процесі жүзеге асады.[6] Қорыта келгенде, проблемаға бағдарланған оқыту (PBL) – оқушылардың кешенді дағдыларын дамытуға бағытталған тиімді әдістеме болып табылады. Бұл технологияның ерекшелігі – білім беру процесінің белсенді, интерактивті және тәжірибеге негізделген сипатта ұйымдастырылуында. PBL оқушыларды тек білім алушы емес, шынайы өмір мәселелерін шешуге дайын тұлға ретінде қалыптастыруға ықпал етеді. Бұл технология оқыту процесін оқушы үшін өзекті, қызықты және өмірге жақын етеді. PBL оқушыларға білімді жай меңгеріп қана қоймай, оны өмірде қолдану жолдарын үйретеді, сонымен бірге олардың кәсіби және тұлғалық дамуына негіз болады. Болашақта білім беру саласында PBL технологиясын қолдану оқу бағдарламаларын жаңғыртуға, оқыту сапасын жақсартуға және оқушыларды жаңа заман талаптарына сай даярлауға мүмкіндік береді. Осылайша, PBL оқыту процесінің тиімділігін арттырудың заманауи тәсілі ретінде маңызды рөл атқарады.

1-кесте. «FILA» кестесі төмендегі көрсетілген компоненттерден тұрады.

Деректер	Идеялар	Проблемалық оқу Learning Issues L	Іс-әрекет жоспары Action Plan A
Мәселеден алынған мағлұматтар. Тақырыпқа сәйкес топтау	Болуы ықтимал: Себеп Болжам Деректер Шешімдер Мысалға сәйкес ойлар жинақталады. Талдаусыз қабылданады.	Сұрақ түрінде болуы мүмкін. Сұрақтар мәселені шешуде көмек етуі керек.	«Дерек» бағанасындағы түсіндіруді қажет ететін ақпараттан туындайды.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Проблемалық оқыту әдістері. Биология. 9-сынып: әдістемелік құрал /Р.Г. Сыздыкбаева, Н.К. Башенова, Б.А. Байсерикова, С.Е. Шажанбаева. – Астана: «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы, 2023. – 56 б.

2. Проблемно-ориентированное обучение (PBL) в школе: сборник [Мектептегі проблемаға бағдарланған оқыту (PBL): жинақ]/ Авторы-составители: С.К. Сембаева, Г.Ж. Естепбергенова, С.В. Попкова, А.К. Халитова, Г.А. Арыстанова, М.О. Утепова, А.К. Омарханова, Б.Ш. Байбиисова, А.А. Ажмадина, Э.А. Торгаева, Г.С. Бесенбаева, А.М. Спан, Ж.К. Кабаржан, Ж.Е. Кабдигалиева, А.Б. Болаткызы, З.Ж. Жуманбаева, М.К. Мергенбаева, Ж.С. Байбосынова, А.Н. Искакова, Г.Х. Куликенова, А.Т. Таубалдиева, А. Мураткалиулы, А.Х. Алимов. – Астана: АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы», 2023. – 208 с.

3. Бардин, Л. В. (2019). Проблемалық оқытудың теориясы мен практикасы: Жоғары оқу орындары үшін оқу құралы. Алматы: Мектеп баспасы.

4. Беспалько, В. П. (2008). Проблемное обучение: Методология и практика. Москва: Педагогика.

5. Пиаже, Ж. (2003). Речь и мышление ребёнка. Санкт-Петербург: Питер.

6. Коллинз, Б., & Халворсон, К. (2018). Навыки XXI века: как подготовить детей к будущему. Москва: Манн, Иванов и Фербер.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ТЕХНИКАЛЫҚ ЖӘНЕ КӘСІПТІК БІЛІМ БЕРУ ҰЙЫМЫНДА ШЕТ ТІЛІН ОҚЫТУДЫҢ ӘДІСТЕМЕСІ

Қантөре Алтынай Темірханқызы
Бопай ханым жоғары медициналық колледжі
Ағылшын тілі пәні оқытушысы
kantore1705@mail.ru

Аннотация: Осы мақалада кәсіптік білім беру колледжінде ағылшын тілін оқытудың өзіндік ерекшеліктері мен стильдерін және білім алушылардың жалпы және кәсіби құзыреттіліктерін қалыптастыру үшін оқыту әдістерін ашуға тырыстым. Қазіргі таңда шет тілдерін үйрену мамандарды кәсіби даярлау және олардың тілдік дайындығының кәсіби өсу мәселелерін сәтті шешу және шетелдік серіктестермен байланыстарды кеңейту қоғамның ажырамас құрамдас бөлігі болып табылады.
Кілт сөздер: әдіс, шет тілін оқыту, студент, дағды, сөйлеу.

Шет тілін оқытудың мақсаты мәдениетаралық коммуникацияға қатысуға қабілетті және дайын тұлғаны қалыптастыруды көздейтін коммуникативтік құзыреттілікті қалыптастыру екені белгілі. Қарым-қатынас тілі мен мәдениетін зерделеу практикалық, жалпы білім беру және дамыту мақсаттарына тиімді қол жеткізуді ғана емес, сонымен қатар білім алушыларды ынталандыру және одан әрі қолдау үшін маңызды мүмкіндіктерді де қамтиды

Оң мотивацияны қалыптастыруды мұғалім арнайы міндет ретінде қарастыруы керек. Әдетте, мотивтер студенттің танымдық қызығушылықтарымен, жаңа білімді, дағдыларды, дағдыларды игеру қажеттілігімен байланысты, бірақ шет тілін үйренушілердің бірінші және табиғи қажеттілігі – қарым-қатынас.

Студентті коммуникацияға бағыттайтын қолайлы климатты ұйымдастыру үшін студенттің шет тілінде сөйлеу дағдыларын қалыптастыру процесінде белсенділігін ынталандыратын сабақтың түрлерін таңдау қажет. Жаңашыл педагогтардың жалпыланған тәжірибесі Щукина а. Н, Пассова е.И, Галскова Н. Д. сабақтарды өткізудің дәстүрлі емес формалары студенттің пәнге деген қызығушылығын қолдайды және коммуникативті құзыреттілік деңгейін арттырады деген қорытынды жасауға мүмкіндік береді. Ана, мемлекеттік, орыс және шет тілдерін білу адамның ой-өрісін кеңейтеді, оның толеранттылыққа және әлемге көлемді көзқарасына ықпал етеді.

Орта кәсіптік білім беретін оқу орындарында ағылшын тілін оқыту оқу процесіне белгілі бір ерекшелік енгізеді. Білім алушылар тілді не үшін үйренуіміз керек, бұл қандай да бір мамандыққа немесе мамандыққа байланысты деген сұрақты жиі қояды. Бұл сұрақтың жауабы көбінесе сөздермен шектеледі, ағылшын тілі стандартта қарастырылған. Алайда, бұл тақырып көбінесе оны тікелей білу үшін емес, жұмыс істеу, қарым-қатынас жасау және қажетті ақпаратты табу қабілетін қалыптастыру үшін зерттелетіні жасырын емес. Басқаша айтқанда, біз “шет тілі” пәнінде жалпы құзыреттілікті қалыптастыру туралы айтып отырмыз. Өйткені, біз біртұтас жаһандық өзара байланысты және өзара тәуелді әлемде өмір сүріп жатырмыз, ұлттық шекаралар бұлыңғыр болған кезде, халық, капитал, тауарлар ағындары әртүрлі бағыттарда еркін қозғалған кезде. Бір немесе басқа адам қай елде жұмыс істейтіні немесе оның серіктестері қай елден келетіні белгісіз болған кезде. Сондықтан шет тілін білу қазіргі адамның, болашақ маманның маңызды, негізгі құзыреттіліктерінің біріне айналады. Оның қаншалықты қарым-қатынас жасай алатындығы, өзін, эмоцияларын, сезімдерін, көзқарасын білдіруі оның қаншалықты табысты болатынына, бизнесінің қаншалықты сәтті болатынына, басқа адамдармен қарым-қатынасына байланысты болады.

Бағдарламада практикалық сабақтардың болуы білім алушының шет тілінде ауызша және жазбаша түрде қарым – қатынасты жүзеге асыру үшін сөйлеу әрекетінің әртүрлі түрлерін – сөйлеу және оқуды меңгеруін көздейді. Бұл ретте жазу тілдік материалды жақсырақ меңгеруге және ауызша сөйлеу мен оқу саласында Дағдылар мен дағдыларды дамытуға ықпал ететін оқытудың маңызды құралы болып қала береді. Студенттер белсенді лексикаға енетін жаңа сөздерді үйренеді және, әрине, олардың графикалық бейнесін студенттер игеруі керек. Жазбаша сөйлеу саласында білім алушылар өз ойларын жазбаша түрде жеткізе алады. Жазу-бұл фиксатор, өйткені жазу барысында тілдік материал игеріледі. Сондықтан хат білім алушының өзіндік жұмысын орындау үшін қолданылады (сөйлемдерді оң, теріс немесе сұрақ түрінде жасау, диалогтар құру, адамдарды, заттарды, ғимараттарды сипаттау және т.б.).

Ағылшын тілі адам қызметінің әртүрлі бағыттарында сұранысқа ие бола бастады. Бұл әлемдегі ең танымал тілдердің бірі. Көптеген елдерде ол екінші мемлекеттік тіл ретінде қабылданады. Халықаралық сауда, саясат, интернет, туризм тілі. Бұл пайдалы тілді барлық жағынан үйрену үшін тек тілек жеткіліксіз, бірақ жеке ерекшеліктері мен қажеттіліктерін ескере отырып, ағылшын тілін үйренудің белгілі бір әдісі қажет.

Сонымен білім берудің жоғары сатысында оқыту тәжірибесінде оқытудың төрт негізгі әдісі қолданылуы мүмкін:

* түсіндірме-иллюстрациялық;
* репродуктивті;
* проблемалық;
* зерттеу.

Оқытудың репродуктивті әдісі оқытушының студентке хабарлаған білімін игеруді және Оқушының оқыған материалды көбейту және оны ұқсас жағдайларда қолдану жөніндегі қызметін ұйымдастыруды көздейді. Проблемалық әдіс оқушылардың танымдық белсенділігін арттыруға барынша ықпал етуді қамтиды. Оқу процесінде алынған білім негізінде әр түрлі тапсырмалар кластарын шешу, сондай-ақ мәселені шешу үшін қажетті бірқатар қосымша білімді алу және талдау қарастырылады. Бұл ретте ақпаратты жинау, ретке келтіру, талдау және беру бойынша дағдыларды игеруге маңызды орын беріледі.

Оқытудың зерттеу әдісі белгілі бір тақырып шеңберінде ғылыми-техникалық зерттеулер жүргізу процесінде білім алушылардың өзіндік шығармашылық қызметін қамтамасыз етеді. Бұл әдісті қолданған кезде оқыту белсенді зерттеудің, ашудың және ойынның нәтижесі болып табылады, нәтижесінде жоғарыда аталған басқа әдістерге қарағанда жағымды және сәтті болады. Оқытудың зерттеу әдісі объектілерге әсер ету процесінде әдістер мен жағдайларды зерттеуді қамтиды. Табысқа жету үшін әсерге жауап беретін ортаның болуы қажет. Осыған байланысты таптырмас құрал-модельдеу, яғни динамикадағы нақты объектіні, жағдайды немесе ортаны Имитациялық бейнелеу.

Қазіргі уақытта ағылшын тілін үйренудің маңыздылығы бұрынғыдан да өзекті. Қазіргі әлемде шет тілін білместен бірде-бір адам жасай алмайды. Мен шет тілдерін оқытуды болашақ студент мамандығымен байланыстыруға тырысамын. Сондықтан оқытудың кәсіби бағыты менің жетекші әдістемелік қағидатым болып табылады, оны оқу-тәрбие процесінде ескеру және іске асыру қажет. Еңбек нарығында бәсекеге қабілетті тұлға болу үшін шет тілін білу қажет. Ағылшын тілін меңгерген колледж түлегіне жұмысқа орналасудың үлкен перспективалары ашылады.

Көпмәдениетті білім берудің мазмұны көп қырлы және пәнаралық жоғары дәрежеде ерекшеленеді, бұл гуманитарлық, жаратылыстану, көркемдік-эстетикалық циклдар мен арнайы курстардың оқу пәндері құрамындағы көпмәдениетті білім беру мәселелерін қарастыруға мүмкіндік береді.

Колледж студенттерінің шет тілін оқытудың психологиялық компонентін есепке алу сабақта қолайлы психологиялық атмосфераны орнатуға ықпал етеді; жағымды эмоционалды және шығармашылық жағдай шеңберінде одан әрі қарым-қатынасты дамыту, сондай-ақ кәсіби қызмет саласында шет тілін одан әрі оқуға деген ынтаны арттыру, бұл әсіресе қазіргі жағдайда маңызды.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1.В. А. Мижериков педагогика бойынша сөздік-анықтамалық. – М.: сауда орталығы, 2004.

2. Р. П. Милруд. Айдардағы мақала: кәсіптік білім беру жүйесіндегі іа, 2013.

3.Ф. М. Рожкова "Орта кәсіптік-техникалық училищедегі Шет тілі сабағының кәсіби бағыты", ПА, №3, 1989.

5. Чиронова, И. И. Ч64 Заңгерлерге арналған ағылшын тілі: бакалаврларға арналған оқулық / жалпы. ред. Юрайт баспасы, 2012 ж

6.Голубев А. П.. Студенттерге арналған ағылшын тілі [Электрондық ресурс]: оқу құралы

7.Агабекян И. П. Студенттерге арналған ағылшын тілі

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

АСПЕКТЫ ЧИТАТЕЛЬСКОЙ ГРАМОТНОСТИ. НЕСПЛОШНЫЕ ТЕКСТЫ. ВЫСТУПЛЕНИЕ: НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКАЯ ПЛОЩАДКА ПАРАД ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ПРАКТИК И ДОСТИЖЕНИЙ

Лукьяненко Надежда Ивановна
Актюбинская область
Мартукский район
Родниковская общеобразовательная средняя школа
учитель русского языка и литературы
педагог- исследователь

Актуальность: статья посвящена одной из актуальных проблем в общеобразовательной школе – развитию умения работать с несплошными текстами. Автор представляет результаты исследования практики на уроках русского языка и литературы. Описывает варианты работы с несплошными текстами на разных этапах обучения и на различных этапах урока, приводит примеры работ учащихся. В статье предложены некоторые виды несплошных текстов, которые могут использоваться в виде образцов.

В связи с переходом на новую программу обучения в школах Казахстана, у многих учителей возникают проблемы при обучении сбору, анализу, переработке и представлению информации на уроках. Большую роль в обучении сбора и анализу информации в учебном процессе может сыграть работа с несплошными текстами как средством эффективной коммуникации. [1,с.2] Если проанализировать систему навыков, которые должны продемонстрировать учащиеся ,то можно выделить те , которые необходимо развивать именно при работе с несплошными текстами.(2 с.29) Таблица 1 Сравнительная таблица требований чтения текста и навыков при работе с несплошным текстом

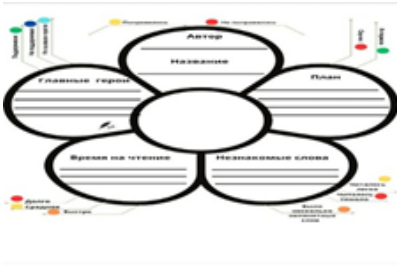
Цель и задачи: Основная задача при составлении и применении несплошного текста представить информацию по определенной теме. Данная тема исследовалась мною в течении нескольких лет, что позволило выявить некоторые особенности при изучении работы с несплошными текстами. Для обучения описанным навыкам можно применять различные формы и методы. Учащимся предлагается представить все элементы композиции в графике. Это задание можно использовать на уроках литературы.

При выполнении этой работы учащимся необходимо изучить текст, выделить и сформулировать главные идеи определить и обозначить структурные элементы (вступление, завязка, развитие событий, кульминация, развязка ,заключение) ,расположить элементы по степени развития сюжета в соответствии с графиком. Данная работа может быть одним из видов формативного оценивания по обучающей цели, на понимание основных идей и структурных компонентов текста. Учащиеся с удовольствием выполняют этот вид работы.

Требования	Навыки при составлении несплошного текста
Формулировать основную мысль	Формулировать (при помощи отбора языковых единиц, символов, знаков) основную мысль с учетом того, чтобы она была понятна для учителя
Определять основные составляющие графика, таблица, и других текстов (структура)	Определять основные составляющие графика, таблица, и других текстов (структура): количество частей, строк, граф
Определять назначение графика, карты или рисунка	Учитывает назначение графика, карты или рисунка (для какой целевой аудитории создается, с какой целью)
Устанавливать соответствие между частями текста	Устанавливать структурные, логические, смысловые соответствия между частями текста
Оценивать не только содержание , но и форму	Оценивать не только содержание , но и форму Создаваемого текста (для привлечения внимания читателем основной мысли)

Следующий этап предлагается самостоятельно выбрать форму представления информации. Например, при прослушивании текста учащиеся могут составить несплошной текст отражающий основное содержание. После анализа работ учащихся я пришла к выводу, что самой удачной формой для передачи основной информации прослушанного является построение графика и составление ментальной карты.

Кроссенс
Шаг 1.Читаем произведение. Определяем тему и идею.
Шаг 2.Делим текст на 8 значимых частей (микротемы)
Шаг 3Подбираем рисунки, можно символы , ассоциации к каждой части
Шаг 4.Заполняем таблицу в соответствии с текстом. В центре помещаем слово, словосочетание, название, обложку произведения, либо знак вопроса. Далее размещаем картинки, ассоциации в нужном порядке. Читать кроссенс нужно сверху вниз и слева направо, далее двигаться только вперед и заканчиваться на центральном квадрате
Задание: Рассмотрите внимательно иллюстрации. Угадайте, какое стихотворение С.Я.Маршака зашифровано в кроссенсе.
1.Составить план
2.Проанализируйте все, что хотите сказать.
3.Начните процесс с визуализации.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

ПРАКТИЧЕСКАЯ РАБОТА
Задание: Билет в дельфинарий .

Желаем вам приятного просмотра!

Дельфинарий

Заказ № 278, тираж 1000, 04.2014

М. ВДНХ, проспект Мира, стр. 119, ВВЦ, стр. 461
Представление в дельфинарии
Трибуна, ряд 9, место 19
Дата: 20 мая 2014 г. Время: 16:00
Цена: 400 руб.

После третьего звонка вход в зал запрещен. Опоздавшие зрители теряют право на места, указанные в билетах. Возврат или обмен билета возможны только в случае отмены мероприятия. Приобретая билет, зритель обязуется не производить в зале фотосъемку, видео- и аудиозапись.

Организатор: ООО «Мир дельфинов»
ООО «Мир дельфинов», ИНН 83764876284, ОГРН 847208478374, г. Москва, ул. Мясниковская, д. 171, офис 17

БИЛЕТ СЕРИЯ ВА № 032430

Типография ООО «Печать», ИНН 83764876283, ОГРН 847208474656, г. Москва, www.tipografia.su, (495) 780-80-80

Предлагаю такие задания (н-низкий, с-средний, в-высокий уровни)
1-н – 1 б. Где находится дельфинарий (адрес)?
2-н - 1 б. Сколько стоит билет на представление?
3-н – 1б. В какой день и в какое время состоится представление?
4-н – 1б. Где будет сидеть зритель, купивший этот билет?
5-н – 1 б. Кто организатор представления?
6-с – 2 б. Что случится, если зритель опоздает на представление?
7-с – 2 б. Можно ли этот билет обменять на другой?
8-с – 2 б. За какие поступки зрителю могут сделать замечание?
9-в – 3 б. Напиши записку маме с точным указанием, где тебя искать 20.05.14 в 16.00.
10-в – 3 б. В конце представления объявили, что обладатель билет Серия ВА №032430 выиграл поездку в Турцию. Расскажи, что ты будешь делать?
Всего можно получить 17 баллов. 1-8 - «3» (50%) ; 9-13 - «4» (75%); 14-17 «5» (100%)

Использовать несплошные тексты можно на любом этапе урока: в начале урока как средство привлечения внимания к проблеме, на этапе осмысления и анализа для различных целей, связанных с созданием текста, в конце урока- в качестве рефлексии. Приведенные примеры дает возможность не только проанализировать деятельность учащегося на уроке, но и оценить полезность приобретенных умений.
Анализ и результат: По результатам анкетирования учащихся было выявлено, что работа по созданию несплошных текстов помогает научиться:
более глубоко понимать материал через анализ информации;
- Синтезировать информацию из разных источников;
- Моделировать схемы, идеи, образы
- Выделять основные детали, идеи позволяющие передать самую важную информацию
- Качественнее обрабатывать информацию и больше запоминать
- Видеть логические взаимосвязи между частями текста
- Сохранять в памяти больше информации

Работа с несплошными текстами развивает у школьников самые необходимые для жизни навыки, о чем свидетельствуют результаты исследования. Необходимо правильно использовать тексты для коммуникативных, познавательных и других задач урока, создавая условия для самостоятельной учебной деятельности.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ЗИЯТЫ ЗАҚЫМДАЛҒАН БАЛАЛАРДЫҢ ЕСТЕ САҚТАУ ҚАБІЛЕТІН ДАМЫТАТЫН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІС-ТӘСІЛДЕР

Өміртай Мақпал Өміртайқызы
мұғалім-дефектолог
Алматы қаласы,
КММ Мамандандырылған «Жануя» кешені

Зиятында зақымдалуы бар балалардың есте сақтау қабілетін дамыту бүгінгі білім беру мен түзету саласындағы маңызды мәселелердің бірі болып табылады. Бұл балалардың когнитивтік процестерін жетілдіру үшін есте сақтау қабілетін дамытуға бағытталған әдіс-тәсілдерді әзірлеу ерекше назар аударуды талап етеді. Жаңа инновациялық әдістер арқылы балалардың танымдық қабілеттерін белсендіру және олардың әлеуетін арттыру мүмкіндіктері кеңейеді. Есте сақтау қабілетін дамыту тек оқыту мен түзету процесінде ғана емес, сонымен қатар балалардың күнделікті өмірде қолданатын дағдыларын қалыптастыруда да маңызды рөл атқарады. Осыған байланысты, ұсынылатын инновациялық әдіс-тәсілдер зиятында зақымдалуы бар балалардың жеке ерекшеліктерін ескере отырып, практикалық қолдануға бағытталған.
Мақсаты: Зиятында зақымдалуы бар балалардың есте сақтау қабілетін инновациялық әдіс-тәсілдер арқылы дамыту.
Пәнаралық байланыс:
Психология, педагогика, арнайы педагогика, логопедия, ақпараттық технологиялар.

Зиятында зақымдалуы бар балалардың есте сақтау қабілетін инновациялық әдіс-тәсілдері:

- Мнемотехникалық карталар мен сызбаларды қолдану әдістемесі.
- Зияты зақымдалуы бар балалардың есте сақтау қабілетін дамытуда ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану.
- Визуалды есте сақтауға арналған арнайы әдістер.
- Есте сақтау қабілетін дамытудағы аудио және бейнематериалдар.
- Арнайы мобильді қосымшалар арқылы есте сақтауды жаттықтыру.
- Балаларға арналған виртуалды тренажерлер мен ойын платформалары.
- Интерактивті тақталарды қолдану арқылы есте сақтауды белсендіру.
- Цифрлық құралдармен есте сақтауды дамытудағы әдістер.

Жоғарыда көрсетілген әдіс-тәсілдердің кейбіріне тоқтала кетейін:

Ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану

Қазіргі заманғы ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (АКТ) білім беру жүйесінде маңызды рөл атқарады. Зияты зақымдалған балалардың есте сақтау қабілетін дамытуда АКТ құралдарын қолдану – олардың танымдық және психологиялық ерекшеліктерін ескере отырып, білім беру тиімділігін арттыруға мүмкіндік береді. АКТ көмегімен оқыту балалардың қызығушылығын арттырып, күрделі ақпаратты жеңіл әрі түсінікті түрде меңгеруге жағдай жасайды.

АКТ-ның есте сақтау қабілетін дамытудағы рөлі

АКТ құралдары визуалды, аудио және интерактивті материалдарды үйлестіре отырып, балалардың ақпаратты қабылдау және есте сақтау қабілетін жақсартады. Олар:

- Ақпаратты көрнекі түрде ұсынуға көмектеседі.
- Қайталау арқылы ұзақ мерзімді есте сақтауды нығайтады.
- Балалардың қызығушылығын арттыру арқылы оқу процесіне ынталандырады.

АКТ-ны қолдану әдістері

1. Интерактивті қосымшалар мен платформалар
2. Мультимедиялық презентациялар
3. Аудио және видео материалдар
4. Интерактивті тақталар мен оқыту бағдарламалары

Мультимедиялық презентациялар

Мақсаты: Ақпаратты визуалды түрде меңгерту және оны есте сақтауға ықпал ету.
Құралдар: PowerPoint, Canva, Prezi, Wordwall.
Қолдану тәсілдері:
Слайдтар арқылы мәтін, сурет және дыбыстарды біріктіру.
Қарапайым анимациялар мен дыбыстық сүйемелдеу арқылы есте сақтау тапсырмаларын жасау.
Мысал: “Күнделікті өмір заттары” презентациясы – әр слайдта заттың суреті мен атауы көрсетіледі, бала оны қайталап, есінде сақтайды.

АКТ-ның артықшылықтары

1.Ақпараттың қолжетімділігі: Балалар әртүрлі ақпаратты қабылдауға және оны үйренуге мүмкіндік алады.

2.Жеке дара оқыту: Әр баланың қабілетіне сәйкес тапсырмалар беру.

3.Қызығушылықты арттыру: Заманауи құралдарды қолдану арқылы оқу процесін қызықты етіп ұйымдастыру.

4.Көрнекілік пен интерактивтілік: Ақпаратты визуалды, аудио және қимылдық түрде ұсыну арқылы есте сақтау қабілетін нығайту.

5.Тез кері байланыс: Баланың тапсырмаларды қалай орындағанын тез анықтауға мүмкіндік береді.

Қорыта келе зияты зақымдалған балалардың есте сақтау қабілетін дамытуда ақпараттық-коммуникациялық технологиялар ерекше орын алады. Олар оқу процесін қызықты, қолжетімді және тиімді етіп ұйымдастыруға көмектеседі. АКТ құралдары балалардың:

• Қысқа және ұзақ мерзімді есте сақтау қабілетін,
• Логикалық ойлауын,
• Әлеуметтік бейімделуін дамытуға ықпал етеді.

Әдістеменің маңыздылығы:

Балаларға арналған виртуалды тренажерлер мен ойын платформалары

Балаларға арналған виртуалды тренажерлер мен ойын платформалары – оқыту мен дамытудың интерактивті әдістерінің бірі. Зияты зақымдалған балаларға арналған платформалар олардың ерекше қажеттіліктерін ескеріп, оқу процесін қызықты әрі тиімді етеді. Diaidi сияқты платформалар арқылы жасанды интеллекттің (ЖИ) көмегімен балалардың сөздерді қайталауы арқылы сөйлеу және есте сақтау қабілеттерін дамыту мүмкіндігі ерекше орын алады.

Diaidi платформасының ерекшеліктері

Diaidi – бұл балалардың оқуына және дамуына көмектесетін инновациялық платформа. Оның ерекшелігі – ЖИ көмегімен сөздерді қайталау және интерактивті ойын элементтерін біріктіру.

Платформаның негізгі мүмкіндіктері:

1.ЖИ арқылы сөз қайталау
2.Интерактивті тренажерлер
3.Ойын элементтері
4.Жеке прогресс мониторингі

Өз тәжірибемде wordwall платформасын көп пайдаланамын.

Wordwall – білім беру процесінің басты міндеттерінің бірі – оқушылардың ынтасын арттыруға көмектесетін әмбебап оқу ресурсы!

Wordwall – интерактивті және баспа материалдарын жасауға арналған көп функциялы құрал. Көптеген шаблондар интерактивті және баспа түрінде қол жетімді.

Wordwall веб-сайтында ұсынылған мына шаблондар өте сапалы құрылымға ие және мұғалімге ойынның бұрыннан бар нұсқаларын қолдануға және нөлден бастап өз нұсқаларын жасауға мүмкіндік береді.

Сәйкестендіру, кездейсоқ доңғалақ, топтық сәйкестендіру, жұбын тап, сәйкес келетін карталар, бос орынды толтыр, тәртіпке келтіру, белгі қойылған диаграммалар, сөздерді іздеу, лабиринттегі ойын, шындық не жалған, суреттер викторинасы.

Осы платформа арқылы барлық тақырыптарға ойын ұйымдастырып, сабағыма қызығушылық туғызуға тырысамын.

Жалпы қорытындалай келе зиятында зақымдалуы бар балалардың есте сақтау қабілетін дамыту мәселесі ерекше назарды қажет етеді, себебі бұл балалардың танымдық дағдылары шектеулі болып келеді. Есте сақтау қабілетінің төмендігі олардың оқу және күнделікті өмірде өзін-өзі қамтамасыз ету деңгейіне кері әсерін тигізеді. Сондықтан бұл тақырыптың зерттелуі уақыт талабына сай маңызды.

АКТ құралдарын дұрыс қолдану – ерекше білім беруді қажет ететін балалардың оқу жетістіктерін арттырып, олардың дамуына зор үлес қосады.

Мұндай платформаларды қолдану арқылы балалардың оқу мен дамудағы жетістіктерін арттыруға мүмкіндік бар. Diaidi сияқты инновациялық шешімдер ерекше қажеттіліктері бар балалардың болашағын жақсартуға көмектеседі.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ҚАЗІРГІ ҚОҒАМДАҒЫ МҰҒАЛІМНІҢ РӨЛІ

Мамбетжанова Акнур Зайнуллаевна
№4 Хромтау орта мектебінің
математика пәнінің мұғалімі

«Маған жақсы мұғалім бәрінен де қымбат, өйткені мұғалім – мектептің жүрегі»-деп Ыбырай Алтынсарин атамыз бекер айтпаса керек.

Мұғалім деген кім? Алдымен осы сұрақтың жауабын тағы да бір айқындап бағайық.Мұғалімге тән ең бірінші қасиет – баланы құрметтеу, сыйлау,ерекше сезіммен жақсы көру және оның жан дүниесін түсіне білу. Бұл мұғалімнің терең дүниетанымы мен үлкен жүрегінің кішіпейілділігінен келіп шығады. Әркімнің қолынан келе бермейтін, ерекше талантты қажет ететін, бай қиялды адамға тән қасиет. Алдына қандай іс түссе де оны жеңу жолдарын іздестіре білетін, қиындықты мойымай жеңіп шығатын адал мамандық иесі. Мұғалім – баланың екінші ата-анасы, болашаққа айқын жол сілтер ақылшысы. Оның мейірімге толы жүрегі шәкірт бойындағы талай ағаттықты кешіре біледі. Оның бойындағы білім мен ақыл, ойының қуаты талай тентекті жуасытып, небір еркені сабасына түсіреді, тәртіпке баулып, есейтіп, ержеткізеді. Сондықтан әрбір шәкірт өзіне үлгі-өнеге болған сүйікті мұғалімін ұстазым деп атайды. Осы тұста Абайдың: Ақырын жүріп, анық бас, Еңбегің кетпес далаға. Ұстаздық еткен жалықпас, Үйретуден балаға,- деген өлең жолдары еріксіз ойға оралады. Егер әр шәкірт өмірде бір кірпіш болып қаланып, ұстаздан шәкірт озып жатса, төккен тер мен адал еңбектің ақталғаны емес пе ?!

Бүгінгі қоғамдағы мұғалімнің рөлі-шәкіртіне ғылым негіздерінен мәлімет беріп қана қоймай, оны дүниежүзілік білім, ақпарат, экономика кеңістігіне шығуға, яғни қатаң бәсеке жағдайында өмір сүруге тәрбиелеуі керек. Қазіргі ақпаратты көздер мен техниканың дамыған заманында оқушыға берілетін білім де сол техникалармен байланысты болу керек деген ойдамын.

Ұлы ағылшын ағартушысы Уильям Уорд: Жай мұғалім хабарлайды, Жақсы мұғалім түсіндіреді, Керемет мұғалім көрсетеді, Ұлы мұғалім шабыттандырады,- дейді. Ендеше білім алуға құштар жанды шабыттандыру нағыз ұстаздың, ұлы ұстаздың ғана қолынан келетін іс. Өйткені қазіргі жас буын – еліміздің келер күнгі келбеті, болашағы.

Жалпы бүгінгі қоғамдағы мұғалімнің ерекшеліктеріне тоқтала кетсем:

Қазіргі заман мұғалімі қоғамдық дамудың деңгейінен көрінетін, оның әлуметтік парызына жауап беруді көздейтін, жаңалыққа сирек, өз ісіне гуманистік сезіммен қарайтын, педагогикалық күрделі үрдістердің барысын

идеялық – адамгершілік тұрғысынан шеше алатын, жаңаша ойлау дағдысын меңгерген, балалардың талапкерлілігі мен қабілетін өздігінен еркінен дамуын ұйымдастыра алатын, және ата – аналармен педагогикалық ынтымақтастықты орнатуға бейімі бар әр шығармашылықпен еңбек ете алатын маман болуға тиіс.Ол шәкірт жүрегіне жол табарлық пәнін қызықтырарлық жол іздейді, өз білімін жетілдіреді, жаңа технология пайдаланады.Өйткені шәкірттен терең білімділікті, ұстамдылықты, еңбекқорлықты , мәдениеттілікті талап ету үшін мұғалімнің өзі сол қасиеттердің үлгісі боларлық дәрежеде болуы тиіс.Сөйтіп, өмір талабының артта қалмаған, үнемі шығармашылық іздену үстіндегі ұстаз ғана шәкірттердің сеніміне ие болып, сый – құрметіне бөленбек.

Сонымен мұғалім өткен тәжрибесін жаңа мен ұштастыра алатын кәсіби қызығушылығы жоғары танымы биік, бастаған ісінің нәтижесін көре алатын, ғылыми зерттеу жұмыстарын таңдай білетін, педагогикалық үрдістің заңдылықтарымен етене таныс, оқытудың әдістемелік жаңалықтарынан хабардар, оқыту үрдісін ізденімпаздықпен арттыратын өз ісінің шебері болуы керек. Бүкіл әлемдік білім беру кеңістігіне ұмтылыстар, қоғам дамуындағы қалыптасып отырған жаңа жағдайлар, тыңнан туындаған мәселелер, өзгеріп жатқан өмірге бейімделу қажеттігі туындап отыр. Осыған мемлекетімізде білім беру мен жас ұрпақты тәрбиелеуге ерекше көңіл бөлінуде. Мұғалім бүгінгі қоғамда «қозғалтқыш», үдеткіш рөлін атқарады.

Себебі: жас ұрпақтың тәрбиесіне, жаңа және озық технологиялардың дамуына, қоғамның прогрессивті дамып, қалыптасуына үлкен үлес қосуда.Бұл өте ұзақ әрі күрделі процесс.Осы аталған ұзақ процесске мұғалім елеулі үлесін тигізеді.

Сондықтан, бұл жерде мұғалімнің рөлі жинақтауға ғана емес, ол жинақталған құнды тәжірибені әрі өрбітуші тетігінің негізгі буыны болып табылады..

Мұғалімнің әлеуметтік рөлінің тағы бірі ол, содан кейін жасаған қоғамдық қатынастарды, қарым-қатынас және мінез-құлық тәжірибесін, қоғамның мәдениетін бағалау, сарапшы ретінде әрекет болып

табылады.

Ғасырлар бойы қалыптасқан рухани құндылықтарымызды, байлығымызды түгендеу, игеру, жас ұрпақ бойына игі қасиеттерді сіңіру-бүгінгі ұстаздардың басты борышы.

Жаңа ғасырға аяқ басқанда ана тіліміз бен төл әдебиетімізді одан әрі дамыту- қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімдерінің қасиетті парызы болып қала береді. Бұндай қадірлі іс бағымызға бұйырған екен, оныабыроймен атқару –біздің ең басты борышымыз. Өйткені, тіл – халықтың асыл мұрасы, сарқылмас байлығы десек, әдебиет көркем шежіресі, тарихы. Сондықтан тіл мен әдебиетті оқытудың мектептердегі алатын орны ерекше.

Ең бастысы ұстаз адами қасиеті мол, басқаға қайырын тигізуден шаршамайтын, шалдықпайтын өмірінің әр шақтарын қиып, ұрпағының ертеңіне жол ашатын, шуағы мол шапағат иесі.Ұлағатты шайыры, адам жанының адал бағбаны болған жөн.Ұстаз бойындағы білім мен мінез үйлесімділік тауып, шәкіртке деген ұлы махаббатпен тоғысып жатса, әрбір шәкіртіне жеке тұлға деп қарап, адал жүрегін ұсынса , өз ісін жан тәнімен сүйіп істесе, нағыз ұстаз болмақ.

Жаңа ғасыр мұғалімнің бойында мынандай қасиеттер болуы керек: сергектік, байқағыштық, сезімталдық, сенім, әділдік, байсалдылық, ұстамдылық, сабыр сақтау,ілтипаттылық.

Интеграция мен ғаламдастыру қатар жүріп келе жатқан бүгінгі таңда мектептегі жеткіншектердің білім берудің сапасы мен деңгейін жан – жақты көтеру жаңаша ойлайтын, оқыту мен тәрбиенің жаңа технологиясын күнделікті жұмысында қолдана білетін ұстаздардың ғана жұмысы жемісті болмақ.

Жаңа ғасыр мұғалімдері талапқа сай болып, сапалы әрі сан алуан салиқалы тәрбиелік – білімділік қызметтерді ойдағыдай атқара білгенде ғана ұстаздық мақсатына жетеді. Ұстаз болу, шәкірт тәрбиелеу – ұлы міндет. Бала тәрбиесіндегі ата – анадан кейінгі жауапты адам мұғалім.Қоғамға пайдалы жеке тұлғаларды әкелу ұстазға, мұғалімге байланысты.Оқушының мектеп қабырғасынан әрі білім, әрі тәрбие алып шығуы да мұғалімнің еңбегі, қайраткерлік қызметі. Енді осыған сәйкес XXI ғасыр мұғаліміне қойылатын талаптарға тоқтала кетейік:

Біріншіден, мұғалім жеке көзқарасы бар және соны қорғай білетін жігерлі тұлға және маман мұғалім болуы қажет.Зерттеушілік, ойшылдық қасиеті бар мұғалім жалтақ болмайды.Өз ісін жетік біліп табанды жүргізетін мұғалім ғана түпкі нәтижеге қол жеткізе алады.Ондай мұғалім әрбір күніне есеп беріп отырады, азаматтық ар – ожданын үнемі қорғай алады.

Екіншіден, педагогтік, психологиялық білімін жетілдіріп үйренумен қатар, сол білімін күнделікті ісінде шебер пайдалана білетін болуы керек.Дүние жүзінде ғаламадану үрдісі жүріп жатқандықтан, ақпараттық ағыны көбейді.Мұғалім қай пәннен сабақ бермесін, ол баланы өмірдің әр саласына қатысты кез келген сұрағына жауап беруге даяр болуы керек.

Әр мұғалімнің педогогикалық ойлау қабілеті ғылыми түрде қалыптасуы тиіс. Психологиялық басты заңдылық «Адам өзінің шығармашылық өзгерушілік қызметі арқылы адамдармен қарым – қатынас жасайды және жеке ойлау қабілеті зор жеке тұлға болып қалыптасады» дейді.Көп білу үшін көп оқу, тоқу керек «Интернет» жүйесін меңгеру қажеттігі туындайды.

Үшіншіден, міндетті орта білім беру, стандартты оқулықтарды пайдалану, ақпараттардың көбеюі, т.т Мұғалімнің білім берудегі жетекші ролін жойды. Енді білім негіздерін өз бетінше оқып үйренуге оқушыны баулу міндеті тұр.Өзінің оқушысын өз бетінше білім алуға үйретпеген мұғалім қазір түпкі нәтижеге қол жеткізе алмайды. Жан – жақты даму үшін осы салада мұғалім ғана көмектесе алады.

Төртіншіден, мұғалім ұйымдастырушылық, құрылымдылық, бейімділік сараптамалық қабілеттер мен қатар өз бойындағы педагогикалық жағдаяттарды, дәйектерді, құбылыстарды талдай білуі және солардың пайда болуының себеп – салдарын анықтай білуге де бейім болуы шарт.Соның негізінде күрделі жағдайларда шешім таба алатын дәрежеге жету мүмкін.

Бесіншіден, мұғалімнің адамгершілік, саяси идеялық ұстанымы жұмысында көрініс тауып, ол ұстанымда бала тәрбиесіне негіз етіп алуы шарт.Қысқасы, бала ықпал ету обьектісі емес ынтымақтаса қызмет ететеін тұлғаға айналуы қажет.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ПОДХОДОВ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ

Мамбетова Гульжан Бакиджановна
учитель начальных классов
№27 средней школы-лицея города Актобе

Аннотация
В статье рассматриваются инновационные подходы, применяемые в обучении начальной школы, направленные на повышение эффективности образовательного процесса и развитие ключевых навыков у детей. Особое внимание уделяется использованию активных методов обучения, информационно-коммуникационных технологий, дифференцированного подхода, а также проектной и исследовательской деятельности. Подчеркивается важность формирования метапредметных навыков, таких как критическое мышление, работа в команде и коммуникабельность, а также эмоциональное и социальное развитие учеников. Статья акцентирует внимание на том, как внедрение инновационных подходов способствует более глубокому и всестороннему обучению детей, формированию у них самостоятельности, креативности и уверенности.
Использование инновационных подходов в обучении начальной школы
Современное образование требует от педагогов применения инновационных подходов, направленных на улучшение качества обучения, развитие творческих способностей учащихся и адаптацию образовательного процесса к требованиям времени. В начальной школе, где закладываются основы знаний и навыков, важность внедрения новых методов обучения становится особенно очевидной. В этой статье рассматриваются ключевые инновационные подходы в обучении начальной школы, их влияние на развитие детей и эффективность применения в образовательном процессе.
1. Активные методы обучения
Одним из главных инновационных подходов является использование активных методов обучения. Это не просто передача знаний от учителя к ученику, а процесс, в котором дети становятся активными участниками учебной деятельности. К активным методам обучения можно отнести:
• Проектное обучение — ученики работают над созданием проектов, что позволяет развивать их исследовательские навыки, умение работать в группе, а также решать реальные проблемы.
• Игровые технологии — различные формы игры, такие как ролевые игры, деловые игры, а также использование обучающих игр и приложений, способствуют активизации познавательной деятельности и повышают интерес детей к учебе.
• Групповая работа — выполнение заданий в группах помогает развивать коммуникабельность, учит работать в коллективе, а также воспитывает чувство ответственности.
Эти методы не только делают обучение более увлекательным, но и способствуют развитию таких важнейших навыков, как критическое мышление, творчество и способность к самовыражению.
2. Информационно-коммуникационные технологии (ИКТ)
С развитием технологий в образовательный процесс внедряются цифровые инструменты, такие как интерактивные доски, мультимедийные материалы, образовательные платформы и приложения. ИКТ позволяют разнообразить уроки, сделать их более наглядными и интересными, а также эффективно использовать ресурсы интернета для расширения кругозора детей. Применение таких технологий помогает:
• Улучшить восприятие информации, благодаря визуализации учебного материала.
• Повысить мотивацию учащихся, так как использование современных технологий способствует созданию увлекательной учебной среды.
• Развить у детей навыки работы с цифровыми устройствами, что является важным для их подготовки к жизни в информационном обществе.
3. Дифференцированное обучение
Современные подходы к обучению в начальной школе все больше акцентируют внимание на индивидуальных особенностях каждого ученика. Дифференцированное обучение предполагает, что учитель адаптирует учебный процесс в зависимости от уровня знаний, интересов и способностей учеников. Для этого используются различные формы работы, такие как:
• Задания разной сложности, которые помогают детям учиться в удобном для них темпе.
• Индивидуальные консультации и дополнительные материалы для учеников, которым требуется поддержка.
• Возможность выбора различных типов заданий и методов работы, что позволяет каждому ребенку проявить себя и достичь успеха.

Такой подход помогает детям чувствовать себя уверенно, избегать стресса из-за слишком сложных или, наоборот, слишком легких заданий, а также стимулирует развитие их самостоятельности.

4. Формирование метапредметных навыков

Одним из важнейших аспектов инновационного подхода в обучении является внимание к метапредметным навыкам, таким как умение работать в команде, принимать решения, проводить исследования, а также навыки общения и критического мышления. Эти навыки становятся особенно важными в условиях быстро меняющегося мира, где способности решать нестандартные задачи, адаптироваться к новым условиям и работать в условиях неопределенности играют ключевую роль.

Использование междисциплинарных подходов, когда знания из разных областей взаимосвязаны, помогает детям развивать более глубокое понимание изучаемых тем и применять полученные знания в реальных жизненных ситуациях.

5. Эмоциональное и социальное развитие

Важной составляющей инновационного подхода в обучении является внимание к эмоциональному и социальному развитию ребенка. Создание позитивной и поддерживающей атмосферы в классе помогает детям чувствовать себя комфортно и уверенно. Важную роль в этом играют:

- Работа с эмоциональным интеллектом, умение понимать и управлять своими эмоциями.
- Акцент на социализацию, развитие коммуникативных навыков и умения работать в группе.
- Процесс обучения, который строится на уважении к каждому ребенку и учитывает его потребности и чувства.

6. Использование проектных и исследовательских технологий

Проектное и исследовательское обучение позволяет ученикам не просто запоминать информацию, но и активно применять ее для решения реальных задач. Например, дети могут участвовать в проектных работах, связанных с природой, историей, культурой, что способствует их погружению в процесс познания и помогает лучше усваивать материал. Кроме того, исследовательская деятельность развивает у учеников умение ставить вопросы, искать ответы, анализировать информацию и делать выводы.

Использование инновационных подходов в обучении начальной школы оказывает значительное влияние на развитие детей. Современные методы делают процесс обучения более увлекательным, многогранным и эффективным, способствуют не только усвоению знаний, но и развитию важных жизненных навыков. Применение активных методов, ИКТ, дифференцированного подхода и внимание к эмоциональному и социальному развитию позволяет создать условия для полноценного роста личности каждого ученика, что является важнейшей целью современной образовательной системы.

Использованная литература:

1. Бейсенова, С. А. Современные педагогические технологии в начальной школе Казахстана. — Алматы: Наука, 2020.

2. Мұхамбетқали, Ж. Технология инновационного обучения в начальной школе. — Алматы: Атамұра, 2017.

3. Сейдалин, Т. С. Развитие критического мышления учащихся начальной школы в Казахстане. — Алматы: ҚазҰПУ, 2019.

4. Турганбаева, М. А. Методика преподавания в начальной школе. — Алматы: Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2015.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ӨЛКЕМНІҢ АРДАҚТЫ АҚЫНДАРЫ

Махмудова Айнур Амандыковна
№ 3 Хромтау
орта мектебінің
Қазақ тілі
мен әдебиеті пәндерінің
мұғалімі

Ақтөбе өңірі – қазақтың мәдениеті мен әдебиетінің дамуына зор үлес қосқан қасиетті мекен. Бұл өңірден шыққан ақындар қазақ әдебиетінің өркендеуіне жол салып, өлең-жырларымен халқымыздың рухын көтеріп, ұлттық сананы оятты. Олардың шығармалары туған жердің бай тарихын, әсем табиғатын және халықтың болмысын бейнелейтін рухани мұраға айналды.

Тарих қойнауынан сыр шерткен тұлғалар

Ақтөбе өңірінің әдебиет майталмандары арасында қазақ поэзиясының мақтанышына айналған Тахауи Ахтанов, Әбділдә Тәжібаев, Нұрпейіс Байғанин сынды тұлғалар бар. Тахауи Ахтанов өз шығармаларында туған жерінің көркем табиғатын, халықтың тұрмыс-тіршілігін жырласа, Нұрпейіс Байғанинның эпикалық жырлары мен толғаулары қазақ ауыз әдебиетінің бай мұраларын сақтап қалуға сеп болды. Әбділдә Тәжібаев болса, өзінің терең ойлы поэзиясы арқылы қазақ әдебиетінің философиялық бағытын байытты. Бұл тұлғалар тек өз заманының емес, бүгінгі ұрпақтың да рухани азығы бола білді.

Қазіргі заманның ақындары

Ақтөбе өңірі қазіргі таңда да ақындық өнердің дамуына үлес қосып келеді. Жергілікті жас ақындардың шығармалары тәуелсіз Қазақстанның жаңа тынысын, заманауи қоғамның бет-бейнесін, ұлттық құндылықтардың жаңғыруын жырлауда. Олардың арасында әдебиет сүйер қауымға танылып үлгерген ақындар бар. Жыл сайын ұйымдастырылатын мүшәйралар мен әдеби шаралар жас таланттардың қанатын кеңге жайып, шығармашылық ізденістеріне шабыт беруде.

Туған жердің шабыт сыйы

Ақтөбелік ақындардың шығармалары туған жердің тұмса табиғаты мен киелі тарихынан бастау алады. Олар үшін Ақтөбе – тек туған мекен ғана емес, өлең-жырларының басты тақырыбы. Өлкенің кең даласы, мөлдір сулары мен асқар таулары ақындардың жүрегінен өлең болып төгіліп, халықтың рухани қазынасына айналды.

Ақтөбе өңірінің ардақты ақындары – туған елдің мақтанышы, рухани байлығымыздың алтын арқауы. Олардың өлеңдері халықтың болмысын бейнелеп, әдебиетіміздің дамуына үлес қосып келеді. Ардақты ақындардың мұрасын дәріптеп, болашақ ұрпаққа жеткізу – біздің ортақ міндетіміз. Ақтөбе – ақындары арқылы мәңгі жасайтын, рухани құндылықтарды ұлықтайтын киелі өлке.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ОҚУ ДАҒДЫСЫН САУАТТЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Махналина Кызгалдак Казбековна
Хромтау ауданы Сарысай ауылы
Сарысай орта мектебінің
бастауыш сынып мұғалімі

Жас ұрпақты оқыту мен тәрбиелеу сапасын жақсарту мұғалімдерге жүктелген. Мұның өзі оқытудың тиімді әдістерін іздестіруді, сабақ сапасын жаңа деңгейге көтеруді талап етеді. Қазіргі кезде жалпы білім беретін орта мектептердің алдында үлкен міндеттер тұр. Ол заман талабына сай, рухани дүниеге бай жас жеткіншектерді тәрбиелеп шығару. Бала өмірінде бастауыш сынып мұғалімінің алатын орны зор. Мектеп табалдырығын жаңа аттаған жас ұланға білім беретін, оның ой-қиялын дамытатын, рухани дүниесін нұрландыратын бастауыш сынып мұғалімі. Кішкентай шәкірттер өзінің «Ана мектебінен» яғни, отбасы мектебінен алғанын енді мектепте өзінің ұстазы арқылы әрі қарай дамытады. Сөйтіп, олар мұғалімнің көмегімен оқудың, жазудың ойланудың дағдыларын қалыптастырады.

Қандай да болмасын дағдыға бала басқалармен қарым-қатынас жасау барысында үйренеді.Бала үлкендердің істеген әрекеттерін көріп бақылап,оған еліктейді, кейін оны өзі істей бастайды.Ал оқытуда мұғалім дағдыландыратын әрекеттерін әдейі көрсетеді,түсіндіреді,балалар оның орындалуын бақылайды.Осы процесс сыртқы әрекеттің адамның бойына сіңуі,ішкі психикалыққа айналуы интериоризация деп аталады, яғни сыртқы заттық әрекеттің ақыл-ойға, санаға өтуі. Мектептегі оқу үрдісі сауат ашудан басталатыны белгілі. Ал мұғалім оқушының оқуын,ақыл-ой дамуын ұйымдастыруы,оған басшылық жасауы қажет. Тәуелсіз ел тірегі білімді ұрпақ десек,жаңа дәуірдің күн тәртібінде тұрған келесі мәселелердің бірі –білім беру,ғылымды дамыту,жан-жақты дамыған жеке тұлғаны тәрбиелеуАл бұл істің қайнар көзі-білім ордасы-мектеп, ал мектептің жаны-мұғалім.

Бастауыш сыныптан-ақ негізі қалануы тиіс маңызды міндеттің бірі-оқушылардың оқу дағдысын дұрыс қалыптастыру.

Дағды дегеніміз –ол автоматты түрде жасауға дейін жеткізілген әрекет,көп рет қайталау жолымен қалыптасады,оқыту процесінде,әсіресе жалпы оқу дағдыларын қалыптастыру керек.Дағды жаттығу процесінде қалыптасады.Оны қалыптастыру үшін жай қайталау жеткіліксіз,оған арнайы жаттығу қажет.

Кез келген қайталаудан жаттығу шықпайды. Мәселен ,адамның нашар жазуы көп қайталағанмен түзелмейді,себебі мұнда арнайы жаттығулар жүйесі жоқ. Жаттығу жөнінде белгілі бір ережелерді білмей ,яғни дағдыны қалыптастыру,жаттығу қандай жолмен жүріп отыратындығымен таныспай,қандай дағдыға болса да ие болу қиын.

Оқу дағдысын дұрыс қалыптастыру мынадай талаптардан туындайды:

1. Оқу техникасы (дұрыс, тез қабылдау және сөздерді дыбыстау).
2. Мәтін мазмұнын түсіну (негізгі ойды, мазмұнын ажырату).

Бұл екеуі бір-бірімен тығыз байланысты. Өйткені, оқу техникасын жетілдірмей – түсіну, дұрыс оқу жүзеге аспайды.

Бастауыш сынып мұғалімдері үшін мынандай міндеттер туындайды:

- оқушылардың оқу дағдысын қалыптастыру;
- көркем шығармаларды оқуға деген қызығушылығын арттыру;
- шығарманың түпкі мазмұн-мәнін түсінуіне, сезімталдықпен қабылдауына қол жеткізу;
- мәтіндегі сөздер мен сөз тіркестерін, сөйлем мен сөйлем үлгілерін үйрете отырып, ана тіліміздегі сөз мағыналарының түрленуіне көңіл аударту;
- ауызша және жазбаша байланыстырып сөйлеуін дамыту;
- өзіндік ой-пікірін айта білуге баулу;
- оқушылардың бойына изгілік пен имандылық, адалдық пен адамгершілік қасиеттерін дарыту.

Бастауыш сыныптарда оқушылар ана тілі сабағында өздерінің білім мен тәрбие алуына қажетті әртүрлі оқу дағдыларын қалыптастырады. Оқу - өте күрделі психологиялық үрдіс. Оқушылардың оқу дағдыларын қалыптастыру жалпы тіл дамуымен, оның ішінде әдеби жазба тілімен де, сөйлеу тілімен де тікелей қабысып жатыр. Оқу барысында көру, есту, сөйлеу мүшелерінің қызметі қатар жүргізіліп, ол түсіну әрекетімен тығыз байланысады. Кейбір

жағдайда оқушылар мүдірмей шапшаң оқыса, осы қанағат етіп, оқу дағдысы қалыптастырылды деу қате. Себебі, үңіле қарасақ, бала шапшаң оқығанмен, оны саналы түрде түсініп, дауыс ырғағын келтіре мәнерлеп оқи алмауы мүмкін. Оқушымен жүргізілетін оқу дағдысын қалыптастыруға қажетті жаттығулар мұғалім тарапынан тілдің заңдылықтары, қасиеті, ережелері меңгерілген кезде ғана мүмкін болады. Яғни грамматиканың жеке бір ережелерін, орфографиялық және тыныс белгілерінің ережелерін жете білгенде ғана, оқу дағдысының жаттығуларын жүргізу мүмкіндігі туады. Оқу сабағын жүргізуде және оған қажетті әдіс-тәсілдерді іздестіру үстінде мыналарды ескеру қажет:
Біріншіден, бастауыш сынып оқушыларының оқу дағдысының жетілдірудің бір шарты – оқушының дұрыс және мүдірмей оқуын қамтамасыз ету. Олай етпеген жағдайда оқушының мәтінді толық түсінуі мүмкін емес. Мәтінді толық түсіну үшін сабақ үрдісінде оқудың мына түрлерін жүргізуге болады:

- мәтінді толық оқу;
- мәтінді бөлімдерге бөліп оқу;
- мәтінді дайын жоспар бойынша оқу;
- мәтін бойынша жоспар құру;
- абзац бойынша оқу;
- мәтінді жартылай дауыстап оқу;
- мәтінді рольге бөліп оқу;
- мәтінді оқып, мазмұндау;
- мәтінді қысқартып оқу;
- мәтіннің негізгі ойын білдіретін бөлікті тауып оқу
- ертегілерден қиял мен шындықты бейнелейтін үзіндіні түсініп оқу.

Екіншіден, оқу сабағында ойлау қабілетін, қызығушылығын, байқаушылығын, салыстыра білетін қабілетін, ой - өрісін дамыту үшін мына оқу түрлерін пайдалануға болады:

- мәтіннен қатты, ақырын, жылдам, баяу оқылатын сөйлемдерді табу;
- мәтіннен логикалық ықпалы бар сөйлемдерді тауып оқу;
- мәтіннен ереже бойынша сөйлем тауып оқу;
- мәтіннен нақыл сөздерді тауып оқу;
- мәтіннен көтеріңкі көңіл-күйге байланысты сөйлемдерді тауып оқу;
- мәтіннен мағынасы жақын сөздерді тауып оқу;
- мәтіннен автор сөзін алып тастап оқу;

Үшіншіден, оқу сабағында оқушының шығармашылық қиялына әсер ете білу үшін келесі оқу түрлерін қолдануға болады:

- мәтіннен суретке сәйкесті үзіндіні тауып оқу;
- мәтіннен сұрақтарға жауап тауып оқу;
- мәтіннен көркем бейнеленген үзіндіні тауып оқу;
- мәтіннен мақал-мәтелге сәйкес үзінді тауып оқу;
- мәтіннен кейіпкердің жағымды бейнесін суреттейтін үзіндіні тауып оқу;
- мәтіннен жағымсыз кейіпкерді суреттейтін үзіндіні тауып оқу;

Оқу дағдыларын қалыптастыруда оқушыны дұрыс түсініп, шапшаң және мәнерлеп оқуға үйрету керек. Осы талапты іске асыру, яғни жаттықтыру жұмысын жүргізу жолдары мектеп тәжірибесінде әлі де анықталуда. Оқу дағдысының үш түрі дұрыс оқу, түсініп оқу және мәнерлеп оқуды қалыптастыру ғылыми - әдістемелік жолмен анықталып отыр.
Бастауыш сынып оқушыларының оқу дағдыларын жетілдіруде қойылатын талаптың бірі – оқушыны мәнерлер оқуға үйрету.
Мәнерлеп оқу дегеніміз – мәтіндегі сөздің мағынасын бұзбай, дыбысталуы жағынан анық етіп жатық оқу. Мәтінді саналы түрде түсініп оқу мен дұрыс оқу оқи білудің талаптарын қамтыса, мәнерлеп оқуға үйрету қандай мәтінді болса да саналы түрде түсініп оқуға жетелейді. Қандай мәтін болмасын мазмұнын дұрыс ұғып, онда айтылғандарды саналы түсіну үшін және тыңдаушыда жақсы әсер қалдыру үшін оқушының дауыстап оқудағы дауыс ырғағы мен оқу мәнерінің де мәні зор.
Сөзімді қорытындай келе, аталған жаттығулар оқушының оқу жылдамдығын арттырып, оқуға деген дұрыс көзқарасын қалыптастырады. Оқу процесі кезінде зейін қоюды және берілген материалды есте сақтауды дамытады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1.С.Рахметова.Қазақ тілін оқыту методикасы. Алматы:Ана тілі. 2015ж-184б.
2.Ш.Сәтиева.Оқушылардың оқу техникасын дамыту. Ұлағат.-2014№4.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

КОВРОВАЯ ВЫШИВКА

Муса-Ахунова Заира Рахмантуллаевна
Жамбылская область,
город Тараз
Средняя школа имени Валерия Чкалова
Учитель художественного труда

Введение

Творческая активность играет ключевую роль в образовательном процессе, особенно на уроках художественного труда. Ковровая вышивка, как один из видов декоративно-прикладного искусства, которая позволяет создавать объемные, мягкие и фактурные узоры на ткани, развивать у детей воображение, усидчивость, мелкую моторику и художественный вкус. Она сочетает в себе элементы традиционной вышивки и ковроделия, обеспечивая эффектные и долговечные изделия.

В данном докладе мы рассмотрим способы развития творческой активности учащихся через изучение ковровой вышивки, а также её значимость в образовательном процессе.

Цель исследования:

Определить методы и приемы развития творческой активности учащихся на уроках художественного труда с использованием техники ковровой вышивки.

Задачи исследования:

Изучить педагогические подходы к развитию творческой активности на уроках художественного труда.

Рассмотреть особенности ковровой вышивки как техники декоративно-прикладного искусства.

Разработать методические рекомендации по использованию ковровой вышивки в образовательном процессе.

Проанализировать влияние ковровой вышивки на развитие мелкой моторики, художественного мышления и воображения учащихся.

Определить практическое применение ковровой вышивки в детском творчестве.

1. Значение творческой активности в обучении

Творческая активность учащихся выражается в их способности к самостоятельному поиску решений, созданию оригинальных работ и экспериментированию с материалами и техниками.

Развитие творческих способностей на уроках художественного труда помогает:

- Формировать художественное мышление.
- Развивать фантазию и воображение.
- Улучшать координацию движений и мелкую моторику.
- Повышать уверенность в своих силах.

Ковровая вышивка является отличным способом раскрыть творческий потенциал детей, так как процесс создания изделия включает элементы проектной деятельности, экспериментирования и самовыражения.

2. Методические аспекты организации урока по ковровой вышивке

Для того чтобы уроки были продуктивными и способствовали развитию творческой активности, важно учитывать несколько методических аспектов:

2.1 Мотивация учащихся

На начальном этапе важно заинтересовать детей. Это можно сделать с помощью:

- Демонстрации готовых работ.
- Истории о происхождении ковровой вышивки.
- Обсуждения возможных вариантов использования вышитых изделий (панно, подушки, сумки).

2.2 Выбор техники выполнения

На уроках художественного труда можно предложить ученикам несколько техник ковровой вышивки:

- Петельная техника (Punch Needle) – удобна для создания объемных картин.
- Узелковая вышивка – требует терпения, но даёт эффектный результат.
- Аппликация с элементами вышивки – подходит для комбинированных работ.

2.3 Практическая часть

Основной этап урока – создание собственного изделия. Чтобы активизировать творческий процесс, можно предложить детям:

• Работать в группах, создавая коллективную картину.
• Разрабатывать собственные эскизы рисунков.
• Использовать разные виды нитей и текстур.

2.4 Анализ и обсуждение работ
В конце урока важно подвести итоги:
• Провести мини-выставку работ.
• Обсудить, какие приёмы и материалы использовались.
• Поощрять креативность и индивидуальность каждого ученика.

3. Практическое применение ковровой вышивки в детском творчестве
Развитие творческой активности на уроках художественного труда способствует не только освоению техники ковровой вышивки, но и формированию полезных навыков:
• Развитие моторики – работа с нитями и иглой улучшает координацию движений.
• Художественное самовыражение – дети учатся передавать эмоции и идеи через текстильные работы.
• Проектное мышление – создание изделия требует продумывания всех этапов работы.
Примеры детских работ в ковровой вышивке:
• Мини-коврики с изображением животных.
• Декоративные подушки с объемными узорами.
• Панно и картины в смешанной технике.

Заключение
Ковровая вышивка – это не только традиционное ремесло, но и увлекательный процесс, который способствует развитию творческих способностей у детей. Интеграция этой техники в уроки художественного труда помогает школьникам раскрывать свой потенциал, учит их терпению, внимательности и художественному вкусу.
Использование современных методов преподавания и акцент на самостоятельное творчество делает процесс обучения более интересным и результативным.

Список литературы

1. Богуславская З. М., Теплов Б. М. Развитие творческих способностей у детей. – М.: Просвещение, 2021.
2. Бутенко И. П. Художественный труд в школе: Методика и технологии обучения. – СПб.: Питер, 2020.
3. Сидорова А. В. Современные техники вышивки. – М.: Ручная работа, 2023.
4. Круглова Л. Н. Текстильное искусство и декоративно-прикладное творчество. – Казань: Академия, 2019.
5. Плотникова Е. В. Методы активизации творческой деятельности школьников. – Екатеринбург: Урал-пресс, 2022.
6. Шевченко Т. П. Ковровая вышивка: Традиции и современность. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2018.
7. Интернет-ресурсы:
• *Вышивка Punch Needle: техника и мастер-классы – www.punchneedle.ru*
• *Современные методы преподавания художественного труда – www.arteducation.ru*
• *Форумы и блоги по декоративно-прикладному искусству.*

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

Мутигулина Нургуль Сагинтаевна
учитель русского языка и литературы
Хромтауской средней школы №3 Актюбинской области

В своей работе каждый педагог сталкивается с тем, что некоторые учащиеся не усваивают материал программы. Трудно определить причины отставания, но такая ситуация складывается под влиянием внешних и внутренних факторов. Внешние факторы связаны с особенностями среды и условиями организации деятельности ребёнка, а внутренние обусловлены психологическим и эмоциональным складом ребёнка.

Как же заинтересовать учащихся на уроках русского языка и литературы? Важно найти способ, который помог бы научить ребят мыслить, делать правильные выводы и обобщения, применять знания на практике. Формирование потребности каждого ученика получить прочные знания развивает определённые мыслительные операции, логическое и аналитическое мышление, повышает результативность обучения, сохраняет интерес к предмету.

Каждый творчески работающий учитель задумывается над вопросами: «Как сделать урок интересным, ярким? Как увлечь ребят своим предметом? Как создать на уроке ситуацию успеха для каждого ученика?» Ведь новое отношение к жизни предъявляют и новые требования к школе.

Сегодня основная цель обучения - накопление учеником определённой суммы знаний, умений, навыков, подготовка школьника как самостоятельного субъекта образовательной деятельности. В основе современного образования лежит активность ученика, направляемая учителем. Именно этой цели - воспитанию творческой, активной личности, умеющей учиться, совершенствоваться самостоятельно, и подчиняются основные задачи современного образования.

Современные образовательные технологии позволяют учителю:
- отработать глубину и прочность знаний, закрепить умения и навыки в различных областях деятельности;
- развивать технологическое мышление, умения самостоятельно планировать учебную и самообразовательную деятельность;
- воспитывать привычки чёткого следования требованиям технологической дисциплины в организации учебных занятий;
- добиваться высоких результатов обученности учащихся.

«УЧИТЬ детей УЧИТЬСЯ». Новые образовательные технологии и их отдельные элементы, которые я использую на уроках русского языка и литературы помогают мне в решении данной задачи.

Главная задача учителя русского языка и литературы – не только дать определённую сумму знаний, но также и показать практическую ценность знаний в дальнейшей жизни. Покидая школу, дети должны уметь грамотно говорить, обладать ораторскими навыками, уметь активно владеть богатством устной и письменной речи, мыслить, иметь желание к дальнейшему развитию собственных творческих способностей.

Моя педагогическая задача – пробудить интерес детей к учебной деятельности, добиться проявления учащимися активности в изучении как программного, так и дополнительного материала.

Применение современных образовательных технологий позволяет повысить интерес учащихся к учебной деятельности, предусматривает разные формы подачи и усвоения программного материала, заключает в себе большой образовательный, развивающий и воспитательный потенциал. Практическая значимость данной проблемы заключается в том, что использование новых технологий отвечает современным требованиям, стоящим перед школой при подготовке конкурентоспособных граждан. Современным образовательным технологиям должны быть присущи определённые характеристики:
- гуманность: технологии должны улучшать качество образования;
- эффективность: технологии должны давать положительные результаты;
- наукоёмкость: технологии должны иметь серьёзное научное обоснование;
- универсальность: технологии должны иметь широкое применение, например, одна и та же технология должна быть пригодна для разных ступеней обучения, а также для обучения детей с разным уровнем развития;
- интегрированность: технологии должны быть взаимосвязаны и взаимообусловлены и дополнять друг друга.

Использование новых технологий в учебном процессе - актуальная проблема современного

школьного образования. Необходимо, чтобы каждый учитель мог провести занятие с использованием информационно-коммуникационных технологий.

На своих уроках я применяю современные технологии.

Современный урок ценен получаемой на нём информацией, обучением в ходе его приёмам работы с информацией: добывания, систематизации, обмена, эстетического оформления результатов. Компьютер - средство самоконтроля, тренажёр знаний, презентаций результатов собственной деятельности.

На своих уроках я применяю компьютер в различных режимах:

- использование готовых программных продуктов;
- работа с программами MS Office (Word, PowerPoint);
- работа с Интернет-ресурсами;
- компьютерные тесты, предназначенные для контроля усвоения знаний учащихся;
- создание слайдов с текстовым изображением;
- компьютерная демонстрация мультимедийного урока или отдельной его части;
- презентации учебного материала, разработанного учениками для уроков;
- электронные энциклопедии;
- самостоятельная работа учащихся.

Чтобы ученикам было интересно учиться, я активно использую в своей педагогической деятельности ИКТ как возможность проводить уроки на новом современном уровне.

Проблемно-поисковое обучение формирует развитую творческую личность, способную логически мыслить, самостоятельно находить решения в различных проблемных ситуациях, систематизировать и накапливать знания, делать самоанализ, а также содействует развитию у учащихся критического мышления.

Я активно использует технологию проблемного обучения на этапе актуализации знаний и фиксации затруднений в деятельности, при постановке учебной задачи, а также при построении проекта выхода из затруднения и рефлексии деятельности.

Проблемные вопросы, поставленные перед учащимися, побуждают их к действию, обучают умению самостоятельно решать проблемы, намечать план поиска решения, приучает детей к анализу, креативному взгляду на вопросы.

На уроках я активно использую тестовые задания при организации самостоятельной работы учащихся в режиме самоконтроля, при повторении учебного материала, для проведения промежуточного контроля, для проведения зачётных и итоговых контрольных работ, а также для осуществления систематического индивидуального и группового контроля знаний, полученных на уроках, использую три формы работы с тестами: коллективную, групповую, индивидуальную. В тестах применяю разнообразные виды заданий: задания с выбором односложного ответа «да» и «нет» или с выбором одного из четырёх предложенных вариантов, с кратким ответом в виде одного-двух слов, задания со свободным развёрнутым ответом.

Проектная деятельность позволяет наиболее полно раскрыть и развить творческий потенциал личности ребёнка в процессе обучения.

На уроках стараюсь так организовывать познавательную деятельность учащихся, чтобы у них появлялась возможность самим открывать новые знания. В результате проектной деятельности учащиеся становятся активными участниками образовательного процесса, продукт их творческой деятельности может иметь научную значимость и являться предметом инноваций. Дети сами открывают новые для них факты.

Данная технология делает учебный процесс более полным, интересным, насыщенным и ориентирует учащихся на самостоятельную работу: индивидуальную, парную, групповую, которую учащиеся выполняют в течение определённого отрезка времени. Этот метод органично сочетается с методом обучения в сотрудничестве, проблемным и исследовательским методом обучения.

Технология интеграции в образовании развивает активность, гибкость мышления и потенциал самих учащихся, побуждает к активному познанию окружающей действительности, к осмыслению и нахождению причинно-следственных связей, к развитию логики, коммуникативных способностей.

На уроках русского языка в качестве дидактического материала предлагаю фрагменты текстов художественных произведений различных авторов, а на уроках литературы осуществляю связь с уроками русского языка и истории. На своих уроках использую музыкальные произведения, записи мастеров слова на дисках, фрагменты экранизации, репродукции картин, провожу видеоэкскурсии.

Использование данной технологии расширяет кругозор обучающихся, повышает их интерес к предметам, формирует желание учащихся пополнить багаж знаний за пределами материала учебника.

Игровая технология обладает огромными возможностями. Игровая форма занятий создаётся при помощи игровых приёмов и ситуаций, которые выступают как средство побуждения, стимулирования учащихся к учебной деятельности. В процессе игры у учащихся вырабатывается привычка сосредотачиваться, мыслить самостоятельно, развиваются внимание, стремление к знаниям.

Включение в урок дидактических игр и игровых моментов делает процесс обучения интересным и занимательным, создаёт у учащихся бодрое рабочее настроение и предотвращает преодоление трудностей в усвоении учебного материала.

Урок – основная форма организации учебной деятельности школьников, а потому считаю важным обратиться к основным требованиям к уроку с позиций здоровьесбережения.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ҚАБІЛЕТТЕРІН ДАМЫТУ ЖОЛДАРЫ

Мұхамедханова Меруерт Қайрашқызы
Астана қаласы Сарыарқа ауданы
Шәкәрім атындағы
№56 мектеп-лицейінің бастауыш сынып мұғалімі

Кіріспе

Бастауыш сынып оқушыларының шығармашылық қабілеттерін дамыту мәселесі оқу процесінің негізі болып табылады, уақыт өте келе өзектілігін жоғалтпайтын, үнемі мұқият болуды және одан әрі дамуды қажет ететін педагогикалық дағды болып табылады. Бүгінгі таңда қоғамда бастамашыл, шығармашыл, өзекті әлеуметтік – экономикалық, мәдени міндеттерді шешуге жаңа тәсілдер табуға дайын, жаңа демократиялық қоғамда өмір сүруге және осы қоғамға пайдалы болуға қабілетті адамдарға деген қажеттілік өткір сезіледі. Ондай адамдарды даярлау бастауыш сыныптан бастау алатындығы сөзсіз. Осыған байланысты жеке тұлғаның шығармашылық қабілеттерін дамыту мәселесі бүгінгі таңда ерекше өзекті болып отыр. Шығармашыл тұлғалар әр уақытта өркениеттің дамуын анықтап, жаңашылдығымен, дәстүрлі еместігімен ерекшеленетін материалдық және рухани құндылықтарды жасап, адамдарға қарапайым болып көрінетін құбылыстардағы әдеттен тыс нәрсені көруге көмектесті.

Мақсаты:

Шығармашылық тапсырмалар оқушыларға сапалы білім берумен қатар, олардың шығармашылық қабілетін, ақыл-ой белсенділігін дамытады. Осыған орай озық тәжрибе, жаңа технологиялардың тиімді әдістерін таңдап алып оларды үйлесімді, тиімді және шығармашылықпен қолдану ұсынылады.

Міндеттері:

- баламалы білім беру бағдарламаларында, қазіргі мектепте болып жатқан инновациялық процестерде көрініс табу;
- шығармашылық қабілеттер шығармашылық сипаттағы іс – шаралар барысында даму;
- стандартты емес жағдайларда шешім табуға және таң қалдыруға мәжбүр ету:

Сондықтан бүгінгі таңда педагогика ғылымы мен практикасында оқытудың жаңа, стандартты емес формаларын, әдістерін қарқынды іздеу жүріп жатыр. Бүгінгі бастауыш сыныптарда оқу әрекетінде белсенді ойлап, шапшаң, қырағылықпен көре білетін епті, білгір оқушы қажет. Сондықтан сабақтарда оқушылар үнемі білімдік жаттығулар, типтес есептер шығарумен айналысады. Яғни, мұндай жағдайда тиімді деуге болмайды. Балаға елеусіз болса да өз күшімен, өз ойымен, қиындықты жеңе отырып, жылдам шешім шығаруға көмектесу басты міндет. Ол үшін сабақтарда түрлі әдіс–тәсілдер мен технологияларды, қызықты ойын – есептер және логикалық тапсырмаларды қоладанудың маңызы зор. Қызықты есептер мен логикалық тапсырмаларды шығару оқушылардың математикаға деген ынтасын арттырады. Математика пәніне және оны қолдану саласына деген белсенділік қызығушылығын оятады, шығармашылық тапсырмаларды терең игеруіне және өз білімін тереңдетуге әсер етеді, оқушылардың қабілетінің мейлінше кемелдене түсуіне мүмкіндік береді.

Қоғамдағы әлеуметтік-экономикалық өзгерістер нәтижесінде мектеп оқушыларына білім беру бұрын қалыптасқан жүйеден әлдеқайда жоғары талаптар қояды. Бұл талапты жүзеге асыру үшін мұғалім қызметі арта түседі Білім сапасын заман талабына сай көтеру үшін оқытудың жаңа технологиясын күнделікті сабақ жоспарына енгізген, үнемі ізденуден жалықпайтын жаңа әдісті тиімді қолдана білуді меңгерген ұстаз ғана нәтижелі табысқа жете алады. Қазіргі көзқарастар бойынша мұғалім оқушыны оқытпауы керек, оқушы өзі оқуы тиіс. Ал мұғалім оқушының ақыл-ойының дамуын ұйымдастырушы, балаға бағыт-бағдар беріп, басшылық жасауы тиіс. Сонда ғана білім сапасын жоғарылатып, қоғамға лайықты азамат тұлғасын тәрбиелеп шығарамыз. Жаңа технологияны меңгеру мұғалімнің интеллектуальді, кәсіптік, адамгершілік, рухани-азаматтық және де басқа көптеген адами қабілетінің қалыптасуына әсерін тигізеді, өзін-өзі дамытып, оқу-тәрбие үлгісін тиімді ұйымдастыруына көмектеседі. Бүгінгі болашағымыз өркениетті елдердің жоғары технологиясын меңгеріп, дүниежүзілік білім кеңістігіне шығуға мақсаты бар. Ол үшін бүгінгі таңда білім беру саласында оқытудың озық технологияларын меңгермейінше сауатты, жан-жақты маман болу мүмкін емес.

Бастауыш сынып жастағы оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға ықпал ететін сабақтың дәстүрлі емес түрлері, проблемалық оқыту әдістері, сыныптан тыс жұмыстардағы ұжымдық шығармашылық іс – әрекеттер кеңінен таралуда.

Шығармашылық қабілеттерді қалыптастырудың шарттары:
а) оқудың жағымды мотивтері;
ә) оқушылардың қызығушылығы;
б) шығармашылық белсенділік;
в) ұжымдағы оң микроклимат;
г) күшті эмоциялар.

Шығармашылық оқытуда оқушылардың өнімді іс – әрекетін ұйымдастыру басты мақсат екенін ұмытпау керек. Сондықтан, әр уақытта оқытудың әдістерін немесе формаларын таңдай отырып, өзіңізге сұрақ қойыңыз: оқушылар сабақта нақты қандай білім өнімін жасайды? Бұл өнім зерттелетін тақырыпқа қатысты болуы, оқушылар үшін өзекті және олардың жеке мүмкіндіктері мен қызығушылықтарымен сәйкес болуы керек. Мектеп оқушыларының оқу әрекетінің түрлері: оқу, есте сақтау, тыңдау, жоспар құру, әңгімелеу, шолу жасау, иллюстрацияларды қарау. Бұл әдеби таным логикасының алғашқы қадамы болып табылады. Эвристикалық әдіс танымдық әрекет логикасының келесі сатысымен байланысты. Мәтінді тереңірек талдау әдебиеттану ғылымының элементтерін зерттеумен еріксіз байланысты. Оқытылатын материалдың мазмұны кеңейіп, мәселелердің шешімін іздеу жұмыстары жүргізіледі. Бұл әдіс көбінесе эвристикалық әңгімеде жүзеге асырылады.

баланы бастауыш сыныптардан бастап шығармашылық ойлауға, қалыптан тыс шешімдер қабылдай алуға, практикалық әрекеттерге дайын болуға әкелудің жолдарын көрсету керек. Әр жаңа ұрпақ өзіне дейінгі ұрпақтың қол жеткен жетістіктерін меңгеріп қана қоймай, өз іс-әрекетінде сол жетістіктерді жаңа жағдайға бейімдей, жетілдіре отырып, барлық салада таңғажайып табыстарға қол жеткізеді. «Адам баласы ұшқыр ой, көп ақыл, өткір сезім қайратының арқасында ғылым, білім, өнер тауып, өзгеден үстем дүние жүзінің қожасы болып отыр» — деп, Ж.Аймауытов айтқандай баланың қиялын дамытып, ойын ілгері жетелеуде оқушылардың шығармашылық қабілетін дамыту жолдарын көрсетуде мұғалім басты тұлға болса, оқушылар ізденеді, білімнің биік шыңынан көрінеді.

- Шығармашылыққа ой-қабілеттерін қалыптастыру:
- Оқушылардың қызығушылық деңгейін кеңейту;
- Шығармашылық қиялын дамыту;
- Танымдық қабілеттерін дамыту;
- Эстетикалық қарым-қатынасын дамыту;
- Еңбек сүйгіштікке тәрбиелеу,
- Ізденушілікке тәрбиелеу;
- Өзін – өзі тани білу және таныта білуге ынталандыру;
- Жақсы көңіл күй тудыру үшін назарды бір нәрсеге бағыттау;
- Үнемі шығармашылық жаттығулар,тапсырмалар беру;
- Шығармашылық бағытты жүйелі, сапалы түрде қалыптастыру;

Қорытынды

Шығармашылық — өмір шындығында өзін тануға ұмтылуы, ізденуі, зерттеуі, яғни өзіне сенетін, бойында ұлттық патриоттық, танымдық қасиеттері дамыған тұлға қалыптастыру.

Өйткені шығармашылық қана қандай түрде, қандай деңгейде болмасын адамға өмірдің мәнін түсінуге, бақытын сезінуге мүмкіндік әпереді. Мұндай күрделі мәселені шешуде үздіксіз білім беру ісінің алғашқы сатылары болып саналатын бастауыш мектептің орны ерекше. Біздің ойымызша, бүгінгі бастауыш сынып оқушыларының кез келгені шығармашылық тапсырмалар шешуді табыспен меңгере алады. Тек ол жұмысқа дұрыс басшылық, шебер ұйымдастырушылық қажет. Осыған орай, ғалымдар жүргізілген тәжірибе барысында, барлық пәндердегі білім мазмұнында оқушының шығармашылық қабілеттерінің дамуы басты нысана болып алынуымен байланысты, оқулықтарда берілген тапсырмалардан басқа өздігінен бақылау жүргізу, қарапайым тәжірибе, эксперимент қою, мәтінмен, сызбамен, суретпен, диаграммамен жұмыс істеу, жекеден жалпыны шығару, жалпыны жекелей қолдану т.б. сияқты оқушыны іскерлікке, дербестікке баулитын, ойлау қабілетіне түрткі болып, шығармашылыққа жетелейтін, өздігінен ізденіске салатын, айналадағы дүниемен қарым-қатынысқа түсіретін, «жаңалық ашып», оның нәтижесінің «қызығына» бөлейтін әдіс-тәсілдер мен мазмұндық ойындар, қызықты тапсырмалар тұрақты жүргізіліп отырылуы тұлғаның қабілетін дамытып, белгілі бір нәтижеге жеткізетіні анықталуда. Қазіргі таңда шығармашылық тапсырмаларды әр сабақта өтілетіндей ұйымдастыру қажет.

Пайдаланылған Әдебиеттер

1. ӘбілқасымоваА.Е., Төлеубаева С.Қ, Бастауыш сыныптарда шығармашылық ойындарды пайдалану
2.С.Омарханов, А.Әуелбекова Оқушылардың шығармашылық танымдық әректтерін дамытуда қызықты есептерді пайдалану 2014ж.
3.Наурызбайқызы Ә.,Әубәкірқызы Қ.,Мұқамбетқызы С. Математикадан дидактикалық материалдар мен ойындар және қызықты тапсырмалар 2018ж.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРЕПОДАВАНИИ АРХИТЕКТУРЫ И ДИЗАЙНА

Мырзабек Салтанат Қайратқызы
Преподаватель архитектуры и дизайна
Актюбинский строительно-монтажный колледж

Современное преподавание архитектуры и дизайна невозможно представить без цифровых технологий. Информационные технологии (ИТ) открывают новые возможности для проектирования, моделирования и представления архитектурных решений. Использование цифровых инструментов позволяет повысить качество обучения, сделать его более интерактивным и наглядным. По мнению исследователей (Беспалько, 2021; Семёнов, 2023), цифровые технологии в архитектурном образовании способствуют развитию креативного мышления, навыков 3D-моделирования и работы с графическими редакторами. Архитекторы и дизайнеры активно используют программное обеспечение, такое как AutoCAD, Revit, SketchUp, Rhino, Blender, 3ds Max, Adobe Photoshop и Illustrator, что требует освоения этих инструментов уже в учебном процессе.

Актуальность темы: Преподавание архитектуры и дизайна требует визуализации концепций, проектирования сложных форм и создания фотореалистичных изображений. Традиционные методы черчения и ручного макетирования постепенно дополняются и заменяются цифровыми технологиями.

Основные причины внедрения ИТ в архитектурное образование:

- Развитие цифрового проектирования – современные архитекторы используют BIM-моделирование, 3D-визуализацию и параметрический дизайн.
- Скорость и точность работы – программные инструменты позволяют ускорить процесс проектирования и минимизировать ошибки.
- Интерактивные формы обучения – виртуальные лаборатории, онлайн-курсы и симуляции позволяют студентам работать с реальными проектами.
- Глобальные тенденции – цифровые компетенции становятся обязательными для успешной карьеры в архитектуре и дизайне.

Цель доклада: проанализировать успешные педагогические практики применения ИТ в преподавании архитектуры и дизайна, выявить их влияние на учебный процесс и рассмотреть возникающие трудности.

Задачи:

1. Изучить современные цифровые инструменты, применяемые в архитектурном и дизайнерском образовании;
2. Рассмотреть примеры успешного внедрения ИТ в учебный процесс;
3. Оценить влияние ИТ на творческое развитие студентов;
4. Определить основные вызовы и предложить рекомендации по их преодолению.

1. Методы и технологии, используемые в преподавании архитектуры и дизайна

В своей педагогической практике я активно использую цифровые технологии, которые позволяют студентам разрабатывать проекты с учетом актуальных тенденций в дизайне и архитектуре.

Применяемые методы и инструменты:

САПР (CAD) и BIM-моделирование – AutoCAD, Revit, ArchiCAD, которые помогают студентам изучать основы проектирования и черчения.

3D-моделирование и визуализация – SketchUp, Rhino, 3ds Max, Blender используются для создания объемных моделей и рендеринга.

Графический дизайн и презентация проектов – Adobe Photoshop, Illustrator, InDesign применяются для подготовки визуального контента.

VR/AR-технологии – позволяют студентам погружаться в виртуальные пространства, тестировать свои проекты в реалистичной среде.

Интерактивные платформы и онлайн-курсы – Coursera, Udemy, Skillshare помогают студентам осваивать новые навыки в свободное время.

2. Личный опыт и примеры успешных практик

Пример 1. Интерактивное обучение с использованием SketchUp

Суть метода: студенты изучают основы 3D-моделирования через
создание простых архитектурных форм в SketchUp.

Результат: новички осваивают базовые принципы проектирования за короткий срок.

Пример: при изучении темы «Основы архитектурного моделирования» студенты разрабатывали собственные концептуальные здания в SketchUp, экспериментируя с формами и пропорциями.

Пример 2. Виртуальная реальность в архитектуре (VR)

Суть метода: использование VR-туров по

историческим объектам и современных инструментов, таких как Twinmotion и Enscape, для визуализации архитектурных проектов.

Результат: студенты лучше понимают объемно-пространственные решения, изучают эргономику и пропорции зданий.

Пример: на занятиях по урбанистике студенты могли виртуально "побывать" в архитектурных ансамблях Парижа, Рима и Нью-Йорка, анализируя их структуру.

Пример 3. Проектное обучение и работа с Revit

Суть метода: студенты работают над реальными проектами с
использованием BIM-моделирования.

Результат: развивается профессиональное мышление, навыки работы с
многослойными проектами.

Пример: студентам было предложено разработать проект «Энергоэффективный жилой комплекс» с расчетом освещенности, вентиляции и расхода материалов в Revit.

3. Анализ эффективности и результаты работы

Применение цифровых технологий позволило достичь следующих результатов:

Рост успеваемости: 80% студентов отмечают, что цифровые инструменты помогают лучше понять предмет.

Повышение мотивации: благодаря VR и интерактивным курсам интерес
к обучению увеличился.

Приближение к реальной практике: выпускники готовы к работе с
профессиональными программами.

4. Проблемы и пути их решения

Основные трудности:

1. Высокие требования к оборудованию – не все студенты имеют мощные ПК для работы с 3D-графикой

Решение: организация компьютерных классов с мощными рабочими станциями.

2. Необходимость обучения преподавателей новым технологиям.

Решение: регулярные курсы повышения квалификации.

3.Сложность освоения сложных программ в короткие сроки.

Решение: постепенное введение программ с упором на практическое
применение.

Заключение

Применение информационных технологий в преподавании архитектуры и дизайна открывает новые возможности для студентов и преподавателей. Внедрение BIM, VR, 3D-моделирования и цифрового проектирования позволяет студентам быть готовыми к современным требованиям профессии.

Использование визуальных материалов в преподавании архитектуры и дизайна значительно повышает качество обучения. Графики, схемы, презентации и 3D-модели помогают студентам лучше понимать сложные концепции, а также развивать навыки работы с профессиональным ПО.

Рекомендации для педагогов:

- Использовать комбинацию традиционных и цифровых методов преподавания.
- Внедрять интерактивные технологии для вовлечения студентов.
- Развивать цифровые компетенции у преподавателей и студентов.
- Создавать практико-ориентированные проекты, приближенные к реальной профессиональной среде.

Таким образом, успешное применение цифровых технологий в образовании требует комплексного подхода, постоянного обучения и адаптации к новым инструментам.

Список использованных источников

1. Беспалько В. П. Педагогические технологии в современном
образовании. – М.: Академия, 2021.
2. Семёнов А. Л. Цифровая трансформация архитектурного
образования. – СПб.: Питер, 2023.
3. Розина Н. А. Информационные технологии в дизайне и архитектуре
// Педагогика и технологии, 2022.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

ҚИМЫЛ-ҚОЗҒАЛЫС ОЙЫНДАРЫНЫҢ ҰЛТТЫҚ ОЙЫНДАРМЕН САБАҚТАСТЫҒЫ

Нұғұметжан Нұрғали
Ақтөбе қаласы «Smart-bilim»
жалпы білім беретін
мектеп-гимназиясының дене
шынықтыру пәнінің мұғалімі

Қимыл-қозғалыс ойындары балалардың игеріп үлгерген қимыл дағдыларын жетілдіру және дене қабілетін қалыптастыру әдісі ретінде қызмет етеді.
Ойын процесінде бала өзінің назарын қимылды орындау әдісіне емес мақсатқа жетуге аударады. Ол ойын шартына бейімделіп, ептілік көрсетіп және сол арқылы қимылды жетілдіріп, мақсаттылықпен әсер етеді. Мысалы «Өрт сөндірушілер» ойыны балалар жүгіру, еңбектеу, өрмелеу жаттығуларын игерген кезде өткізіледі.
П.Ф.Лесгафттың пікірі: «Ойындарда жүйелі түрде жүргізілген сабақ кезінде игерілгендердің бәрі қолданылады, сондықтан мұнда жұмсалатын қимылдар мен әдістердің бәрі ойынға қатысатындардың күші мен икеміне толық сай келуі және мүмкіндігінше өте дәлдікпен және ептілікпен жасалуы тиіс».
Қозғағыш іс-әрекет қимыл қозғалыс ойындары белгілі бір ерекшелікке ие: ол баладан белгіні тез сезінуді және күтпеген жерден ойын жағдайын өзгертуді талап етеді.
Ойын кезінде пайда болатын әр түрлі жағдаяттар қимыл мен әрекеттің сипатын, қимыл бағытының тез өзгеруімен бұлшық ет ширығуының дәрежесін өзгерту қажеттігін туғызады. Мысалы «Соқыр теке» ойынында әрбір бала жетекшінің әрекетін назар аудара бақылауы керек. Ойындағы кейіпкер жақындаған кезде балалар жан- жаққа тез қашып кетеді. Өзінің қауіпсіз жағдайда екенін сезген соң қимыл қарқынын бәсеңдетеді,тежейді, тоқтайды. Кейіпкер тағы да жақындаған кезде ол қимылын тағыда тездетеді.
Әрбір қимыл қозғалыс ойынында дерлік балалардың ойын әрекеттері мен қимылдарын өзгертуге берілетін белгілер болады. Мысалы «Ынтымақты, бағыт пен қимыл сипатын өзгертуді білдіретін балалардың тез сезінуін,қабылдауын туғызады: бытыраңқы жеңіл жүгіріс бұрын белгіленген орындарға,бірінің артынан бірі тізбекті сапқа тез қосылу үшін мақсатты тура бағытта жүгірумен өзгереді. Осындай ширақ қимыл әрекеті еліктіру және тежеу процестерін жетілдіре және теңестіре отырып,баланың нерв жүйесін шынықытырады.
Қимыл қозғалыс ойынында бала назар аудару және бұлшық еттің ширығу дәрежесін реттеуді үйренеді: ойынның қалыптасқан жағдайға байланысты ол қимылды тынығумен кезектестіре алады. Бұл бақылағыштыққа, тапқырлыққа тәрбиелеуге, қоршаған ортадағы жағдайдың өзгеруіне қарап, бағдар белгілеу болып табылады. Қалыптасқан жағдайдан жол тауып шығу,тез шешім қабылдап,оны жүзеге асыру, батылдық, ептілік, белсенділік, мақсатқа жетудің өзіндік әдісін таңдау қабілетін қалыптастыруға көмектеседі.
Қимыл-қозғалыс ойындары өзінің бастауын халықтық педагогиканың тұңғиығынан алады. Сәби жасынан бала өзінің алғашқы жасаған қимылдарымен байланысты айшықты әсем халықтық ойыншықтармен ойнап, әзілдерді, күлдіргілерді естіп, қызық ойындарға кенеліп тәрбиеленіп келеді.
Неғұрлым ересек балалардың өміріне балалар үшін қызғылықты ойын бастауларды, жеңіл өлеңдерді, санамақтарды қамтитын әр түрлі қимылдар жасалатын халық ойындары орын алды. Бұлардың бәрі күні бүгінге дейін өзінің ғажап көркемдігі, тәрбиелік мәнін сақтап келеді және бағалы, қайталанбас ойын фольклорын құрайды.
Халық педагогикасының адам, отбасы, өскелең жас ұрпақты тәрбиелеу туралы арман-мақсаттарын, орныққан пікірлерін, ұсыныстарын қамтып көрсететін педагогикалық идеялар мен салт-дәстүрлері өткен мен қазіргі кездегі байланысты көрсетеді. Ол тарихи даму барысындағы әлеуметтік мәні бар ақпаратта білім, біліктілік т.б. жинақталып, ұрпақтан ұрпаққа беріліп отырады.
Ең алдымен, халық педагогикасы өскелең ұрпақтың еңбек пен өмір сүру бейнесінің негізі болып, оларды келешектегі қызметіне дайындайды. Біздің халықтық педагогикада еңбек тәрбиесі өте ертеден бастау алады. Ертеден келе жатқан еңбек тәрбиесінің әдіс-тәсілдер құралы, сөз жоқ, еңбек болып табылады. Еңбек адамның қалыптасуы мен тәрбиеленуінде бір ұрпақтан екінші ұрпаққа өмірлік тәжірибе береді және халықтың даму барысында шешуші рөл атқарады. Еңбек ету кезінде адамның дене, ақыл-ой, эстетикалық дамуы мен еңбек тәрбиесі қатар жүреді. Халықтық педагогиканың ең бір көне тиімді құралдарының біріне ойын жатады. Ойын арқылы бала қоршаған ортаны өз

бетінше зерделейді.

Сөйтіп, өзінің өмірден байқағандарын іске асырып, қоршаған адамдардың іс-әрекетіне еліктейді. Соның нәтижесінде өзі көрген жағдайларды отбасылық тұрмыс пен қызмет түрлерін жаңғыртады. Мәселен, қазақтың ұлттық ойындары: «Арқан тартыс», «Орамал тастамақ»,«Бәйге», «Аударыспақ», «Көкпар», «Алтын сақа», «Хан талапай», «Қыз қуу», «Тоғызқұмалақ», «Қамшы тастау», «Сақина салу», «Тауық күрес», «Хан талапай», «Күн мен түн» т.б.балалардың еңбекке деген қарым-қатынасы мен қабілеттерін арттырады.

Ойын дегеніміз – адамның ақыл-ойын дамытатын, қызықтыра отырып ойдан-ойға жетелейтін, тынысы кең, алысқа меңзейтін, қиял мен қанат бітіретін ғажайып нәрсе. Оқу процесінде ұлттық ойын элементтерін пайдалану оқу қызметінің тақырыбы мен мазмұнына сай алынады. Сонда ғана оның танымдық, тәрбиелік маңызы арта түседі. Балаларды әсіресе, «Сиқырлы қоржын», «Көкпар», «Асық» т.б. секілді ұлттық ойындарға қатыстыру өте тиімді екеніне көз жеткізу қиын емес. Бұл ойындарды жаңа материалды бекіту немесе қайталау кезінде қолдану керек. Бала ойынның үстінде не соңында өзінің қатысу белсенділігіне қарай түрлі баға алуы мүмкін.

Қазақтың белгілі ғалым ағартушылары А.Құнанбаев, Ш.Уәлиханов, Ы.Алтынсарин халық ойындарының балаларға білім берудегі тәрбиелік мәнін жоғары бағалап, өткен ұрпақтың дәстүрі мен атын құрметтеп, адамдардың ойы мен іс-әрекетін танып түсінуде жастардың эстетикалық, адамгершілік ой талабының өсуіне оның атқаратын қызметін жоғары бағаласа, М.Жұмабаев ойындарды халық мәдениетінің бастау алар қайнар көзі, ойлау қабілетінің өсу қажеттілігі, тілдің, дене шынықтыру тәрбиесінің негізгі элементі деп тұжырымдайды. Ұлттық ойындар халық тәрбиесінің дәстүрлі табиғатының жалғасы. Ежелден дәстүрлі ойындарда халықтың өмір сүру әдісі, тұрмыс-тіршілік еңбегі, ұлттық дәстүрлері, батырлық-батылдық туралы түсінігі, адалдыққа, күштілікке ұмтылуы, шыдамдылық, т.б. құндылықтарға мән берілуі – халық данышпандығының белгісі.

Ғасыр өткен сайын, халқымыздың зиялылары Ж. Аймауытов, А.Байтұрсынов, М.Жұмабаев, М.Дулатов, С.Торайғыров, т.б ұрпақ тәрбиесін жас кезінен бастауды көздеген және ұрпақ тәрбиесі туралы ойлар өз жалғасын тауып, психолог-педагогтардың ғылыми еңбектерінде айрықша орын алып келеді. Балалардың дене күші мен рухани күшін бірдей жетілдіріп, дамытуға аса мән берген. Олар баланы жас кезінен бастап, туған халқының әдет-ғұрпы, салт-дәстүрі, мәдениеті, ана тілі арқылы тәрбиелеу керектігін өз еңбектерінде айқын көрсетті. Бабаларымыздың асыл қазыналарына деген көзқарасын құрметтеуге сөз әсемдігін сезінуге үйретеді. Батылдыққа, өжеттікке тәрбиелейді. Ендеше еңбекке баулу сабағын ұлттық ойындар арқылы сабақтасытырып түсіндіру пән тақырыптарын тез, жылдам меңгеруге ықпал етеді. Баланың сөздік қорын байыта түседі. Халқымыздың ұлы перзенттерінің бірі, аса көрнекті жазушы М.Әуезов: «Біздің халқымыздың өмір кешкен ұзақ жылдарында өздері қызықтаған алуан өнері бар ғой. Ойын деген менің түсінуімше көңіл көтеру, жұрттың көзін қуантып, көңілін шаттандыру ғана емес, ойынның өзінше бір ерекше мағыналары болған», атап кеткен. Е.Сағындықов өз еңбегінде: «Қазақтың ұлт ойындары тақырыпқа өте бай және әр алуан болады», – дей келіп, ұлт ойындарын негізінен үш салаға бөліп топтастырған. М.Жұмабаев ойындарды халық мәдениетінен бастау алар қайнар көзі, ойлау қабілетінің өсу қажеттілігі, тілдің, дене шынықтыру тәрбиесінің негізгі элементі деп тұжырымдайды. Халқымыздың ұлт ойындарында ұрпақ қамын ойлаған, бір жүйеге келтіріліп өрнектелген ой мен әрекеттің, құпия философияны түсінуге жетелейтін адамгершілік үлгі-өнегенің желісі бар. Жас бала ойынға алдымен үйренуші, көруші өсе келе соған белсенді қатынасушы келесі кезеңді үйретуші, жаттықтырушы, ұлғая келе көруші жанкүйер ретінде қатынасады. Ұлттық мұраның бай қазынасының бірі – халықтың ұлттық ойындары көп салалы, көп қырлы құбылыс, ол тек ойындық сала емес, мәні жағынан да мектепке дейінгі ұйым тәрбиеленушілерінің рухани өресі кең өсіп – жетілуіне, эстетикалық мәдениетін қалыптастыруға тәрбиелейтін негізгі құралдардың бірі. Әйгілі орыс педагогі К.Д.Ушинский халық ойындарын тәрбие берудің құдіретті құралы деп санап, оларды кеңінен пайдалануды ұсынды және педагогтарды балалар үшін ол ойындарды жинауға шақырды. К.Д.Ушинскийдің пікірі бойынша балалардың бойында қоғамдық мінез-құлық дағдыларын қалыптастыратын «алғашқы қоғамдық қатынастар ассоциясы» түйіндейтін ұжымдық ойындар ерекше тәрбиелік рөл атқарады.

Әдебиеттер:

1. К.Е.Көпбаев «Қимыл-қозғалыс ойындары». Алматы, "Кітап", 2018.

2.О.Н.Алманов «Ұлттық ойындардың дене шынықтыруға әсері». //Ұлт тағылымы. № 4. – Алматы, 2015. –Б. 28-31.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

МУЗЫКА САБАҒЫНДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР МЕН ЖОБАЛЫҚ ӘДІСТІ ҚОЛДАНУ

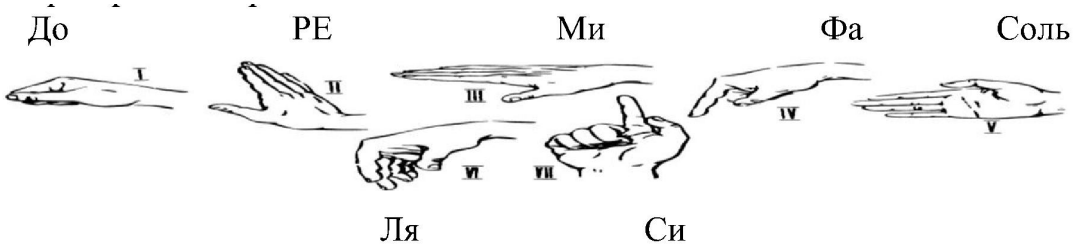
Пазылбекұлы Әділет
Ақтөбе қаласы
№53 ЖББОМ
Музыка пәнінің мұғалімі

Қазіргі әлемде технологиялық прогресс өте белсенді дамып келеді, күн сайын жаңа технологиялар пайда болуда. Қазіргі заманғы адамдардың барлығында дерлік үйде компьютер, ұялы телефон бар, фото және бейнекамераларды қалай басқаруды біледі. Әр мектепте дерлік компьютер немесе компьютерлік зертхана бар. Адамзат жаңа технологияларды өз игілігіне, соның ішінде білім алу үшін пайдаланады. Музыка сабағында заманауи технологияларды қолдану мүмкін және қажет, өйткені мультимедиялық құралдарды қолдану оқушының инновациялық ойлауын дамытуға жағдай жасайды. Сонымен қатар, бұл оқу орындарындағы көркемдік-эстетикалық пәндерді оқу үдерісінде және өзіндік жұмыстарда оқушылардың интеллектуалды және тұлғалық дамуына алғышарттар жасауға және оқу үдерісін оңтайландыруға, оқушылардың шығармашылық құзыреттілігін дамытуға мүмкіндік береді. Қазіргі таңда жалпы білім беру кешендерінде музыка сабағын жоғарғы дәрежеде өткізу көзделіп отыр. Музыка пәні – шығармашылық пән. Оған көптеген ізденіс, шығармашылық, іскерлік, тапқырлық өте қажет. Осы күнге дейінгі музыка бағдарламалары әртүрлі құрылымда , түрлі авторлардан туындалып жатса да, барлығының да мақсаты халқымыздың және де басқа ұлт-халық өкілдерінің байырғы сазын терең мазмұнда кейінгі ұрпаққа жеткізу, насихаттау болып табылады. Сондықтанда музыка пәні мұғалімдеріне мектеп әкімшілігі, ата-аналар зор үміт артады. Жас өспірім бойына музыкалық білімді игерту - пәндегі сабақ жоспары құрылымы бойынша болғанымен жеке дара табиғи дарынды оқушылармен жұмыс аспаптық үйірмелер арқылы дамитыны бізге мәлім. Сол орайда музыка пәні мұғалімінің кәсіби шеберлігі жоғарғы деңгейде болу керек деп ойлаймын. Ал ол үшін пән мұғалімі қазіргі таңда қолданысқа берілген жаңа технология әдіс-тәсілдерін, түрлі бағдарламалар элементтерін дұрыс және ұтымды қолдануы қажет.

Өйткені ең алдымен музыка шығармашылық, өнер сабағы екенін үнемі жадымызда ұстап, берілген тақырып мазмұнын шеберлікпен ашып көрсетіп, жас шәкірт бойына музыкалық білімді құнарлы сіңдіруіміз абзал. Көптеген сабақтас пәндер «Сын тұрғысынан ойлауды дамыту» әдісін кеңінен қолданады. Ал ол әдісті біз музыка пәнінде толық қолдануымыз қажет пе? Міне осы сұрақ көптеген музыка мамандарын жаңылдырады. Яғни бұл әдісті қолданамын деп ұстаз музыка пәнінің негізгі кезеңдерінен ауытқып кетеді. Оқушы бойында өнер туындыларының тұтастай көрінуі үшін салыстырмалы, қарама-қарсылық принциптерді пайдалана отырып, шығармаларды тез қабылдауға әсерін тигізіп, танымдық қызығушылығын тудыратын тәсілдерді көбірек қолдану барысында бастауыш сынып оқушыларымен мектеп алды даярлық тобына арналған «Тәй-тәй» атты бағдарламасының элементтері де зор үлесін қосады. Яғни бүлдіршіндер осындай балғын шағынан бастап, топтық жұмысқа қалыптасып, ойларын ашық бөлісуге дағдыланады. Ал ұстаз бағыты шынайы музыкалық тәрбие беруде оның жеке дара психологиясын, жас ерекшелігін, мінез құлқының өзгешілігінің ескеріп, тиімді қолдана білуі арқылы айқындалады. Саз сабағында музыкалық шығарманы талдау процесіне мынадай жүйені ұсынамын:

Сондай-ақ халықтық педагогика үнемі сабақталып жүріп отыруы қажет. Яғни «Ақ сүйек», «Жүзік салу», «Теңге алу» сияқты ұлттық ойындарды әуендете қолдану және сергіту сәттерінде музыкалық түрде көрсету оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арта түседі. Балалардың музыкалық тәрбиесі дәстүрлі мәдениет тұрғысынан кеңінен берілуі қажет. Өйткені жас шәкірттің дүниетанымы алдымен ұлттық музыка, халық өнері арқылы дамып, басқа жанр түрін сабақтастыра байланыстырып саз әлемінің тұңғиығына өріс алады. Музыка пәні маманының кәсіби шеберлігі ән үйрету кезеңінде жоғарғы дәрежеде ойнап, алдындағы шәкіртті таңырқата орындау тыңдаушыларының көңілінен шығуы арқылы көрінеді. Ән үйретудегі жүйелілік, бірізділікпен қатар салалы түрде әуенді ұғындыру, ырғақты дұрыс сезініп,таза интонацияда орындауда мынадай қол белгілері жүйесінде ұсынғым келеді.

Шығарма аты	***Екпіні***	***Сипаты***	***Бояуы***	***Мазмұны***

Әлемдік педагогикалық зерттеулерді саралау, оларды қазақ мектебінің үрдісіне ұтымды қолдану, ұлттық жүйенің ерекшелігін ескере отыра жаңа педагогикалық технологиялар мен иновациялық бағыттарды жұмыс формаларында орынды пайдалану тәрізді мазмұнды жұмыстар түзілуде. Әрбір халықтың тәлімгерлік тарихына назар салар болсақ, ұрпақтан-ұрпаққа беріліп келе жатқан мол тәжірибені байқаймыз. Бүгінгі мақсат халықтың музыкалық педагогика саласының сол озық идеяларын жандандырып, білім беру жүйесіне енгізу отыр. «Музыкалық тәрбие әдістемесі» білім беру жүйесіне әрдайым бағынады және музыкалық педагогика үрдісін дамытады. Болашақ ұрпақтың дәстүрлі сазын бойларына сіңірте келе әлемдік саз әлемімен ұштастырып, рухани байлықты жан дүнесіне игереді. «Музыка – менің жан - дүнием »,- деп орыс сазгері М.И.Глинка айтқандай әр саз маманы, болашақ мамандар студент-жастар музыка сабағын өздерінің шеберліктерімен мектептегі жоғарғы дәрежелі сабақ ретінде көтеруі парыз.

РОБОТОТЕХНИКА И ФИЗИКА ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ

Рахимов Азамат Амиргалиевич
учитель Физики

Робототехника представляет собой одну из самых динамично развивающихся областей науки и техники, объединяющую в себе различные дисциплины, включая механические, электронные и компьютерные науки. Важной составляющей робототехники является физика взаимодействия, которая объясняет, как роботы взаимодействуют со своим окружением и выполняют заданные задачи [1].

Актуальность темы обусловлена повсеместным внедрением роботизированных систем в различные сферы жизни — от промышленности и медицины до бытового обслуживания и космических исследований. Понимание физических принципов, лежащих в основе работы роботов, критично для их эффективного и безопасного функционирования. К примеру, явления, такие как трение, инерция и закон сохранения энергии, имеют прямое отношение к разработке как промышленных машин, так и автономных роботов, способных выполнять сложные задачи [2].

Цели доклада заключаются в следующем:

1. Изучение основ физики взаимодействия, имеющих отношение к робототехнике.
2. Анализ современных технологий в области робототехники и их физической обоснованности.
3. Обсуждение перспектив развития робототехнических систем с акцентом на физические аспекты их работы.

Задачи доклада включают:

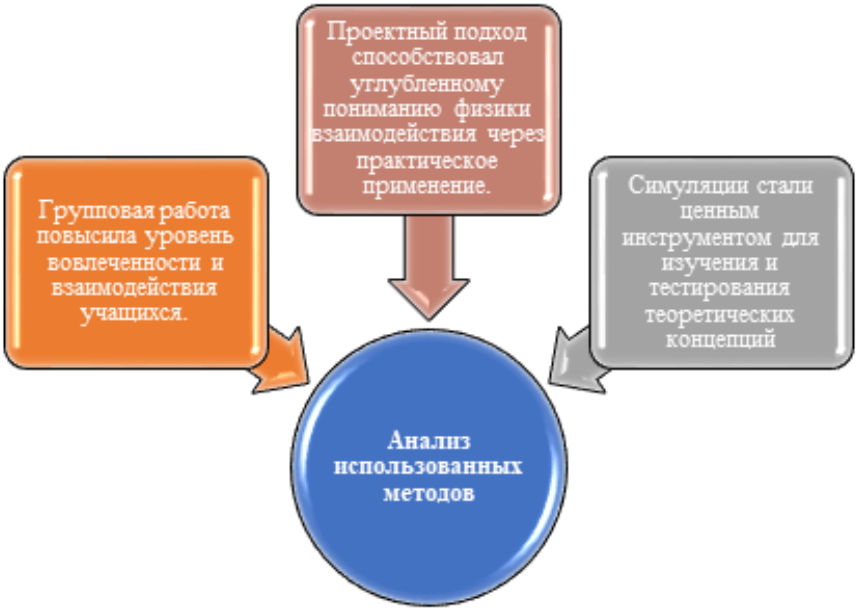
- Определение ключевых физических принципов, влияющих на движения и манипуляции роботов.
- Обзор текущих достижений в области робототехники, где физика играет решающую роль.
- Исследование взаимосвязи между роботами и их физическим окружением, включая влияние на безопасность и производительность.

В рамках учебного процесса по теме «Робототехника и физика взаимодействия» использовались различные педагогические практики, методы и подходы. Одной из ключевых стратегий стала «проектная методика». Учащиеся работали над специфическими проектами, связанными с конструированием и программированием роботов, что позволило им применять физические законы на практике.

Помимо этого, применялись «методы активного обучения», такие как:

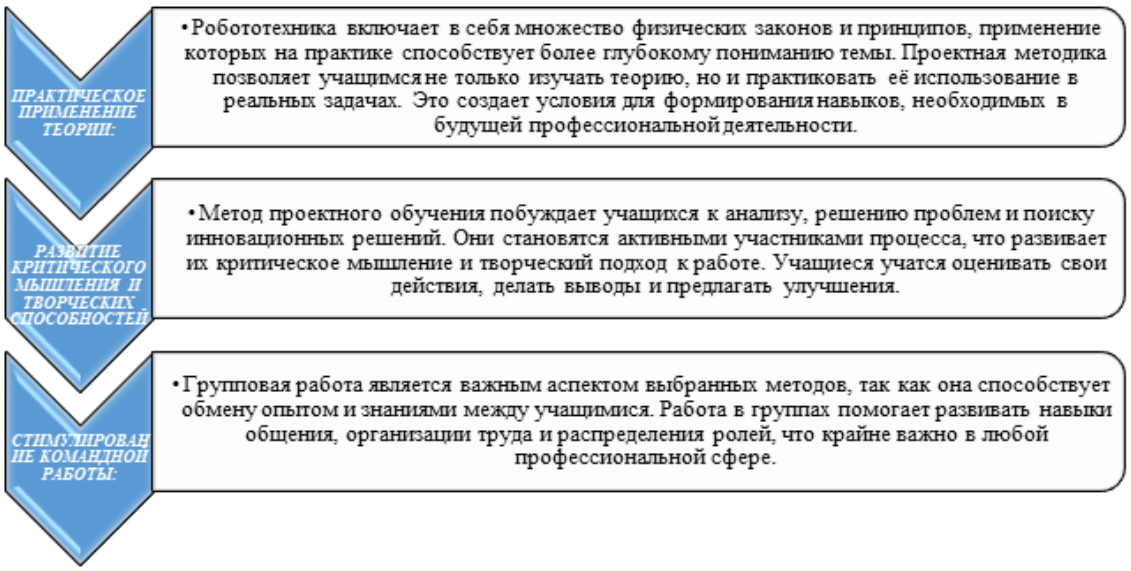
- Групповая работа: Учащиеся объединялись в небольшие группы для разработки прототипов роботов. Этот подход стимулировал сотрудничество и обмен идеями.
- Интерактивные лекции: Открытые обсуждения и практические примеры на основе реальных случаев из робототехники углубили понимание материала.
- Симуляции и моделирование: Использование программного обеспечения для симуляции физических взаимодействий помогло учащимся визуализировать и анализировать поведение роботов.

Использование проектной методики дало возможность учащимся самостоятельно исследовать проблемы, с которыми они столкнулись при создании роботов [3]. Групповая работа научила их кооперации и работе в команде, что является важным навыком в профессиональной среде. Интерактивные лекции способствовали активному вовлечению учащихся в процесс обучения, а использование симуляций позволило безопасно экспериментировать с физическими принципами.

1-диаграмма: Анализ использованных методов

Выбор методов и технологий в образовательном процессе был продиктован несколькими ключевыми факторами, который обеспечивают эффективность обучения и позволяют учащимся глубже усвоить материал:

2-диаграмма: Обоснование выбора методов и технологий

В процессе работы были достигнуты значительные результаты: Учащиеся разработали и собрали несколько прототипов, использующих физические принципы для выполнения задач. Оценки учащихся показали улучшение в понимании физических законов и механизмов взаимодействия. Учащиеся стали лучше работать в группах и достигать совместных целей.

Однако были и определённые проблемы: Порой возникали трудности с доступом к необходимым материалам и инструментам. Некоторые учащиеся имели более низкий уровень знаний в области физики, что затрудняло выполнение более сложных проектов.

В процессе были использованы ситуации:

- Учащиеся разработали концепцию робота, способного избегать препятствий. Они применяли законы физики (например, инерцию и трение) для настройки колес и сенсоров [4].
- В классе были проведены занятия с использованием симуляторов, где учащиеся могли визуализировать, как изменения в силе и угле наклона влияют на движение робота [5].
- Учащиеся обсуждали известные крупные проекты в области робототехники, такие как создание марсоходов, анализируя физические принципы, приложенные к реальным ситуациям.

Применение практических проектов, онлайн-симуляторов и групповых обсуждений показало высокую эффективность в обучении физическим основам робототехники. Такой подход не только способствует глубокому усвоению теоретических принципов, но и позволяет успешно применять их в решении реальных задач [5]. Учащиеся получили возможность увидеть взаимосвязь между физическими законами и работой современных роботизированных систем, что значительно повысило их мотивацию и развило навыки критического мышления. Эти результаты подтверждают, что интеграция теории и практики является ключевым фактором в подготовке будущих специалистов в области робототехники.

Хочу поделиться рекомендациями, которые помогут сделать обучение более эффективным и интересным:

- Совмещайте теорию с практикой, включая проектные задания и эксперименты.
- Используйте современные технологии, такие как симуляторы и моделирование.
- Поощряйте групповую работу, создавая условия для обсуждений и совместных решений.
- Подбирайте сложность материала в зависимости от уровня подготовки учащихся.
- Расширяйте проектную деятельность и регулярно собирайте обратную связь, чтобы улучшать учебный процесс.

Список использованных источников

1. Ершов, М. Г. (2014). Робототехника как средство индивидуализации образовательного процесса по физике. Пермский педагогический журнал, (5), 104-109. robototehnika-kak-sredstvo-individualizat-sii-obrazovatelnogo-protsessa-po-fizike.pdf

2. Кравец, Г. С. (2020). Внедрение роботизированных систем в жизнь общества. «Чистая наука» как парадигма технико-технологического прогресса (p. 23-25). aktualnye-problemy-roboetiki.pdf

3. Макарова, Д. В. (2005). Развитие проектных умений учащихся на занятиях по физике.

4. Попов, Г. А., Белов, С. В., & Корнеев, М. И. (2017). Концепция и принцип действия робота-нивелира. Проблемы современной науки и образования, (7 (89)), 22-24. kontseptsiya-i-printsip-deystviya-robo-ta-nivelira.pdf

5. Лила, А. М., & Лопатин, З. В. (2016). Построение занятия с использованием симуляционных методик. In Специалист медицинского симуляционного обучения (p. 72-95).

6. Нонко, Н. А., & Грунин, И. О. (2023). Методы развития способности к социальному взаимодействию обучающихся в цифровой образовательной среде. Управление образованием: теория и практика, 13(5), 57-65.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

СЫНЫПТАН ТЫС ЖҰМЫСТАР АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ МАТЕМАТИКАЛЫҚ ҚАБІЛЕТТЕРІН ДАМЫТУ

Сатиева Самал Рахымбаевна
Қобда ауданы Қосоткел негізгі мектебінің
бастауыш сынып мұғалімі

Сыныптан тыс жұмыстарды жүргізу үшін мұғалімнің білімі терең, жан-жақты дамыған, педагогикалық шеберлігі болуы — басты мәселе. Сабақтан тыс уақытта жұмыстарды жүргізу кезінде мұғалім оқушының талап-тілегін, қызығатын мәселелерін жан-жақты қамтуға мүмкіндік табады.

Математикадан үлгірмеудің, бір себебі — оқушылардың пәнге аз қызығатындығы. Әрине, сабаққа деген қызығуды мұғалім оны жүргізу үстінде тудырса, ал жүйелі түрде жүргізілетін сыныптан тыс жұмыстар бұны одан әрі дамытуға себепші болады.

Оқушылар сабақта, ойын немесе жұмыс үстінде ойлау, өлшеу, есептеу, табу, зерттеу сияқты процестермен кездеседі. Оларды ұштау, жетілдіру — мұғалім мін-деттерінің, бірі. Осы мағынада түрлі жаттығулардың — математикалық есептердің, математикалық сөзжұмбақтардың, ойындардың рөлі зор. Белгілі педагог В. А. Сухомлинскийдің басқаруындағы мектеп тәжірибесі көрсеткендей, оқушыларды еліктетіп, жігерлендірмейінше, тәрбиенің нағыз өз мәнінде болуы мүмкін емес. Міне, сондықтан да сабақ үстінде іздену мәселесін міндет етіп қойып, оны шешуде түрлі ойындарды пайдалансақ, сабақтан тыс шұғылданыстар бұларды толықтыра түсуге арналады.

Алдымен математикадан жүргізілетін сыныптан тыс жұмыстарды ұйымдастыру және оны өткізудің әдістемелік негіздері мынада екендігін ескерген жөн: Сыныптан тыс жұмыс оқушылардың сабақта алған білімдері мен дағдылары негізінде ұйымдастырылады. Сыныптан тыс жұмыс оқушы инициативасынан басталып, олардың жеке қажеттіліктерін өтейтіндей бағытта жүргізілуі тиіс. Сыныптан тыс жұмыс оқушыларды математикаға қызықтыру мақсатын көздеуі тиіс. Мұғалім ол үшін жүйелі, әрі жоспарлы жұмыстар жүргізеді.

Сыныптан тыс жүргізілетін жұмыстардың түрлері де көздеген мақсаттарына қарай: сергіту минуттарындағы қызықты математика элементтері, математикалық газет, математикалық бұрыш, математикалық үйірме, математикалық кеш ұйымдастыру, математикалық жарыстар, экскурсиялар, математикалық ойындар болып бөліне береді.

Сыныптан тыс жұмыстардың әдістемелік негіздері мен мақсаттары айқындалғаннан кейін, оқушылар коллективімен жүргізілетін жұмыстың түрлері таңдалады. Ол мәселені мұғалім сынып тілегі, материалдың көлемі, оқушылардың қатысымдылығы сияқты фактілермен айқындайды. Енді жұмыс түрлеріне, оларды ұйымдастыру мәселелеріне, оқу-тәрбиелік сипаттарына тоқтайық. Қызықты есептер.

Сыныптан тыс жұмыстар кезінде шешілетін есептер мына бағытта болуы керек. Математикадан бастауыш сыныпта етілетін, бірақ қиын шығарылатын есептер мен тапқырлықты талап ететін логикалық есептер астарласып келуі тиіс. Берілетін есептер оқушылардың жас шамасына шақталып, оқушыны жасытпай, қайта жігерлендіретін, математикалық инициативасын артыратындай, түсіндіруі жеңіл, тұжырымдалуы қысқа болғаны жөн. Есеп зерделікке, қиялдауға, логикалық ойлауға, тапқырлыққа, байқампаздыққа, есепті шешу тәсілдерін меңгеруге тәрбиелейтіндей болуы керек. Сондай-ақ есеп өмірден алынатындығын таны-татындай болуы қажет.

Қызықты есептер өлең, әзіл, ермек, викторина түрінде де жазыла береді. Өлең есепте өленді жазу заңдылығын пайдалана отырып, математикалық есеп құрастырылады. Онда не белгілі, белгісізі не екендігі айтылады. Олар есепті ше-шуде байланыстырылады. Табылған жауаптың дұрыстығы тексеріледі. Кейде есепті өлең түрінде тұжырымдау, оқушыны әдеттегіден тыс күйге түсіріп, өзіне баурап алады. Өлең есеп оқушыларды ұжымдыққа, адамгершілік қасиеттерге, математикалық заңдылықты байқауға, тыңдай білуге, негізгіні қосымшадан ажырата білуге тәрбиелейді. Өйткені математикалық ұғымның, өленде тұрмыстық мағынасы кеңірек ашылады.

Қызықты есептер жауаптарымен

1Футбол ойнағанда бөтен қақпаға Еркебұлан 7 доп соқты. Ойын 10:6 есебімен аяқталса, онда Еркебұлан ойнаған команда жеңді ме, жеңілді ме?

Жауабы: Жалғыз Еркебұлан өзі 7 доп соқса, онда команда 6 доп соғуы мүмкін емес. Сондықтан Еркебұлан командасы жеңді.

2. 1 дәу тоғыз қабатты үйдің екінші қабатында тұрды. Бір күні ол жоғарғы қабатта тұрғысы келді де, үйді аударып қойды. Енді дәудің пәтері қай қабатта?

Жауабы: Дәудің пәтері жоғарыдан санағанда екінші, сондықтан бұл сегізінші қабат.

3. Спортшылар жолмен жүгіріп келе жатыр. Бір спортшы алдынан санағанда да, артынан санағанда төртінші жүгіріп келеді. Жолмен неше спортшы жүгіріп келе жатыр?

4. Аспазшы шұжықты төрт рет бөлгенде, неше бөлік шықты?.

Жауабы: 5 бөлік. Жолақ сал да, оны 4 рет сыз да, бөліктерді сана.

5. Жәшік ішінде 3 қызыл және 3 көк шар жатты. Бірінші жәшіктен бір қызыл шарды алып, үстел үстіне қойды, сосын көк шарды алды, сосын тағы да қызыл шарды алып қойды. Сосын жәшіктен бірден екі шарды алғылары келді. Бұл шарлар қандай болулары мүмкін: а) екеуі де көк? б) екеуі де қызыл? в) қызыл мен көк?

Жауабы: Алдыңғы үш шарды алған кезде, қорап ішінде екі көк және бір қызыл шар қалды. Сондықтан қораптан 2 қызыл шарды алып шыға алмаймыз.Екі көк не бір қызыл және бір көк шар алып шыға аламыз.

6. Робот сынып қалды, енді ол тек алдыға ғана жүреді және бір қадам алға басса, екі қадам артқа жүреді. Алға және артқа жүрген қадамдарының өлшемі бірдей.10 қадам жасаса ол бастапқы жерінен қай бағытта неше қадамға жылжиды?

Жауабы: 2 қадам артқа. Бірінші 3 қадамнан кейін 1 қадам артқа, келесі 3 қадамнан кейін 1 қадам артқа, келесі 3 қадамнан кейін тағы да 1 қадам артқа шегінеді. Сонда 9 қадам жасағанда 3 қадам артқа шегінеді, соңғы 10-қадамды алға жүреді.

7. Шынжырлы алтыбақанда балалар шеңбер жасап және бір-бірінің артындағы 6 орындықта отырып айналады. Болат Тамашаның алдында отыр және арасында бір орын бар немесе Тамаша Болаттың алдында отыр деп те айтуға болады. Бұл жағдайда олардың арасында неше орын бар? Жауабы: 3 орын. Алтыбұрыш саламыз. Сурет салу арқылы анықтауға болады.

8. Ата үйректің 5 ағасы және 4 апасы басқа туысқандары жоқ. Осы құс ауласында бір-біріне туыс болып келетін неше үйрек бар?
Жауабы: 10 үйрек. 5 ағасы, 4 апасы және ата үйректің өзі.

Әдебиеттер

1. Байдыбекова Е., Ергазиева Т. «Есептердің практикалық танымдық және тәрбиелік мәні». Бастауыш мектеп №2.2018ж.
2. Б.Баймұханов. Математика есептерін шығаруға үйрету.
3. Әбілқасымова А.Е., Көбесов А.К., Рахымбек Д., Кенеш Ә.С. «Математиқаны оқытудың теориясы мен әдістемесі». Алматы «Білім» 2018ж
4. А.Б.Жанәділ «Математика сабақтарын түрлендіріп өткізу». Бастауыш мектеп №8-9. 2018ж. 41 бет.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

БАСТАУЫШ СЫНЫПТА ДАМЫТА ОҚЫТУ ТЕХНОЛОГИЯСЫНЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Тлеубаева Салтанат Схаховна
Алға ауданы «Тоқмансай негізгі мектебі»КММ-нің бастауыш сынып мұғалімі

Бастауыш сынып оқушысын оқыту барысында жаңа технологиялық әдістерді пайдалану шәкірттердің ойлана білу қабілеттерін дамытады, олардың білім сапасын жақсартады, ой өрісін кеңейтеді, есте сақтау қабілеттерін өсіреді. Оқыту мен дамыту әдістерінің екеуіде жеке тұлғаның қалыптасуына ықпал ететін маңызды айғақтар болып саналады. Дамыта оқытуда оқушының ойлау, ізденушілік, зерттеушілік қабілеттері артып, талдау арқылы белгілі бір шешімге келуге, оны дәлелдей білуге, оқушының өз ой-пікірін айтуға мүмкіндік беріледі. Бастауш саты- бұл оқушы тұлғасы мен санасының қарқынды дамитын күнды, қайталанбайтын кезеңі. Сондықтан бастауыш мектеп – оқушыны тұлға етіп қалыптастырудың алғашқы баспалдағы.

Бастауыш сынып оқушыларын оқытуда негізінен дамыта оқыту технологисы басшылыққа алынады. Себебі қазіргі оқулықтар дамыта оқыту технологиясы негізінде жазылған. Сондықтан әрбір бастауыш сынып мұғалімі «Дамыта оқыту» технологиясындағы сабақтың құрылымын, әдіснамалық негіздерін толық меңгеріп, өз іс-тәжірибесінде шығармашылықпен қолдана білу тиіс.

Оқу – адамның психикалық дамуының формасы, элементі. Кез келген оқыту белгілі бір мөлшерде адамды дамытады. «Даму» ұғымы сөздікте «... мөлшерлік өзгерістердің белгілі бір өлшем шегінен шығып, сапалық өзгерістерге айналуы» -деп түсіндіріледі. «Даму» ұғымының психологиялық анықтамасы – жаңарту процесі жаңаның өмірге келуі, ескінің жоғалуы деген мағынаны білдіреді. Оқыту мен дамытудың арасында тығыз байланыс бар екенін психология ғылымы жеткілікті дәрежеде дәлелдеп берді деп айтуға болады.

Метеп оқушыларының танымдық қызығушылығын дамытудың негізгі факторы олардың білімі мен дағдыларының дәрежесі ғана емес, сонымен бірге, баланың маңызды психикалық қызметтерін, ақыл – ой жұмысының тәсілдері қалыптастыруға мүмкіндік беретін оқу процесін жолға қою керектігі саналады. Оқушының шығармашылық қабілеті де оның ойлау мен практикалық әрекеттері арқылы ғана дамиды. Ойлауға үйретететін сабақтарды дамыта оқыту сабақтары деп білеміз.

Дамыта оқытуды ұйымдастыру, балаға ақыл-ой әрекетін меңгеруге жағдай жасау деп қарастыру керек. Дамыта оқыту сабақтағы ерекше ахуал, мұғалім мен оқушы арасындағы ерекше қарым-қатынас. Мұғалім бұл жағдайда дайын білімді түсіндіріп қоюшы, бағалаушы емес, танымдық іс-әрекетті ұйымдастыратын ұжымдық істердің ұйытқысы. Тек осындай оқыту ғана баланың интеллектісінің көзін ашып, шығармашылығын дамытады.

Дамыта оқытудың ерекшелігі:

- оқушыларды еріксіз және қыстамай оқыту;
- оқушылардың білім алуға деген қызығушылықтарын дамыту үшін тақырыптарды жаңа бір қырынан қайталауды ұсынып отыру;
- білімнің базалық деңгейінің барлық оқушылар үшін міндеттілігі;
- оқушыға өз деңгейін таңдауға ерік беру;
- оқушыларға берілетін білімнің сараланууы;
- оқыту мен тәрбиенің бірлігі.

Дамыта оқытуда баланың ізденушілік – ойлау әрекетін ұйымдастыру басты назарда ұсталады. Ол үшін бала өзінің бұған дейінгі білетін амалдарының - тәсілдерінің жаңа мәселені шешуге жеткіліксіз екенін сезетіндей жағдайда түсуі керек. Содан барып оның білім алуға деген ынта- ықыласы артады, білім алуға әрекеттенеді. Сабақ мұндай жағдайда төмендегідей үш құрамдас бөліктерден тұратын болады.

1.Оқу мақсаттарының қойылуы
2.Оны шешудің жолын бірлесе қарастыруы
3.Шешімнің дұрыстығын дәлелдеу.

Бұл - үшеуі дамыта оқытудың Д.Б. Эльконин -В.В. Давыдов жасаған жүйенің негігі компоненттері.

Оқушы алдында оқу мақсаттарын қоюда ешқандай дайын үлгі берілмейді. Мақсатты шешу, іштей талқылау, сосын жинақтау арқылы жүзеге асыралады. Мұғалім сабақ процесін ұйымдастырушы, бағыттаушы адам рөлінде шешім табылған кезде

әркім оның дұрыстығын өзінше дәлелдей білуге үйретіледі. Әр оқушыға өз ойын, пікірін айтуға мүмкіндік беріледі, жауаптар тындалады. Әрине, жауаптар барлық жағдайда дұрыс бола бермес. Дегенімен әр бала жасаған еңбегінің нәтижесім ен бөлісіп, дәлелдеуге талпыныс жасайды, жеке тәжірибесін қорытындылауға үйренеді.

Дамыта оқыту жүйесінде оқушылардың ойларын жетілдірудің маңызы зор.

Біріншіден-дамыта оқытуда білім даяр күйінде берілмейді, оған оқушы өз оқу әрекеті арқылы қол жеткізеді. Сабақтың алғашқы ізденіс кезеңінде жаңа ақпарат жайлы не білетіндіктерін ортаға салып, мәселені өз беттерінше шешуге талпынады. Сөйтіп олар осы мәселе туралы өз білімдерінің жеткіліксіз, таяз екенін сезіну арқылы сабаққа деген қызығушылықтары оянады, ішкі түрткілері пайда болады.

Екіншіден-дамыта оқытуда оқушы жоғары қиындықтағы мәселелерді шеше отырып,, өзінің санасының саңылауларын ашады. Әр оқушының өзінің деңгейіне дамуына қол жеткізе алады. (Жақсы оқушы, жаман оқушы) ұғымның болмауы, балаларды танымдық әрекеттерге ұмтылдырады, құштарлығын арттырады.

Үшіншіден –оқушының жеке басын дамытатын басты құрал – ол өзінің әрекеті. Себепті дамыта оқытудағы оқыту әдістері оқушыны белсенді жұмыс жағдайына қоя отырып, мәселерді, қайшылықтарды шешу мақсатын қояды.

Төртіншіден –дамыта оқыту жүесінің нәтижелі болуы оқушы мен мұғалімнің арасындағы жаңаша қарым – қатынасы арқасында ғана өз жемісін береді. Сол себепті дәстүрлі жүедегі әміршілдік стиь бұл жерде тиімсіз, оқушы – «орындаушы» объект емес. Ол өз пікірін ашық айта, ойын дәлелдей, дәйекткей алатын, сонымен қатар басқаның да ойын тыңдап, көз қарасын құрметтей білуге үйренген жаңа сападағы субъект.

Дамыта оқыту технологиясының нәтижелері:

1. Түрлі әдістерді пайдалану сабақтың нақты мәнін терең ашуға көмектеседі;
2. Оқушылардың барлығын сабаққа қатыстыруға мүмкіндік туады;
3. Олардың әрқайсысының деңгейін анықтауға болады;
4. Оқушылардың көбін бағалауға мүмкіндік бар;
5. Оқушыларды ізденіске баулып, өз бетімен жұмыс істеуге үйретеді;
6. Оқушылардың қабілеттері, сөз саптау еркінігі, ұйымшылдығы, шығармашылық белсенділігі артады;
7. Жеке тұлғалық сипатын дамытуға, шығармашылығын шыңдауға, өзіне деген кәсіби сенімін қалыптастырады.

Дамыта оқыту жүйесіндегі сабақтар типологиясы:

1. Педагогикадағы түсіндірмелі-иллюстративті әдісі алмастырады. Бұл әдіс тұлға дамуымен тығыз байланыста.
2. Дамытудың барлық заңдылықтарын ескереді, жеке бастың өзіндік деңгейі мен ерекшелігін сәйкестендіреді.
3. Бала іс-әрекеттің толыққанды субъектісі болып табылады.
4. Бала қоршаған ортамен өзара қатынасқа түсетін дербес субъект рөлі беріледі.
5. Тұлғаның барлық қасиетін тұтас дамытуға негізделген.
6. Баланың жақын даму аймағында жүзеге асады.

Осылайша, дамыта оқыту бойынша сабақ кезеңдерінде оқушылар сабақтың мақсат, міндеттерін өздері анықтайды, проблеманы шешу жолдарын іздестіреді, жаңаны өздері табады, оқушыларға кеңеседі.

Дамыта оқыту жүйесі бойынша сабақтарды даярлау және өткізу этаптары.

1. Әдістемелік іс-әрекет жағдайында мақсат пен міндеттерді меңгеруі. Сабақтың мазмұны. Оқу жағдайларын ескеру. Әдістемелік тәсілдерді қолдану.
2. Келесі сабақтың моделін жоспарлау.

Сабақтың негізгі мақсаттарын анықтау. Сабақтың әр этапында оқушының негізгі іс-әрекеттерін анықтау. Оқушы іс-әрекетін ұйымдастыру әдіс-тәсілдерін таңдау.

3. Сабақты жүргізу.

Әр сабақтағы баланың іс-әрекетін ұйымдастыру. Оқушымен жанама қарым-қатынас. Жұмыс барысын бақылау жұмысы.

4. Рефлексия.

Сабақтың қорытынды бағасы. Мақсатқа жету. Тақырып бойынша өзгерістер еңгізу. Оқыту нәтижесін талдау.

Дамыта оқытудағы мұғалімнің басты міндеті: оқу материалдарын оқушыға дайын күйде көрсету емес, оқушымен бірлесіп, жалпы іс-әрекетті ұйымдастыра отырып, алға қойған міндеттерді түсіндіру, оларды шешудің тәсілдерін, жолдарын іздестіру арқылы өз іс-тіжірибесінде қолдануды үйрету.

Оқытудың, тәрбиелеудің мазмұнын қоғам дамуының қарышты қадамына сәйкестендіріп, оны шырқау биіктерге көтеруге бағытталған тың әдіс — тәсілдер жасалуда. Нәтижесінде тұтас педагогикалық үрдістер өзгертіліп, білім берудің жаңа технологиялары дүниеге келуде. Жаңа технологиялық әдістердің оқушыларға тигізер пайдасы өте үлкен. Жаңа технологияны пайдалану барысында шәкірттердің ойлана білу қабілеттері дамиды, білім сапасы жақсарады, ой-өрісін кеңейтеді, есте сақтау қабілеттерін өсіреді.

Әдебиеттер

1.Сейсенбаева Ж.А «Жобалап оқыту - бастауыш мектеп оқушысының білімін дамыту құралы», Талдықорған, 2015ж.

2.Жадрина М.Ж. «ҚР-дағы жоғарғы білім беру дамытудың тенденциялары мен мәселелері». Алматы, 2002 жыл

3.Педагогтың кәсіби деңгейін өсіруде әдістемелік жұмысты ұйымдастыру жолдары.//Ғылыми-практикалық жинақ. Алматы, 2008 жыл

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ БІЛІМ САПАСЫН КРИТЕРИАЛДЫ БАҒАЛАУ АРҚЫЛЫ ЖЕТІЛДІРУ

Тлеуова Багжан Абдигалиевна
Ш.Құдайбердіұлы атындағы № 66 ЖББОМ
ағылшын тілі пәнінің мұғалімі

Бастауыш мектепте оқыту мазмұнын жаңарту жұмыстары бағдарламаға сай жүргізіліп, оқыту, тәрбиелеу, дамытудың жаңа мүмкіндіктері ашылды. Білім саласындағы түбегейлі өзгерістер ұстаздардан үлкен жауапкершілікті талап етеді. Қоғамның дамуы келешек ұрпаққа білім беруші мұғалімнің біліктілігіне тікелей байланысты.. Қазақстанда білім берудің деңгейі мен сапасына жаңа талаптар қойылып отыр. Соңғы жылдары білім беру саласындағы жүргізіліп жатқан реформалар еліміздегі білім беру сапасының әлемдік деңгейге сәйкес келуін қамтамасыз ету, сол арқылы әлемдік сұранысқа жауап бере алатын мамандарды даярлау және бәсекеге қабілетті білім беру болып табылады.

Критериалды бағалау оқушының оқу нәтижелерін білім беру мақсаттары мен мазмұнына сәйкес келетін, білім беру үдерісіне қатысушылардың (оқушылар, мектеп әкімшілігі, ата-аналар, заңды тұлғалар және т.б.) барлығына алдын ала таныс, ұжым талқысынан өткен, нақтыланықталған өлшемдер арқылы оқушылардың оқу жетістіктерін салыстыруға негізделген үдеріс.

Критериалды бағалауды енгізудің мақсаты:

- Мектепте оқыту сапасын жоғарлату
- Мектеп бітірушілердің білімін халықаралық стандартқа сәйкестендіру.

Критериалды бағалаудың міндеттері:

- Сабақтың әр бөліктеріндегі әр оқушының дайындық деңгейін анықтауға;
- Бағдарламаға сәйкес оқу мақсаттарын орындау қабілеті;
- Жеке оқушының даму жетістігін бақылауға;
- Оқушының білім алу барысындағы қателіктері мен олқылықтарын айқындауға;
- Әртүрлі жұмыс барысындағы алған өз бағасының әділдігіне көзін жеткізуге;
- Оқу бағдарламасының тиімділігін саралауға;
- Сабақ үдерісі мен білімнің меңгерілуі туралы оқушы мен мұғалім және ата-ана арасындағы кері байланысты қамтамасыз етуге

Практикалық маңызы

- Тек қана оқушы жұмысы бағаланады;
- Орындалған жұмыс алдын ала белгілі үлгі (эталонмен) салыстырылады;
- Оқушы өзінің жұмысын бағалауға мүмкіндік беретін нақты бағалау алгоритмін біледі және ата-анасына ақпарат бере алады;
- Критериалды бағалау белгілі оқу мақсаты бойынша бағаланады

Критериалды бағалаудың маңызы:

Мұғалімдер үшін:

- Сапала нәтижеге әкелетін критерийлер құрастыруға;
- Өз іс-әрекетін саралап және болашаққа жоспарлай алатын мәліметтер алуға;
- Сабақ берудің сапасын арттыруға;
- Оқушының жеке ерекшеліктерін ескере отырып, оқытудың әр тұлғаға арналған ауқымын жоспарлауға;
- Бағалаудың әртүрлі әдістерін пайдалануға;
- Оқу бағдарламасын қолжетімді ету үшін ұсыныстар енгізуге

Оқушылар үшін:

- Танымдық қабілеті мен ойлау деңгейін арттыратын оқытудың әртүрлі әдістерін пайдалануға;
- Табысқа жетелейтін бағалау критерийлерін түсінуге;
- Өзін және өзгелерді бағалау арқылы кері байланысқа түсуге;
- Сыни ойлауына, еркін ойын айтуына, өзінің білімін көрсетуге

Ата-аналар үшін:

- Баласының білім сапасының дәлелдемелерімен танысуға;
- Оның оқуындағы табыстылықты бақылауға;
- Оқуына қолдау көрсету үшін бағыт алуына мүмкіндік туғызады.

Критериалды бағалау бүгінгі білім беру жүйесінде зор маңызға ие. Өйткені қазір оқушылардың білімділігі ғана басты рөлде емес, басты рөлде оқушының құзіреттілігін, оның жеке тұлғалық қасиеттерін дамыту, қоршаған ортамен дұрыс қарым-қатынасу, өзін-өзі дамыту, өзіндік білімін көтеру сияқты мақсаттар қойылған. Критериалды бағалау бұл мақсаттар мен міндеттердің барлық талаптарына сай орайластырылған.

Критериалдық бағалау жүйесін қолдану арқылы біз:

-Оқушының тұлғалық бағытын белсенді позицияға бағыттау;

-Тұлғаны өзіндік жауапкершілікке, тұғырлы нәтижеге, бағытқа жеткізу;

-Білім алушылардың дайындық деңгейі мен өсу динамикасын кез-келген кезеңде анықтау;
-Әртүрлі жұмыстардан алған бағаларды дифференциалдауға болады (Өздік жұмысы, күнделікті баға, үй жұмысы т.б);
-Құрылымдық бағалау мен нақтылы бағалаулар арқылы оқушының еңбегін анықтау;
-Оқушының бағалау жүйесіне толық қанағаттануын аламыз.
Критериалды бағалау жүйесінің тиімділігі:
-заман талабына сай бәсекеге қабілетті, білімді, іскер, ойлау жүйесі дамыған, логикалық тұжырым жасауға бейім, еркін ойлай алатын жеке тұлғаны қалыптастырады;
-жеке жұмыстар жүргізу арқылы білім дәрежесін, ой-өрісін әрі қарай дамытады;
-оқушылардың білім сапасын арттырады;
-оқушының тұлғалық бағытын белсенді позициясына бағыттауға мүмкіндік беретін бірден-бір бағалау жолы;
-тұлғаны өзіндік жауапкершілікке, тұғырлы нәтижеге, бағытқа жеткізетін, шығармашыл бағалау жүйесі.

А. Байтұрсынов: «Дүниеде өзгермейтін нәрсе жоқ. Ғылым да, тіл де,
табиғат та дамиды. Осындай дамуды, өзгерісті басынан өткеретін күрделі құбылыс та – тіл» деп жазған. Жеке тұлға тәрбиелеуде тіл құзыреттілігінің маңызы ерекше. Әлеуметтік топтарда, қоғамдық түрлі әлеуметтік орындарда тұлғалармен қарым-қатынас жасауды және әрекет етуді қамтамасыз ететін ана тілін және басқа тілдерді меңгеру – заман талабы. Білім алушының тіл құзыреттілігін жетілдіруге критериалды бағалау жүйесінің ықпалы өте зор.Қазіргі заманда дамытудың нақты, бағытты, жүйеленген әдістемелері жасалып, психологиялық қолайлы жағдайлар тудырып отырса, кез келген ерекше қабілетті оқушы дарынды оқушыға айнала алады. Ал дарынды ұрпақ – елдің ертеңі екенін, оқушы жастан белсенді азаматтық позициясымен ерекшеленетін бала қоғамымыздың ертеңгі интеллектуалдық потенциалы, зияткерлік тобы екенін үнемі есімізден шығармағанымыз жөн.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

ИНФОРМАТИКА САБАҒЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫ ИНФОГРАФИКАНЫ ЖАСАУ ҮЙРЕТУ

Туякбаева Гульсезм Кулинтаевна
№3 Хромтау орта мектебінің
информатика пәнінің мұғалімі

Аннотация. Бұл мақалада информатика сабағында оқушыларды инфографика жасауға үйретудің әдіс-тәсілдері қарастырылған. Инфографика ақпаратты көрнекі және түсінікті түрде ұсыну құралы ретінде ақпараттық қоғамда маңыздылығын арттыра отырып, оқушылардың шығармашылық қабілеттері мен ақпаратты талдау дағдыларын дамытуға көмектеседі. Мақалада инфографика түрлерімен таныстыру, ақпаратты жинақтау мен жүйелеу, графикалық элементтерді таңдау және инфографика құралдарын қолдану бойынша практикалық ұсыныстар беріледі. Сонымен қатар, инфографика жасаудың оқушыларға шығармашылық, коммуникация және технологияларды меңгеру тұрғысынан пайдасы көрсетілген.
Кілтті сөздер: информатика, инфографика, ақпаратты өңдеу, графика, визуализация, шығармашылық, технологиялар, білім беру, оқушылар, құралдар.

Информатика пәні қазіргі білім беру жүйесінде маңызды орын алады. Оқушыларға ақпаратты өңдеу, жүйелеу, талдау дағдыларын үйрету арқылы оларды ақпараттық қоғамға дайындау көзделеді. Инфографика — бұл ақпаратты көрнекі түрде, яғни графикалар, диаграммалар, суреттер және басқа визуалды элементтер арқылы ұсыну әдісі. Информатика сабағында оқушыларды инфографика жасауды үйрету – олардың ақпаратты тиімді қабылдау және ұсыну дағдыларын дамытудың тиімді жолы болып табылады.

1. Инфографика түсінігі және маңызы

Инфографика — бұл күрделі ақпаратты қысқаша, түсінікті және визуалды түрде ұсынуға арналған құрал. Ол мәтін мен сандарды графикалық элементтермен біріктіреді, осылайша ақпаратты түсіну жеңілдейді. Инфографика адамдарға статистикалық деректерді, күрделі тұжырымдамаларды және процестерді тез әрі тиімді түсінуге мүмкіндік береді. Мұндай тәсіл оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға да көмектеседі.

2. Инфографиканы жасауға үйретудің әдіс-тәсілдері

Оқушыларды инфографика жасауға үйрету барысында бірнеше маңызды кезеңдерді ескеру қажет.

2.1. Инфографика түрлерін таныстыру

Алдымен оқушыларды инфографика түрлерімен таныстыру маңызды. Олар түрлі графиктер, диаграммалар, карта немесе схемалар арқылы ақпаратты қалай ұсынуға болатынын білуі тиіс. Әрбір инфографика түрінің өзінің қолданылу аукымы мен ерекшеліктері бар. Мысалы, статистикалық мәліметтерді көрсету үшін бағанды немесе сызықтық диаграммалар тиімді, ал процестерді көрсету үшін схемалар мен уақыттық кестелер пайдаланылады.

2.2. Ақпаратты жинақтау және жүйелеу

Инфографика жасау үшін алдымен тақырып бойынша ақпаратты жинақтап, оны жүйелеу қажет. Оқушыларға ақпаратты қысқаша әрі түсінікті етіп өңдеу және қажетті деректерді таңдау дағдыларын үйрету керек. Бұл кезеңде олар ақпаратты сұрыптап, негізгі ойды айқындайды.

2.3. Графикалық элементтерді таңдау

Инфографикада қолданылатын графикалық элементтер, түс және шрифт таңдау — маңызды аспектілер. Оқушыларға дизайн принциптерін түсіндіре отырып, оларды көрнекілік пен айқындықты сақтай отырып инфографика жасауды үйрету керек. Бұл элементтер көрерменнің назарын аударады және ақпараттың қабылдануын жеңілдетеді.

2.4. Инфографика құралдарын қолдану

Қазіргі таңда инфографика жасау үшін көптеген бағдарламалар мен онлайн құралдар бар. Оқушыларға инфографика жасау үшін Canva, Piktochart, Adobe Spark сияқты бағдарламаларды қолдануды үйрету тиімді. Бұл құралдар арқылы олар инфографиканы әртүрлі стильде жасауға, шаблондарды қолдануға және өздерінің шығармашылық идеяларын жүзеге асыруға мүмкіндік алады.

2.5. Инфографиканы бағалау және кері байланыс беру

Инфографика жасағаннан кейін, оқушылар өз жұмыстарын топ алдында таныстырып, кері байланыс ала алады. Бұл оларды сын көзбен қарауға, өз жұмыстарын жақсартуға үйретеді. Мұндай пікірлер арқылы оқушылар өз инфографикасын қалай жетілдіру қажеттігін түсінеді.

3. Инфографика жасаудың білім беру саласындағы пайдасы

Инфографика жасау арқылы оқушылар бірнеше дағдыларды меңгереді:

• Шығармашылық қабілеттерін дамыту: Инфографика жасау барысында оқушылар шығармашылықты қолдануға мәжбүр болады, олар дизайн мен көркемдікпен жұмыс істей отырып, өз ойларын түсінікті әрі көрнекі түрде жеткізуге үйренеді.

• Ақпаратты өңдеу және талдау дағдыларын жетілдіру: Оқушылар деректерді дұрыс таңдап, оларды тиімді түрде көрсетуді үйренеді.

• Топтық жұмыс және коммуникация: Оқушылар топта жұмыс істегенде бірлескен инфографика жасау тәжірибесін алады, бұл олардың коммуникация дағдыларын дамытуға көмектеседі.

• Технологияларды меңгеру: Инфографика жасау арқылы оқушылар түрлі графикалық және ақпараттық технологияларды қолдануды үйренеді, бұл олардың компьютерлік сауаттылығын арттырады.

Информатика сабағында оқушыларды инфографика жасауға үйрету — олардың ақпаратты түсіну, өңдеу және ұсыну дағдыларын дамытудың тиімді жолы. Бұл әдіс тек оқушылардың ақпараттық мәдениетін арттырып қана қоймай, оларды шығармашылық тұрғыдан ойлауға және тиімді түрде коммуникация жасауға баулиды. Инфографика жасау құралдары мен әдістерін қолдана отырып, оқушылар өз білімдерін әрі қарай жетілдіре алады.

Пайдаланған әдебиеттер

1. Ахметова, С. С. (2021). Ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану әдістемесі. Алматы: ҚазҰУ баспасы.

2. Айтқожа, М. Ш. (2020). Инфографика және оның білім беру саласындағы рөлі. Ақпараттық технологиялар журналы, 5(3), 45-52.

3. Сейітов, Р. М. (2018). Информатика пәні бойынша инновациялық әдістерді қолдану. Қарағанды: ҚарМУ баспасы.

HOBBY

Шаукебаева Индира Актасбаевна
Ақтөбе облысы, Алға ауданы, Қарағаш ауылы,
А. Байтұрсынов атындағы орта мектептің
ағылшын тілі пәнінің мұғалімі

LESSON: Term 1 Hobby	School:	
Date:	Teacher's name: Shaukebaeva Indira	
CLASS: 9	Number present:	Absent:
Learning objectives(s) that this lesson is contributing to	9.3.3.1 explain and justify their own point of view on a range of general and curricular topics; 9.4.1.1 understand the main points in extended texts on a range of unfamiliar general and curricular topics; 9.5.6.1 write coherently at text level using a variety of connectors on a growing range of familiar general and curricular topics;	
Lesson objectives	All learners will be able to: - understand the main idea of the text with some support. - enlarge their vocabulary with new words about hobby. - communicate meaning clearly at sentence	
	Most learners will be able to: - use the specific vocabulary in sentences in written tasks. - give an opinion at sentence	
	Some learners will be able to: - express the own idea about the text. - express an opinion	
Previous learning		

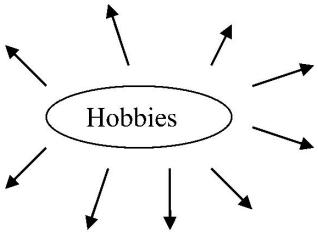
Plan

Planned timing	Planned activities (replace the notes below with your planned activities)	Resources
Start 5 min	**(W)** Greeting A teacher says to the learners: Good morning my class! How are you? Ok! Thank you. Let's smile to each other and start our lesson. Let's do this rebus. ” ” ” ““ 	PPT slide
3 min 3 min	**(P)** -I want to ask you a question. What is a hobby? Can you give a definition? *Pupil 1:A hobby is an activity that you like to do.* Teacher: Yes, you are right. A hobby is that you enjoy or like to do in your free time. **(P)** Dear pupils let's complete the diagram: 	PPT slide

<table>
<tr>
<td>2 min

3 min</td>
<td>

<table>
<tr><th>Descriptor</th><th>Point</th></tr>
<tr><td>Give 1 definition</td><td>1</td></tr>
<tr><td>Give 2-3 definitions</td><td>1</td></tr>
<tr><td>Give 4-5 definitions</td><td>1</td></tr>
<tr><td>Give 5-6 definitions</td><td>1</td></tr>
<tr><td>Give 7-8 definitions</td><td>1</td></tr>
<tr><td>Total</td><td>5</td></tr>
</table>

(Assessment traffic light)
</td>
<td></td>
</tr>
<tr>
<td>Middle

5 min

3 min</td>
<td>
(G) OK, let’s divided into 5 groups. You are to read short texts and guess what hobby is it? Is it clear?

(Read the text with Jigsaw method)

Such people like to visit different cities, towns and historical places. Some people even visit other countries. They can travel by car, by plane, by train, by bus or on foot. This hobby helps them to learn history, geography and traditions of different people and countries. (Group 1: Travelling)

People like to spend their free time near the rivers or lakes . They often go there with their friends or relatives . They can have a picnic there. They go usually there in summer but some people like to go there in winter too . Also they can boil fish broth (soup) after going there. (Group 2:Fishing)

This hobby is interesting and useful. People try to find or buy different things such as stamps, badges, coins, pictures and dolls. Their collection can be thematic. This hobby helps people to make new friends and to learn some new things about countries and lands, animals and birds, famous people and historical events. (Group 3: Collecting)

This hobby is popular with the people of all ages. People like to go to the stadium or to the sports ground. They are strong and healthy. Their hobby helps to develop their mind and body and teaches them to plan their time.(Group 4: Sports)

People like to go to the library. Some of them have a good collection of books at home. And they are really proud of it.
</td>
<td>Handout 1</td>
</tr>
</table>

5 min	They can have different books: fiction, historical novels, books about animals and birds, books about different countries. Their hobby helps them to relax, to learn the world and understand people better. *(Pupil 5 : Reading)* **(P)** -Learners read the story again and answer True/False questions. **Differentiation**: All learners will be able to: - understand the main idea of the text; Most learners will be able to: - give an opinion; Some learners will be able to: - express the own idea about the text; **(I)**You should make up sentences about your hobbies using the information from these sentences: • My hobby is or my hobbies are … • It helps me or it is useful … • I can or I am fond of … • My hobby is (My hobbies are) very interesting because … • I think it is or in my opinion … **Differentiation**: All learners will be able to: - enlarge their vocabulary with new words about hobby; Most learners will be able to: - use the specific vocabulary in sentences in written tasks; Some learners will be able to: - write sentences correctly;	Handout 2 Handout 3
5 min 3 min	5 Thinking hats Red hat considers emotions Yellow hats considers positives and benefits Green hat looks at new ideas Black hat for negativity and things that can go wrong Blue hat controls the 5 hat technique Group assessment 2 stars and wish	

<table>
<tr><td>End

3 min</td><td colspan="2">Reflection
Pupils should fill KWL chart about what did they learn<table><tr><td>Know</td><td>Want to know</td><td>Learned</td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table></td></tr>
<tr><td>Additional information</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td>Differentiation- how do you plan to give more support? How do you plan to challenge the more able learners?</td><td>Assessment-how are you planning to check learner’s learning?</td><td>Cross-curricular links
Health and safety check
ICT links Values links</td></tr>
<tr><td>Differentiation by task.
Differentiation by sentences.</td><td>Assessment traffic light
Group assessment 2 stars and wish
Teacher formatively assesses learners’ reading comprehension</td><td>Switch off the active board if you do not use it.
Open the window to refresh the air in the classroom during the break.</td></tr>
<tr><td>Reflection</td><td colspan="2">Use the space below to reflect on your lesson.Answer the most relevant questions from the box on the left about your lesson.</td></tr>
<tr><td></td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="3">Summary evaluation</td></tr>
</table>

Such people like to visit different cities, towns and historical places. Some people even visit other countries. They can travel by car, by plane, by train, by bus or on foot. This hobby helps them to learn history, geography and traditions of different people and countries. (Group 1: Travelling)

People like to spend their free time near the rivers or lakes . They often go there with their friends or relatives . They can have a picnic there. They go usually there in summer but some people like to go there in winter too . Also they can boil fish broth (soup) after going there. (Group 2:Fishing)

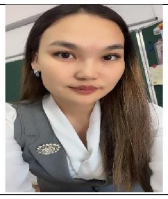
This hobby is interesting and useful. People try to find or buy different things such as stamps, badges, coins, pictures and dolls. Their collection can be thematic. This hobby helps people to make new friends and to learn some new things about countries and lands, animals and birds, famous people and historical events. (Group 3: Collecting)

This hobby is popular with the people of all ages. People like to go to the stadium or to the sports ground. They are strong and healthy. Their hobby helps to develop their mind and body and teaches them to plan their time.(Group 4: Sports)

People like to go to the library. Some of them have a good collection of books at home. And they are really proud of it. They can have different books: fiction, historical novels, books about animals and birds, books about different countries. Their hobby helps them to relax, to learn the world and understand people better. (Pupil 5 : Reading)

ЖАЙ БӨЛШЕКТЕРДІ ОРТАҚ БӨЛІМГЕ КЕЛТІРУ

Янгереева Д.Р

Бөлімі:**Жай бөлшектерге амалдар қолдану**	
Педагогтің аты-жөні:	Янгереева Д.Р.
Күні:	04.11.2024жыл
Сыныбы:5	Қатысушылар саны: Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы:	Жай бөлшектерді ортақ бөлімге келтіру.
Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаты	5.1.2.16 жай бөлшектерді ортақ бөлімге келтіру; жай бөлшектерді, аралас сандарды салыстыру;
Сабақтың мақсаты:	Барлық оқушылар істей алады: Оқулықта берілген және қосымша тапсырмаларды орындайды. Жазба жұмыс жасайды. Сұраққа жауап береді. Көптеген оқуышылар істей алады: Топтық жұмысты бірлесе орындайды.Өз бетінше жұмыс жасайды. Сұраққа жауап береді. Кейбір оқушылар істей алады: Оқулықтан тыс берілген қосымша тапсырмалады орындайды, тақырып бойынша қосымша мәліметтер мен дәлелдер келтіре алады.
Бағалау критерийлері	- Аралас сандардың түрін ажыратады; Бөлшектерді қысқартуды және оларды ортақ бөлімге келтіруді біледі Бөлімдері де, алымдары да әр түрлі бөлшектерді салыстыруды біледі Аралас сандарды салыстыруды біледі.Молекулалық кинетикалық теорияның негіздері қағидаларынамысал келтіреді -Молекулалық кинетикалық теорияның негіздері қағидаларыныажырата біледі
Құндылықтарға баулу	Шығармашылық және сын тұрғысынан ойлау, қарым қатынас жасау, көзқарастарына құрметпен қарау .Оқушылар өз бетімен жұмыс жасау,іздену қабілеттерін арттыру. Мәңгілік ел идеясын дамытуға тәрбиелеу.

Сабақтың барысы:

Сабақ кезеңі/ Уақыты	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар

Сабақтың басы 5 мин.	Ұйымдастыру кезеңі Оқушылармен амандасу, түгендеу, сабаққа дайындығын бақылау. 1.Жай бөлшектің бөлімі мен алымы нені білдіреді? 2.Жай бөлшектің негізгі қасиетін ата. 3 . Бөлшекті қысқарту деген не? 4. Қандай бөлшек қысқартылмайтын бөлшек деп аталады? 5. Дұрыс және бұрыс бөлшектің анықтамасын бер. 6. Бұрыс бөлшектің анықтамасын бер. 7. Қандай санды аралас сан дейді?	Оқушылар сұрақтарға жауап береді.	Дескриптор Жалпы балл -1	Оқулық Аудидиск Жұмыс дәптері
5 мин “Ой қозғау әдісі” 5мин «Мозаика» әдісі	Бүкіл сыныпқа тұралы Жай бөлшектерді ортақ бөлімге келтіру видеоролик көрсетіледі Оқушылар сабақтың мақсатын анықтайды. *I.Білу кезеңі.* «Жасырын сұрақ» әдісі арқылы топтар ұяшықтарда жасырылған сұрақтарды табады. *II. Түсіну.* «Мозаика» әдісі арқылы тапсырмалар беріледі. Тапсырманы орындап болған топ белгілі бір жай бөлшектерге мысал келтіреді, құбылыстардың түрлерін ажырату.	Окушылар туралы Жай бөлшектерді ортақ бөлімге келтіру тұралы өз ойларын айтады. Оқушылар ұяшықтардағы жасырылған сұрақтарға жауап береді. Оқушылар жай бөлшектерге мысалдар келтіріп, түрлерін ажыратады.	Дескриптор -Жай бөлшектерді түрлерін ажырата алады; Жалпы балл -2	Оқулық Аудидиск Жұмыс дәптері Оқулық Жұмыс дәптері
			Дескриптор	Оқулық

Сабақтың ортасы. 7 мин «Мюнстенберг» әдісі 5мин	*ІІІ.Қолдану.* «Мюнстенберг» әдісі бойынша кестеде шыққан сөздерге байланысты құралдарды қолдана отырып тәжірибе жасау қ т м а й ы ш а м ф к а м е р т о н о қ г а т а р а қ н с н ш ә й н е к а т и и қ р т ж к р б т н л а з е р ь у к а к т ж р п тапсырма 1) $\frac{2}{5}$ және $\frac{1}{6}$ 1) $\frac{3}{8}$ және $\frac{5}{12}$ 2) $\frac{27}{10}$ және $\frac{48}{5}$ 2) $\frac{41}{8}$ және $\frac{17}{5}$ 3) $\frac{5}{12}$ және $\frac{7}{15}$ 3) $\frac{11}{45}$ және $\frac{3}{18}$ 4) $1\frac{7}{10}$ және $3\frac{1}{15}$ 4) $8\frac{5}{12}$ және $5\frac{3}{8}$ 5) $4\frac{5}{18}\frac{1}{12}$	Оқушылар кестедегі құралдар бойынша, тәжірибе жасайды. Оқушылар мысалдарды шешеды	-жай бөлшектертүрлерін бір-бірінен ажырата алады; -жай бөлшектергекүнделікті өмірден мысалдар келтіреді -жай бөлшектергекүнделікті өмірде құралдарды пайдалана отырып, тәжірибе жасай алады Жалпы балл -3 Дескриптор -Мысалды шеше алады - Алған білімдерін жинақтай алады; Жалпы балл -2	Жұмысдәптері Дәптер Тақта парақшалар
Сабақтың соңы. *8-мин* *“Трек-сызба” әдісі*	V. Жинақтау. “Трек -сызба” әдісі бойынша оқушылар кестемен жұмысжасайды. Кестені толтырыңдар	Оқушылар кестемен жұмыс жасайды	Дескриптор - Жай бөлшектерді ортақ бөлімге келтіру анықтамасын біледі. - Жай бөлшектерді ортақ бөлімге келтіру	ДК экраны, дәптер, оқулық

Рефлексия 5 мин Бағалау 5мин Үй тапсырмасы	Құбылыс | Мысал Жай бөлшектер Аралас сандар Бөлшек + Плюс Сабақта қызық болған, пайдалы нәрселер жазылады – Минус Сабақта сәтсіз шыққан ,пайдасы жоқ не шамалы болды деген нәрселер жазылады ?- Қызықты- «Не білгім келеді? Не «Бұл мен үшін қызық болама деген сұрақтарға жауап келтіру. Әр тапсырманың бағалау критериилері бойынша 10 баллдық жүйемен бағалау Математика (мектеп баспасы)оқулығынан 10 беттегі кестені толтыру		айырмашылығын біледі. Жалпы балл-2 Жалпы тапсырмалар бойынша 10 балл	Стикерлер Оқулық
Саралау. Сіз қандай тәсілмен көбірек қолдау көрсетпексіз? Сіз қабілетті оқушылардың алдына қандай тапсырмалар қоясыз?		Бағалау. Сіз оқушылардың материалды игеру деңгейін қалай тексеруді жоспарлап отырсыз?	Денсаулық және қауіпсіздік техникасын сақтау	
Оқушыларға өткен білімдерін еске түсіру арқылы сұрақ қойып, жаңа тақырып мазмұнын ашуға көмек беремін. «Ой қозғау» әдісі арқылы тақырыпты терең әрі жан –жақты зерттеуге үйретемін. «Мозаика» әдісі арқылы, оқушылардың тез ойлау қабілеттерін жылдам ашуға мүмкіндік беремін. Жұппен, топпен жұмыс жасау арқылы, оқушыларға бір – біріне көмектесу арқылы, түсінбей тұрған		Оқушылар бұл сабақта Жай бөлшектерді ортақ бөлімге келтіруды біледі,Жай бөлшектерді ортақ бөлімге келтіру	Математика	

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

БАЛА-БАҚШАДА ҚЫЗЫҚТЫ МАТЕМАТИКАЛЫҚ ӘДІС-ТӘСІЛДЕРДІ ПАЙДАЛАНУ

Кененбаева Гүлжайнар Бериковна
педагог-сарапшы
Ақтөбе облысы Ырғыз ауданы
Аққайың бөбекжай-бақшасының тәрбиешісі

Аннотация: Бала-бақшада математикалық әдістердің әртүрлілігі, әсіресе олардың үйлесуі тәрбиешінің шығармашылық ынтасы мен педагогикалық шеберлігін айғақтайды. Әрбір тәрбиеші жаңа әдістерді ойлап табады, белгілі әдістерді өзгертеді, ең жақсы оқу-тәрбие нәтижелеріне қол жеткізеді.

Түйінді сөздер: математика, оқу мақсаты, ғылыми зерттеулер.

бала-бақшадағы математиканы оқытудың мақсаттары: жалпы білім беру мақсаты, тәрбиелік мақсат, практикалық мақсат. Бұл мақсаттар өзара байланысты және бірін-бірі толықтырады. 1. Білім берудің мақсаты мұғалімнен келесілерді талап етеді: а) оқушыларға математикалық білім, білім, білік беру; б) математикалық әдістер арқылы нақты дүниені зерттеу; г) оқушылардың ауызша және жазбаша сөйлеуін жетілдіру, оның сапасын қамтамасыз ету; д) оқушыларға математикадан осындай білім беру керек, сонда осы білім арқылы, белсенді танымдық іс-әрекет арқылы олардың білімі, іскерлігі мен қабілеттері артады. 2. Тәрбиелік мақсат. Математиканы оқытуда оқушыларға тәртіпті, стдағаттылық, тиянақтылық, өз ойлары мен тұжырымдарын басқара білу, әсіресе бақылау негізінде айтылған пікірлердің еркін сөйлеуіне қол жеткізу қажет. Таңбалар математикада шамалар арасындағы байланысты білдіру үшін қолданылады. Бұл дамытуды қажет ететін математикалық тіл. Тәрбиеші міндеті символдық тілде берілген математикалық ойды ана тіліне аударуға үйрету болуы керек. Білуге деген құштарлықты, өз-өзіне қанағаттану сезімін тәрбиелеу керек. Математиканы оқытудың өзі оқушылардың зейінін шоғырландыру, ойлау қабілетін дамытады. Тәрбиеші келесілерді қамтамасыз етуі керек: а) оқушы материалдық дүниедегі байланыстарды, шамалардың өзгеруін және олардың бір-бірімен байланысын түсіне алады; б) оқушылардың математиканы оқуға деген қызығушылығын ояту; г) еңбекке, Отанға, халыққа деген көзқарасын тәрбиелеу, эстетикалық талғамын қалыптастыру; ж) өзбек халқының тарихы, оның ішінде математикалық білім беру тарихы бойынша білім беру; г) оқушылардың ойлау қабілетін, математикалық мәдениетін тәрбиелеу; 3. Практикалық мақсат. Математиканы оқытудың байқалатын практикалық мақсаты – оқушыларды алған білімдерін іс жүзінде қолдануға үйрету. Алған білімдерін сандар мен математикалық өрнектерде, нүктелерде орындалатын амалдарға қолдана білу, оларды әртүрлі есептерді шығаруда қолдануға үйрету. Бұл күнделікті өмірде кездесетін мәселелерді шешуде білімді қолдана білуге үйрету. Оқыту әдісі ұғымы дидактика мен әдістеменің негізгі ұғымдарының бірі болып табылады. Осылайша, оқыту әдістері үш негізгі міндетті орындайды: меңгеру, тәрбиелеу және дамыту. Білім берудің жаңа мазмұны мен міндеттеріне бейімделген оқыту әдістерін саналы түрде таңдау үшін оқытудың барлық әдістерінің классификациясын зерделеу қажет.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Болтаева Ш. Бала-бақша шығармашылық белсенділігін қалыптастыру. Халық ағарту, 2014.
2. Джумаев М.Э., Таджиева З. Г._. Бастауыш сыныптарда математиканы оқыту әдістемесі. Ташкент.: "Ғылым және технология" 2005 ж.

«MENTOR» ӘДІСТЕМЕЛІК ОРТАЛЫҒЫНАН «ҮЗДІК ҚАЛАМ»
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛЫНЫҢ

ТАЛАПТАР/ШАРТТАР

Авторлар қолжазбаларды мұқият тексеріп, түзетуі тиіс;
• автордың аты-жөнін (толық), ғылыми дәрежесін, атағын, қызметін, мекеменің толық атауын көрсету қажет;
• мақала авторының фотосуреті болуы шарт және өлшемі 4950х3510 пикселден (6х12 мм, 300 ppi кем емес) кем болмауы тиіс;
• мақалаға оның мәні мен идеясын айқындайтын сюжетті фотосуреттерді тіркеп жіберуге болады (сканирленген фотосуреттердің өлшемі 10х15 мм, 300 ppi кем емес);
• пайдаланған кестелер, диаграммалар, графиктерді, пайдаланылған бағдарламалардың (Word, Excel, PowerPoint және т.б.) бастапқы пішімінде материалға қоса тіркеу қажет;
• мақала көлемі атауы мен әдебиеттер тізімін қоса санда 3 беттен аспауы қажет;
• мақаланы төмендегідей талаптарға сәйкес ресімдеу керек: Microsoft Word, кегль – 12 пункт, гарнитурасы - Times New Roman, парақ пішімі - А4, жиектері - 2 см, жоларалық интервал – жалаң, бірінші жол – 1, 25 см бос жер, азат жолға дейінгі және кейінгі интервал - 0 см;

ТРЕБОВАНИЯ/УСЛОВИЯ

Рукописи должны быть тщательно выверены и отредактированы авторами;
• необходимо указывать: фамилию, имя и отчество автора (полностью), учёную степень, звание, должность, полное название учреждения;
• фото автора статьи обязательно и должно иметь размеры не менее 4950х3510 пикселей (не менее 6х12 мм, 300 ppi), фото в статью не помещать;
• желательно сопроводить статью сюжетными фотографиями, которые будут отражать суть и идею статьи (размер отсканированных фото не менее 10х15 мм, 300 ppi);
• используемые таблицы, диаграммы, графики должны прилагаться к материалам в исходном формате используемых программ (Word, Excel, PowerPoint и др.);
• аннотация должна содержать только главную информацию статьи, не превышать объем 6 строк, выполняться на двух языках, отличающихся от языка статьи (пример: если статья написана на русском языке, то аннотация пишется на английском и казахском);
• максимальный объем статьи не более 3 страниц, включая название, список литературы;
• статью оформлять в соответствие с требованиями: Microsoft Word, кегль – 14 пунктов, гарнитура - Times New Roman, формат листа - А4, поля - 2 см, междустрочный интервал – одинарный, первая строка – отступ на 1, 25 см, интервал перед и после абзаца – 0 см;
Эл. почта: kalam2025@mail.ru